

Νικόπολη,
αφηγηματικές διαδρομές

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών
Φεβρουάριος 2015

Επιβλέπουσες καθηγήτριες: Γιαννίση Φοίβη, Τροβά Βασιλεία
Φοιτήτριες: Ζαβιτσάνου Αβροκώμη, Τζώρα Βασιλική
Τίτλος: Nikopolis, narration paths.

Abstract

This thesis exposes the relationship between the archaeological ruins and the rural character of the landscape through the eyes of the tourist/visitor. The ruin –an inert entity of knowledge and memory converses with the crops and the graze lands- a living system , an active process in competitive terms. The contemporary approach and management of the archaeological remains leads to the unilateral manifestation of the ruins ignoring more than often the preceding procedures and the significance of the site/landscape that surrounds the ruins. Focusing on a new form of memory management and the environmental and cultural heritage as an active experiential process, the study surveys ways of manifesting archaeological and rural narrations in the context of an alternative way of identifying a site/landscape for the visitor.

Επιβλέπουσες καθηγήτριες: Γιαννίση Φοίβη, Τροβά Βασιλεία
Φοιτήτριες: Ζαβιτσάνου Αβροκώμη, Τζώρα Βασιλική
Τίτλος: Νικόπολη, αφηγηματικές διαδρομές.

Περίληψη

Στην παρούσα διπλωματική εργα-σία ερευνάται η σχέση των αρχαιολογικών ερειπίων και του αγροτικού χαρακτήρα του τοπίου μέσα από το βλέμμα του τουρίστα/επισκέπτη. Το ερείπιο – ένας στατικός φορέας γνώσης και μνήμης- συνδιαλέγεται με τις καλλιέργειες και τα βοσκοτόπια – ένα ζωντανό σύστημα, μια ενεργή διαδικασία- με όρους ανταγωνιστικούς. Η σύγχρονη προσέγγιση και διαχείριση των αρχαιολογικών καταλοίπων οδηγεί στη μονομερή ανάδειξη των ερειπίων, αγνοώντας πολλές φορές τις διαδικασίες πίσω από αυτά, καθώς και τη σημασία του τόπου/τοπίου που τα περιβάλλει. Εστιάζοντας σε μία νέα μορφή διαχείρισης της μνήμης και της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς, ως μια ενεργή, βιωματική διαδικασία, η μελέτη εξερευνά τρόπους ανάδειξης αρχαιολογικών και αγροτικών αφηγήσεων στα πλαίσια της πρότασης ενός εναλλακτικού τρόπου ανα-γνώρισης ενός τόπου/τοπίου για τον επισκέπτη.

φοιτήτριες
Ζαβιτσάνου Αβροκώμη
Τζώρα Βασιλική

επιβλέπουσες καθηγήτριες
Γιαννίση Φοίβη
Τροβά Βασιλεία

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών
Φεβρουάριος 2015

Νικόπολη,
αφηγηματικές διαδρομές

Διπλωματική εργασία / Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας / Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών / Φεβρουάριος 2015 / φοιτήτριες / Ζαβιτσάνου Αβροκώμη / Τζώρα Βασιλική / επιβλέπουσες καθηγήτριες / Γιαννίση Φοίβη / Τροβά Βασιλεία / Ευχαριστίες / Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τον αρχαιολόγο, της ΙΒ΄ Ε.Π.Κ.Α., Δημήτριο Καλπάκη για την πολύτιμη βοήθειά του και το αμέριστο ενδιαφέρον του, καθ' όλη τη διάρκεια διεξαγωγής της διπλωματικής μας εργασίας / την Επιστημονική Επιτροπή Αρχαίας Νικόπολης και ιδιαίτερα την αρχαιολόγο Μαρία Καραμπά / την Εφορεία Αρχαιοτήτων Πρεβέζης για τη χορήγηση των σχεδίων του παλαιού μουσείου / το Τμήμα Πολεοδομίας της Τεχνικής Υπηρεσίας του Δήμου Πρεβέζης / το Τμήμα Φυτικής και Ζωικής Παραγωγής της Διεύθυνσης Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής της Περιφερειακής Ενότητας Πρέβεζας / τον Φορέα Διαχείρισης Υδροτόπων Αμβρακικού / το Αρχαιολογικό Μουσείο Νικόπολης / τους αρχαιολόγους, συντηρητές, εργάτες, φύλακες, διοικητικούς υπαλλήλους, γεωργούς, βοσκούς, που με οποιονδήποτε τρόπο συνέβαλαν στη δημιουργία της διπλωματικής εργασίας / Τέλος, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε θερμά τις επιβλέπουσες καθηγήτριες για την εύστοχη καθοδήγηση τους και τις ενδιαφέρουσες συζητήσεις μας / Πνευματικά Δικαιώματα / Copyright © Ζαβιτσάνου Αβροκώμη, Τζώρα Βασιλική 2015/ Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος / All rights reserved / Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας έρευνας, εξ' ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό / Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης.

abstract

This thesis exposes the relationship between the archaeological ruins and the rural character of the landscape through the eyes of the tourist/visitor. The ruin - an inert entity of knowledge and memory converses with the crops and the graze lands- a living system , an active process in competitive terms. The contemporary approach and management of the archaeological remains leads to the unilateral manifestation of the ruins ignoring more than often the preceding procedures and the significance of the site/landscape that surrounds the ruins. Focusing on a new form of memory management and the environmental and cultural heritage as an active experiential process, the study surveys ways of manifesting archaeological and rural narrations in the context of an alternative way of identifying a site/landscape for the visitor.

Στην παρούσα διπλωματική εργασία ερευνάται η σχέση των αρχαιολογικών ερειπίων και του αγροτικού χαρακτήρα του τοπίου μέσα από το βλέμμα του τουρίστα/επισκέπτη. Το ερείπιο - ένας στατικός φορέας γνώσης και μνήμης-συνδιαλέγεται με τις καλλιέργειες και τα βοσκοτόπια - ένα ζωντανό σύστημα, μια ενεργή διαδικασία- με όρους ανταγωνιστικούς. Η σύγχρονη προσέγγιση και διαχείριση των αρχαιολογικών καταλοίπων οδηγεί στη μονομερή ανάδειξη των ερειπίων, αγνοώντας πολλές φορές τις διαδικασίες πίσω από αυτά, καθώς και τη σημασία του τόπου/τοπίου που τα περιβάλλει. Εστιάζοντας σε μία νέα μορφή διαχείρισης της μνήμης και της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς, ως μια ενεργή, βιωματική διαδικασία, η μελέτη εξερευνά τρόπους ανάδειξης αρχαιολογικών και αγροτικών αφηγήσεων στα πλαίσια της πρότασης ενός εναλλακτικού τρόπου αναγνώρισης ενός τόπου/τοπίου για τον επισκέπτη.

περίληψη

περιεχόμενα

η περίπτωση της Νικόπολης
η ιστορία
τα μνημεία
οι ανασκαφές
χλωρίδα, πανίδα Νικόπολης
χλωρίδα, πανίδα Αμβρακικού
το αισθητικό δάσος
οι επισκέπτες
χάρτης πρόσβασης
περιοχή μελέτης
μνημεία περιοχής μελέτης
αγροτεμάχια
οι χρήστες
αρχαιολόγος
γεωργός
βοσκός
επισκέπτης
η πρόταση
το παλαιό μουείο
ο κόμβος
οι καλλιέργειες
οι διαδρομές
συμμετοχική ανασκαφή
πικ νικ στο αισθητικό δάσος
η εποχή του κούρου
η γιορτή της ελιάς
παρατήρηση πουλιών στον
Αμβρακικό
υπαίθρια κουζίνα στον κόμβο
συμμετοχικό όργανο
ιβάρι στον Αμβρακικό
περιήγηση στα μνημεία
θαλάσσια μπάνια στο Μονολίθι
υπαίθρια αγορά στον κόμβο

η περίπτωση της Νικόπολης

Ο αρχαιολογικός χώρος της Νικόπολης αποτελεί σήμερα την μεγαλύτερη σε έκταση αρχαία πόλη της Ελλάδας¹. Ο ευρύτερος αρχαιολογικός χώρος απλώνεται σε έκταση 13.550 στρεμμάτων. Ο κύριος ιστός της αρχαίας πόλης καταλαμβάνει την πεδινή λωρίδα ανάμεσα στις ακτές του Ιονίου πελάγους προς τα δυτικά και του οικολογικού συνόλου του Αμβρακικού κόλπου, προς τα ανατολικά. Η πεδιάδα, όπου εκτείνονται τα ερείπια, αποτελεί πλούσιο οικοσύστημα, απόρροια της θέσης της και του ήπιου μεσογειακού κλίματος².

Ο χαρακτήρας του αρχαιολογικού χώρου είναι πολυδιάστατος, καθώς στον ίδιο χώρο συνυπάρχουν διάφοροι χρήστες, όπως καλλιεργητές, κτηνοτρόφοι, αλιείς, υπάλληλοι της αρχαιολογικής υπηρεσίας, επισκέπτες, χρήστες των σύγχρονων οδικών αξόνων, κ.ά.³

«Ο ερειπιώνας της Νικόπολης διατηρεί έντονη την ανθρώπινη παρουσία. Τα λείψανα των αρχαίων οικοδομημάτων μοιάζουν να ξεφυτρώνουν ανάμεσα στις καλλιέργειες και την πλούσια βλάστηση της περιοχής»⁴.

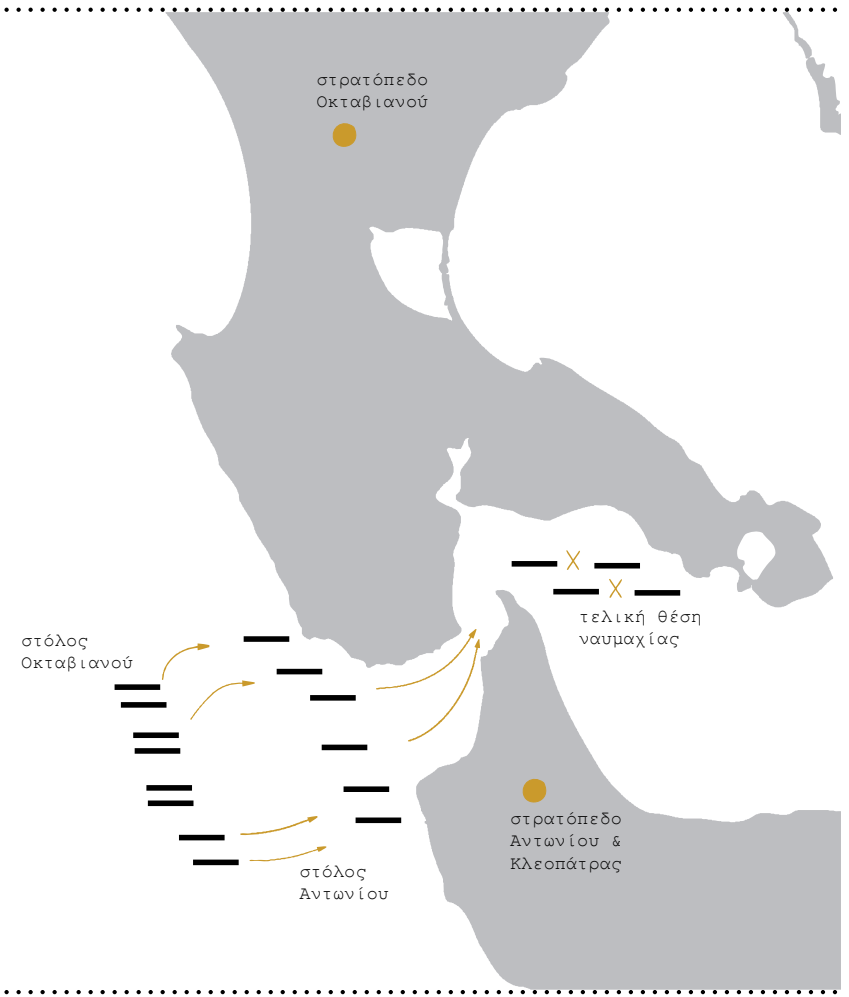

η ιστορία

Η Νικόπολη (πόλη της νίκης) δημιουργήθηκε από τον Οκταβιανό για να τιμήσει τους θεούς, κυρίως τον «Ακτιο Απόλλωνα», ή σύμφωνα με άλλες πηγές τον Ποσειδώνα και τον Άρη, για τη νίκη του κατά του Μάρκου Αντωνίου και της Κλεοπάτρας, στη μεγάλη Ναυμαχία του Ακτίου, στις 2 Σεπτεμβρίου του 31 π.Χ.⁵ Μετά από τέσσερα χρόνια, το 27 π.Χ., ο Οκταβιανός ανακηρύσσεται στη Ρώμη πρώτος *Princeps* της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας και υιοθετεί τον τίτλο *Augustus* (Αύγουστος)⁶.

Σε ανάμνηση της νίκης του αλλά και προκειμένου να ελέγχει τη δυτική Ελλάδα, ιδρύει τη νέα πόλη (πιθανώς στα έτη 30 - 28 π.Χ.), στην οποία χτίζονται μία σειρά από δημόσια κτίρια. Παράλληλα, αναδιοργανώνει τα Άκτια, τους τοπικούς αγώνες των Ακαρνάνων, τα οποία σύντομα αποκτούν μεγάλη αίγλη και προσελκύουν αθλητές από πολλές περιοχές της αυτοκρατορίας. Η πόλη απολαμβάνει ειδικά πολιτικά και οικονομικά προνόμια, ενώ έχει και δικό της νομισματοκοπείο⁷.

Η Νικόπολη, την εποχή της κυριαρχίας του Αυγούστου, έχει πληθυσμό περίπου 150.000 άτομα, ο οποίος προέρχεται από την αναγκαστική

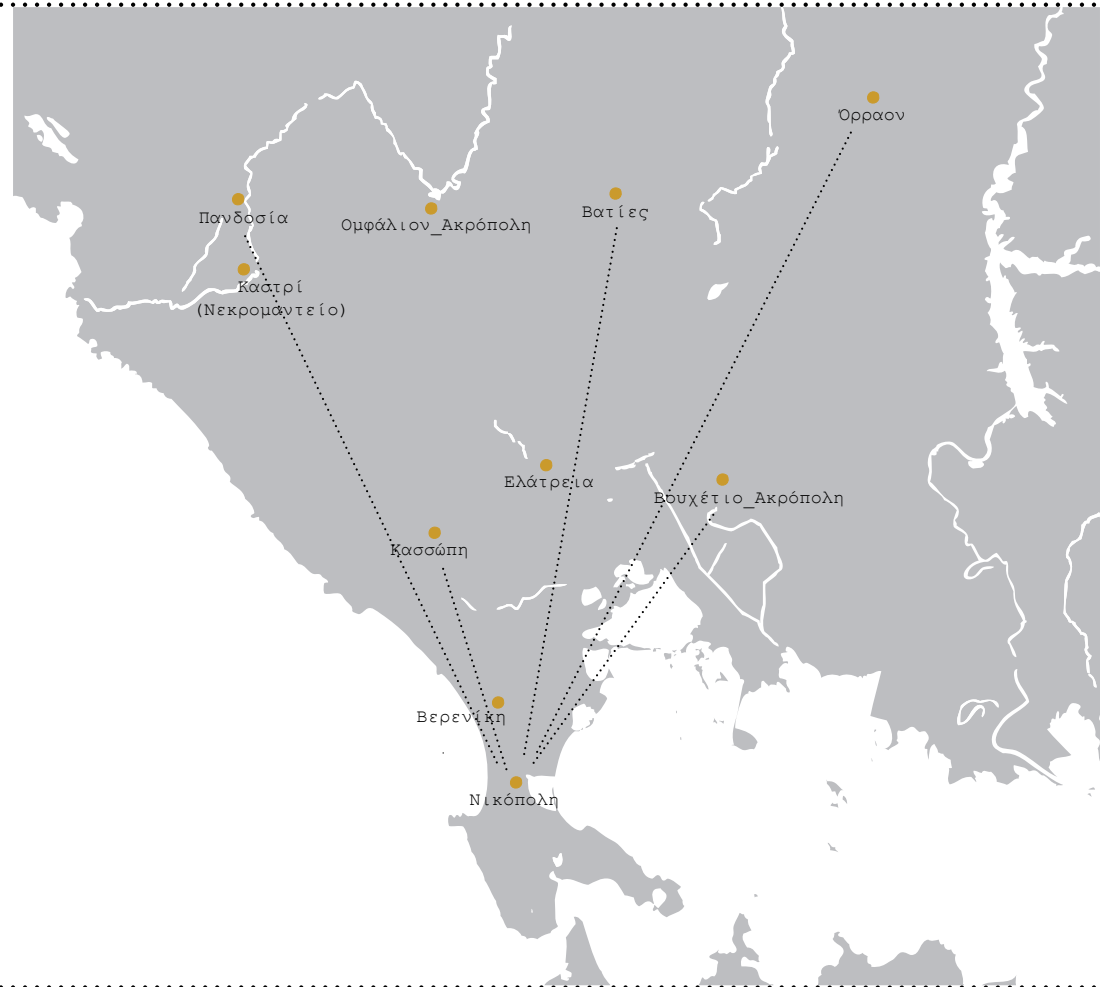

ναυμαχία του Ακτίου, 31 π.Χ.

μετοίκηση άλλων πόλεων της Ηπείρου, της Αιτωλοακαρνανίας, της Λευκάδας αλλά και από διάφορα μέρη της αυτοκρατορίας⁸. Επίσης, αποτελεί πόλο έλξης πνευματικών ανδρών της εποχής, όπως ο φιλόσοφος Επίκτητος (89 μ.Χ.)⁹.

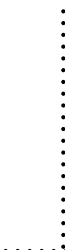
Η Νικόπολη, λόγω γεωγραφικής θέσης, αποτελεί την εποχή αυτή συγκοινωνιακό και εμπορικό κόμβο, ανάμεσα σε Ανατολή και Δύση, με λιμάνια στο Ιόνιο και τον Αμβρακικό κόλπο, αλλά και μέσω των πλωτών ποταμών, Λούρο και Άραχθο¹⁰. Ο Αμβρακικός κόλπος και το Ιόνιο πέλαγος προσφέρονται για την αλιεία, ενώ η ενδοχώρα της Ηπείρου παράγει ξυλεία και προϊόντα κτηνοτροφίας. Η κύρια ενασχόληση των Ηπειρωτών, η κτηνοτροφία, συνεχίζεται στις ορεινές και πεδινές περιοχές. Μία ποικιλία καλλιεργειών εκτείνεται στην πεδινή έκταση της πόλης, όπως αυτή της ελιάς¹¹.

Παρακάτω, ακολουθεί ένα ιστορικό διάγραμμα των φάσεων που πέρασε η πόλη της Νικόπολης, από τη στιγμή της ίδρυσης της, έως και τις αρχές του 20ου αιώνα¹².

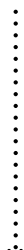
χάρτης πληθυσμιακής μετοίκησης ηπειρωτικών πόλεων

31 π.Χ.
νίκη Οκταβιανού ενάντια
στον Μάρκο Αντώνιο και
στην Κλεοπάτρα
(ναυμαχία του Ακτίου),
ίδρυση της αρχαίας
Νικόπολης.

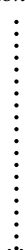
27 π.Χ.
απονομή του τίτλου του
Αυγούστου (σεβαστού)
στον Οκταβιανό, ο οποίος
αυτοανακηρύσσεται
'πρώτος πολίτης' και
εγκαθιδρύει την
ανακτορική περίοδο.

66 μ.Χ.
συμμετοχή του
αυτοκράτορα Νέρωνα
στα νέα Άκτια (τοπικοί
αγώνες που
αναδιοργάνωσε ο
Οκταβιανός).

89 μ.Χ.
ο αυτοκράτορας
Δομιτιανός απέλασε τους
φιλοσόφους από τη
Ρώμη, ο φιλόσοφος
Επίκτητος κατέφυγε στη
Νικόπολη και ίδρυσε
σχολή.

267 μ.Χ.
έρουλοι λεηλάτησαν τη
Νικόπολη.

β' μισό του 3ου αιώνα μ.Χ.
η πόλη αποκτά εβραϊκή
κοινότητα.

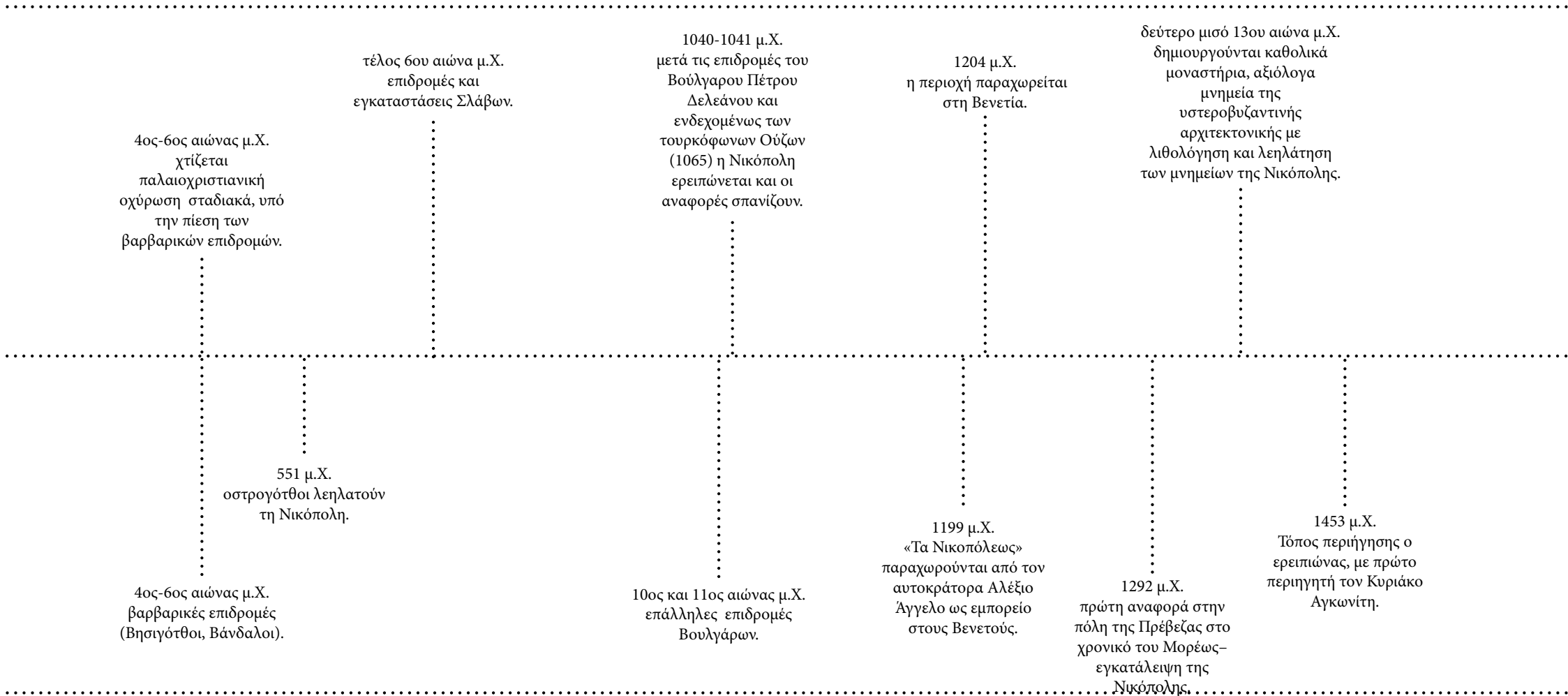
253-268 μ.Χ.
Διακοπή
νομισματοκοπείου επί
Γαλλιηνού.

285-305 μ.Χ.
η Ήπειρος διαιρείται στη
Νέα και την Παλαιά
Ήπειρο (διοικητική
μεταρρύθμιση του
Διοκλητιανού).

361-353μ.Χ
ο αυτοκράτορας
Ιουλιανός αναβίωσε τα
Άκτια, επισκευές στο
υδραγωγείο και σε
δημόσια οικοδομήματα.

1467
κατάληψη της περιοχής
από τους Οθωμανούς.

1718
ένα τμήμα της περιοχής,
από το νότιο άκρο των
παλαιοχριστιανικών
τειχών της Νικόπολης έως
και νοτιο τμήμα της
χερσονήσου, επανέρχεται
στους Ενετούς και το
υπόλοιπο παραμένει στο
οθωμανικό κράτος.

Ιούλιος 1797
η Πρέβεζα προσαρτάται
στη Γαλλική Δημοκρατία
του Ναπολέοντα.

12 Οκτωβρίου 1798
μετά τη μάχη της
Νικόπολης ο Αλή πασάς
καταλαμβάνει τη
Πρέβεζα.

Δεκέμβριος 1812
ένα άριστα οργανωμένο
ανασκαφικό συνεργείο
υπό τις διαταγές του Αλή
πασά ξεκινά τη
διερεύνηση δύο ερειπίων,
πιθανώς ναών.

29 Σεπτεμβρίου 1684
κατάληψη της περιοχής
από τους Ενετούς, τα
ερείπια της Νικόπολης
αποδίδονται σε χάρτες
της περιόδου από τον
Ενετό χαρτογράφο
Coronelli, ερειπιώνας
της Νικόπολης
αναφέρεται ως
PREVEZA, Vecchia roui.

18ος αιώνας μ.Χ.
εποχή ιδιαίτερης ακμής
για τη Πρέβεζα.

1798
ο Αλή πασάς διεκδικεί τη
περιοχή, προκειμένου να
την ενσωματώσει στο
πασαλίκι των Ιωαννίνων,
το διάστημα αυτό
εντοπίζεται και
καταστρέφεται πλήθος
ταφικών μνημείων και
αντικείμενα συλλέγονται
από Γάλλους
αξιωματικούς.

19ος αιώνας μ.Χ.
φιλέλληνες Ευρωπαίοι
επισκέπτονται τον
ερειπιώνα της Νικόπολης
ως επίσημοι
προσκεκλημένοι του Αλή
πασά και περιγράφουν
λεπτομερώς τη
κατάσταση γύρω από τα
μνημεία, όπου υπάρχουν
φτωχικές καλύβες
χωρικών, αγροτών ή
κτηνοτρόφων που
διαμένουν με τις
οικογένειες τους.

20 Οκτωβρίου 1912
ενσωμάτωση της
Πρέβεζας στο Ελληνικό
κράτος.

διάγραμμα ιστορικής εξέλιξης

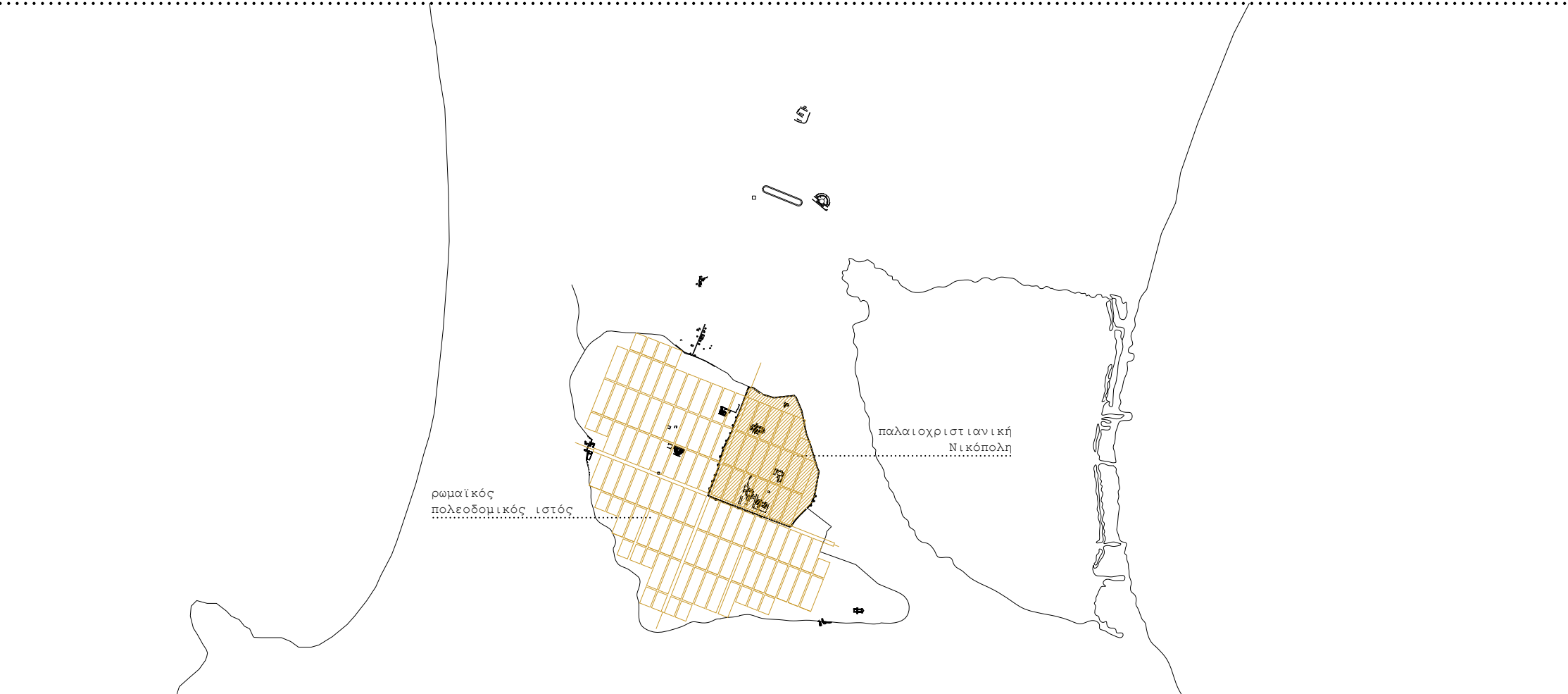
τα μνημεία

Η Νικόπολη ανήκει στις λίγες αρχαίες πόλεις στον ελληνικό χώρο, που είχαν την τύχη να ξεφύγουν από τη διαρκή οικοδόμηση, τη συνεχή εκμετάλλευση της γης και την επαναχρησιμοποίηση του αρχαίου οικοδομικού υλικού της. Έτσι, διατηρήθηκαν σε καλή κατάσταση πολλά μνημεία της πόλης, η οποία αποτελεί ένα χαρακτηριστικό δείγμα ρωμαϊκής αρχιτεκτονικής και πολεοδομίας, αλλά ταυτόχρονα γίνεται δυνατή η παρακολούθηση όλων των αρχιτεκτονικών μεταβολών που επέβαλε ο χριστιανισμός¹³.

Στο χάρτη¹⁴ που ακολουθεί, παρατηρούνται τα τείχη και τα μνημεία της ρωμαϊκής και της παλαιοχριστιανικής πόλης. Η ρωμαϊκή πόλη έχει οχυρωματικό περίβολο, με περίμετρο μεγαλύτερη από 5 χλμ. και δημιουργήθηκε σύμφωνα με το ρωμαϊκό ρυμοτομικό σχέδιο της *σκακιέρας*. Διαθέτει αγορά που βρίσκεται μεταξύ των κύριων οδών, *decumanus maximus* και *cardo maximus*. Το ωδείο βρίσκεται κοντά στην αγορά, κτισμένο στο κέντρο της ρωμαϊκής πόλης. Τα υπόλοιπα δημόσια κτίρια, το θέατρο, το στάδιο και το γυμνάσιο, κτίζονται εκτός των τειχών της πόλης, στο προάστειο. Το νυμφαίο βρίσκεται δυτικά των

ρωμαϊκών τειχών και οι μεγάλες θέρμες βρίσκονται ανατολικά της αγοράς. Στο δυτικό τμήμα της πόλης αναπτύσσεται το υδραγωγείο, που τροφοδοτεί με νερό την πόλη. Στη περιοχή δημιουργούνται αυτόνομες οικιστικές μονάδες και τα περισσότερα κτιριακά συγκροτήματα προσαρμόζονται στις οικοδομικές νησίδες. Η μοναδική μέχρι σήμερα ιδιωτική οικία (του Μάνιου Αντωνίου) που έχει ανασκαφεί βρίσκεται βόρεια του ωδείου. Τα νεκροταφεία της πόλης βρίσκονται έξω από κάθε πύλη του τείχους, αλλά και σε άλλες περιοχές και σε πολλές περιπτώσεις σώζονται μεγάλα ταφικά κτίσματα¹⁵.

Από τη παλαιοχριστιανική περίοδο της πόλεως διατηρούνται τα τείχη και τμήματα από τα εκκλησιαστικά κτίσματα της εποχής. Τα σημαντικότερα από αυτά είναι: η Βασιλική Α' του Δημητρίου, γνωστή ως βασιλική του Δουμετίου, η Βασιλική Β' του μητροπολίτου Αλκίσιωνος, η Βασιλική Γ' και το Επισκοπικό Μέγαρο (ή Βασιλόσπιτο, πολυτελής οικία κατά τη ρωμαϊκή εποχή) που είναι κτισμένα εντός των παλαιοχριστιανικών τειχών. Εκτός των τειχών βρίσκεται η Βασιλική Δ'¹⁶.

κλίμακα 1:25.000

χάρτης ρωμαϊκών και παλιοχριστιανικών μνημείων

οι ανασκαφές

Οι αρχαιολογικές έρευνες στη Νικόπολη ξεκινούν σχεδόν αμέσως μετά την ενσωμάτωση της περιοχής στην ελληνική επικράτεια, το 1913. Το έναυσμα για μια ενιαία αντιμετώπιση του ερειπιώνα της Νικόπολης δόθηκε το 1991, όταν ο αρχαιολογικός χώρος οριοθετήθηκε σε μία έκταση περίπου 13.500 στρεμμάτων. Από το 1994 ξεκινά η συστηματική έρευνα του χώρου, και το 1999 ιδρύεται η Επιστημονική Επιτροπή Νικόπολης¹⁷.

Παρακάτω ακολουθεί ένα ιστορικό διάγραμμα της εξέλιξης του ανασκαφικού έργου, από το 1913 έως σήμερα¹⁸.

1913, πρωτοβουλία Εν Αθήναις Αρχαιολογική Εταιρεία – Αλέξανδρος Φιλαδελφεύς.
Βασιλική Α, Βασιλική Β, Παλάτι, Μνημείο του Αυγούστου, Βασιλική της Αναλήψεως, Βασιλικά Αγίων Αποστόλων, νυμφαία δυτικής πύλης, τάφους στην ανατολική και δυτική πύλη.

1956-1965
Αναστάσιος Ορλάνδος

1960 και μετά
ανασκαφές της
αρχαιολογικής υπηρεσίας

1980
αποψιλώσεις και
αποτυπώσεις

1991, θεσμοθετήθηκαν
ζώνες προστασίας του
αρχαιολογικού χώρου.

1995
Χρηματοδότηση
Β΄ κοινοτικού πλαισίου
στήριξης: έρευνες και
στερεωτικές εργασίες σε
διάφορα μνημεία της
Νικόπολης (Μνημείο του
Αυγούστου, ρωμαϊκή
κατοικία Μανίνου
Αντωνίου, Βασιλική Β,
νότιο σκέλος
παλαιοχριστιανικών
τειχών

1926-Β΄ παγκόσμιο
πόλεμο
Αναστάσιος Ορλάνδος
Γεώργιος Σωτηρίου

β΄ παγκόσμιος πόλεμος
(παραμονές)
Ιωάννης Παπαδημητρίου
ταφικό μνημείο
ηρώο στη περιοχή του
γυμνασίου

1974
Φώτης Πέτσας
ανασκαφή του Μνημείου
του Αυγούστου

1984
Α΄ Διεθνές Συμπόσιο για
την Νικόπολη

1992, «Πρόγραμμα
Κλεοπάτρα» διαχείριση
του αρχαιολογικού
χώρου.

1999, ένταξη των έργων
της Νικόπολης στο
Ταμείο Διαχείρισης
Πιστώσεων για την
Εκτέλεση Αρχαιολογικών
Έργων και τη σύσταση
Επιστημονικής Επιτροπής
Αρχαίας Νικόπολης.

χλωρίδα, πανίδα Νικόπολης

Η ρωμαϊκή Νικόπολη στηρίχτηκε στην αλιεία, την γεωργία και την κτηνοτροφία για την οικονομική της εξέλιξη¹⁹. Ο αγροτικός αυτός χαρακτήρας της περιοχής είναι έως και σήμερα ιδιαίτερα έντονος. Σε όλη την έκταση του αρχαιολογικού χώρου συναντά κανείς καλλιεργήσιμες εκτάσεις και θερμοκήπια, κοπάδια αιγοπροβάτων που βοσκούν και αυτοσχέδια μαντριά (γρέκια, κατά την τοπική διάλεκτο).

Πιο συγκεκριμένα, στη περιοχή του ερειπιώνα συναντώνται καλλιέργειες οπωροκηπευτικών, καλαμποκιών, εσπεριδοειδών και ελαιοδέντρων. Η πανίδα που συναντάται αφορά κυρίως αιγοπρόβατα και αγελάδες²⁰.

πατάτα

ντομάτα

αγγούρι

καλαμπόκι

ελιά

εσπεριδοειδή

πρόβατο

κατσίκα

αγελάδα

μέλισσα

χλωρίδα και πανίδα Νικόπολης

χλωρίδα, πανίδα Αμβρακικού

Ο Αμβρακικός κόλπος αποτελεί μία σχεδόν κλειστή και κατά συνέπεια προστατευμένη, από τους παράγοντες που δρουν στην ανοικτή θάλασσα, λεκάνη. Η έκτασή του φτάνει τα 405 τ.χλμ. και το συνολικό μήκος ακτών τα 256 χλμ²¹.

Το σύμπλεγμα των υγροτόπων του Αμβρακικού κόλπου είναι από τα σημαντικότερα του ελληνικού χώρου και χαρακτηρίζεται από μεγάλη ποικιλομορφία ζωής. Η δημιουργία τους οφείλεται στη δράση των δύο κύριων ποταμών, Λούρου και Αράχθου²².

Είναι ιδιαίτερα γνωστή η εξαιρετική σημασία του για την ορνιθοπανίδα σε Ευρωπαϊκό και Διεθνές επίπεδο. Τα τελευταία χρόνια, στην περιοχή έχουν καταγραφεί 254 είδη πτηνών, από τα οποία τα 78 είδη απαντούν όλη τη διάρκεια του έτους²³.

Η χλωρίδα της περιοχής είναι εντυπωσιακή τόσο στο χερσαίο όσο και στο υδάτινο σύστημα του Αμβρακικού. Το πιο χαρακτηριστικό είδος βλάστησης είναι οι καλαμιώνες, που απλώνονται σε όλα τα μήκη και πλάτη των υγροτόπων δημιουργώντας πολυάριθμα κανάλια και νησίδες²⁴.

Το υπόστρωμα του Αμβρακικού είναι βαλτώδες, πράγμα που δικαιολογείται από τις προσχώσεις του Λούρου ποταμού και του Αράχθου, αφού τα δύο ποτάμια εκβάλλουν στο κόλπο. Σε συνδυασμό με το φαινόμενο πλημμυρίδας και αμπώτιδας που παρατηρείται στον κόλπο και τα αναχώματα που έχουν φτιαχτεί στην ακτή έχουν μεταλλάξει τον Αμβρακικό κόλπο σε μια μεγάλη ημίκλειστη θάλασσα, ένα μεγάλο ιχθυοτροφείο που για δύο περίπου μήνες κάθε χρόνο είναι ανοικτό για το πέρασμα των ψαριών²⁵.

Η περιοχή του Αμβρακικού που απασχολεί τη παρούσα διπλωματική είναι η λιμνοθάλασσα Μάζωμα, που βρίσκεται στη δυτική πλευρά του ερειπιώνα και χρησιμοποιείται κυρίως για ιχθυοκαλλιέργεια. Το χειμώνα φιλοξενεί μεταναστευτικά πουλιά, ενώ την άνοιξη περιστασιακά έρχονται αρκετοί ερωδιοί και συχνά φοινικόπτερα²⁶.

καλαμοκανάς

ασημόγλαρος

αγριόχηνα

αργυροπελεκάνος

λευκοσικνιάς

χαλκόκοτα

γλώσσα

τσιπούρα

κεφαλόπουλο

ροφός

γοβιός

κουτσομούρα

πανίδα Αμβρακικού κόλπου

λυγαριά

χαμοσάμπουκος

βατομουριά

ιτιά

πτεριδόφυτο

σκλήθρο

αρμηρύθρα

αρμύρες

βούρλο

νερόφραξος

καραγάτσι

ασημόλευκη

χλωρίδα Αμβρακικού κόλπου

το αισθητικό δάσος

Τα αισθητικά δάση είναι μια κατηγορία προστατευόμενων φυσικών περιοχών που ο σκοπός ύπαρξής τους είναι η ανθρώπινη αναψυχή και κατά δεύτερο λόγο η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. Η βλάστηση, η ομορφιά του τοπίου, η ύπαρξη αξιόλογης χλωρίδας και πανίδας, οι γεωμορφολογικοί σχηματισμοί, τα στάσιμα ή ρέοντα ύδατα είναι μεγάλης αξίας και προσφέρονται για αναψυχή. Τα δάση αυτά μπορεί να περιέχουν και σπάνια είδη, ενδημικά είδη ή είδη που απειλούνται με εξαφάνιση. Στην Ελλάδα υπάρχουν συνολικά 19 αισθητικά δάση²⁷.

Το αισθητικό δάσος του νομού Πρεβέζης βρίσκεται στα δυτικά της Νικόπολης, πάνω από την παραλία Μονολίθι, έχει έκταση 660 στρέμματα και προήλθε από αναδασώσεις της δεκαετίας του 1960. Πρόκειται για ένα ημιφυσικό πεδινό δάσος, κυρίως συγκροτούμενο από ιθαγενή και ξενικά κωνοφόρα και από ξενικά πλατύφυλλα. Διασχίζεται από αρκετούς δασικούς δρόμους και μονοπάτια και εφάπτεται σε μεγάλο μήκος με αμμόδη ακτή²⁸.

ψευδακακία

χαλέπιος πεύκη

ευκάλυπτος

κυανόφυλλη ακακία

μαύρη πεύκη

τραχεία πεύκη

λυγαριά

μυρτιά

πικροδάφνη

πουρνάρι

σχοίνος

φιλλύκι

χλωρίδα αισθητικού δάσους

ΟΙ ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ

Στο νομό επικρατεί το εποχικό πρότυπο του μαζικού και παραθεριστικού τουρισμού. Η ύπαρξη περιβαλλοντικά ευαίσθητων και προστατευόμενων περιοχών δημιουργεί διάφορες μορφές εναλλακτικού τουρισμού, όπως περιηγητικός και πολιτιστικός τουρισμός, οικοτουρισμός, αγροτουρισμός κ.ά.²⁹

Στον αρχαιολογικό χώρο της Νικόπολης, όπως παρατηρείται στο παρακάτω διάγραμμα³⁰, παρουσιάζεται έντονη επισκεψιμότητα τουριστών, τους θερινούς μήνες και την άνοιξη. Αντίθετα, τους χειμερινούς μήνες, η επισκεψιμότητα των τουριστών μειώνεται και τον χώρο επισκέπτονται κυρίως ομάδες μαθητών.

Ιανουάριος

480

Φεβρουάριος

480

Μάρτιος

1050

Απρίλιος

2850

Μάιος

4050

Ιούνιος

3300

Ιούλιος

Αύγουστος

Σεπτέμβριος

Οκτώβριος

Νοέμβριος

Δεκέμβριος

3450

4800

3900

1050

600

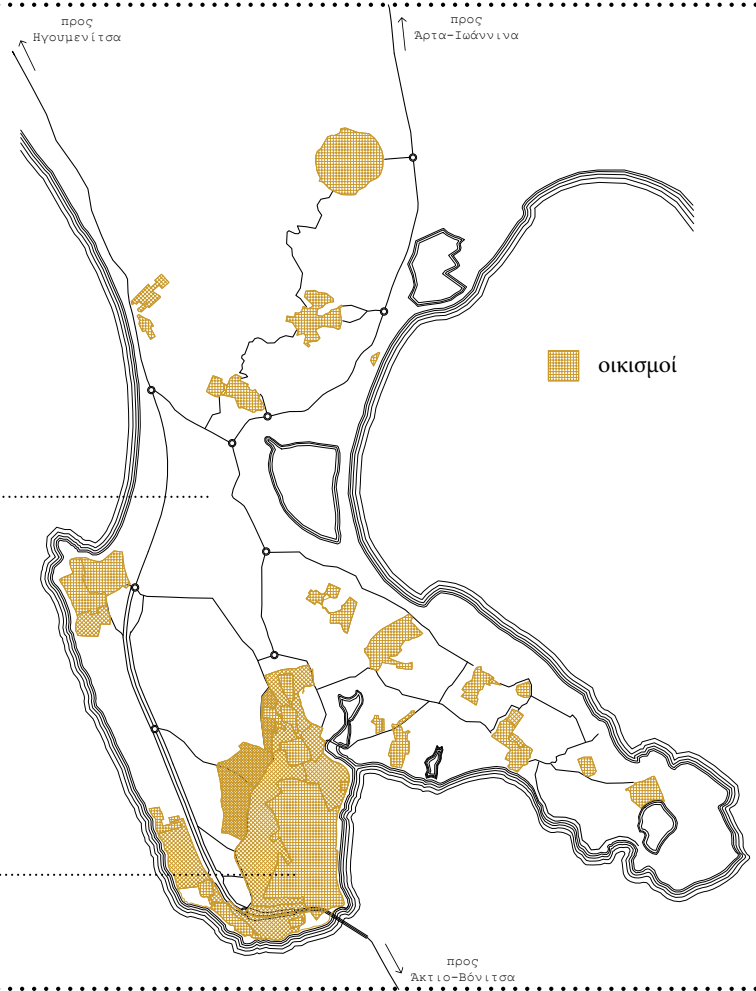
360

αριθμός επισκεπτών ανά μήνα

χάρτης πρόσβασης

Η γεωγραφική θέση του αρχαιολογικού χώρου της Νικόπολης, στο πιο στενό σημείο της χερσονήσου, την καθιστά αναπόφευκτα πέρασμα, από και προς την πόλη της Πρέβεζας. Κύριες και επαρχιακές οδικές αρτηρίες καταταμίζουν τον αρχαιολογικό χώρο, ενώ τα όριά του γειτνιάζουν με οικισμούς και γεωργικές εκτάσεις. Η πρόσβαση στη Νικόπολη, όπως φαίνεται και στον χάρτη³¹, επιτυγχάνεται με τρεις τρόπους: από τον περιφερειακό δρόμο Πρέβεζας-Ηγουμενίτσας, από την κύρια οδική αρτηρία Πρέβεζας-Άρτας-Ιωαννίνων και τέλος, από την υπόγεια σήραγγα του Ακτίου.

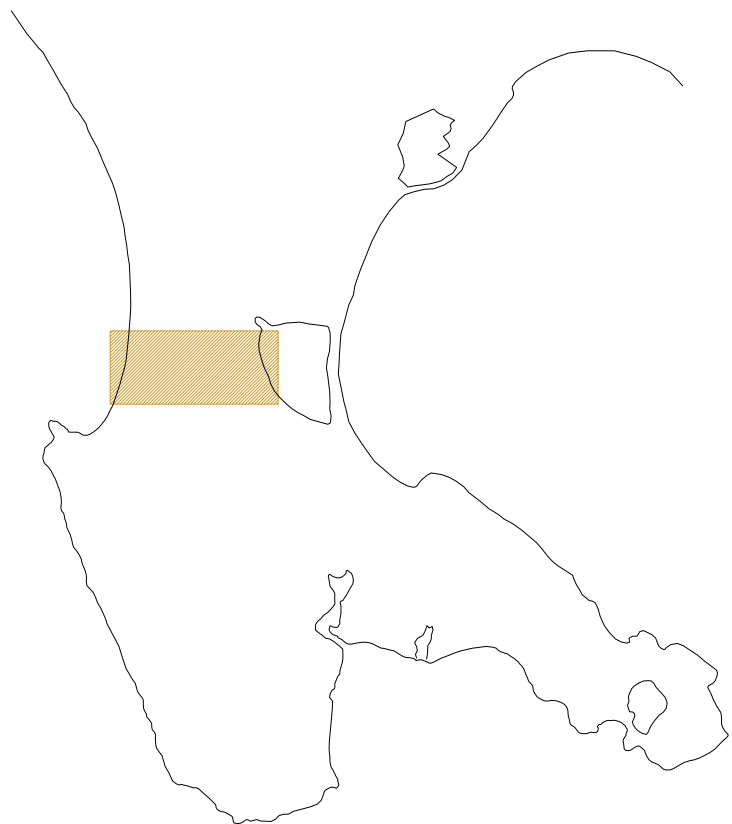

κλίμακα 1:150.000

χάρτης πρόσβασης

περιοχή μελέτης

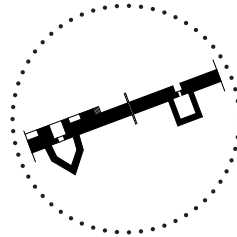
Για τις ανάγκες της διπλωματικής εργασίας επιλέχθηκε ένα τμήμα του ευρύτερου αρχαιολογικού χώρου, συνολικής έκτασης 3.240 στρεμμάτων. Η περιοχή μελέτης καλύπτει στα ανατολικά ένα τμήμα του Αμβρακικού κόλπου και πιο συγκεκριμένα, τη λιμνοθάλασσα Μάζωμα, ενώ στα δυτικά περιλαμβάνει τμήμα του αισθητικού δάσους και της παραλίας Μονολίθι.

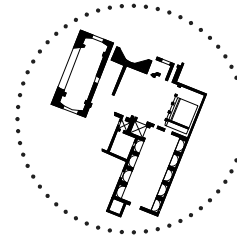
κλίμακα 1:150.000

περιοχή μελέτης

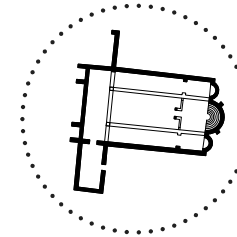
μνημεία περιοχής μελέτης

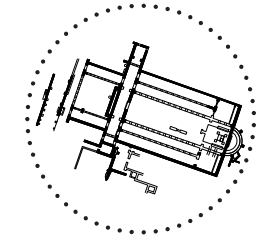
Παλαιοχριστιανικά τείχη

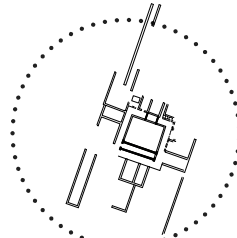
Κεντρικές Θέρμες

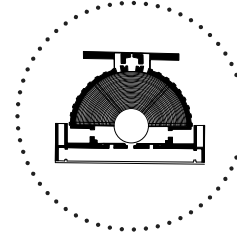
Βασιλική Γ'

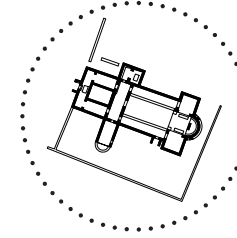
Βασιλική Β' Αλκίωνος

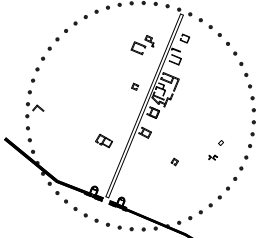
Επισκοπικό Μέγαρο, Βασιλόσπιτο

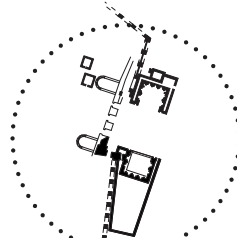
Ρωμαϊκό Ωδείο

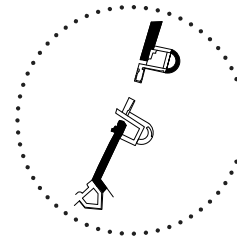
Βασιλική Α' Δουμετίου

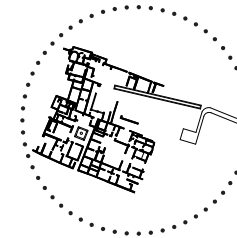
Βόρεια Νεκρόπολη

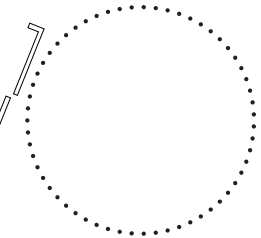
Δυτική Πύλη, Νυμφαίο

Ανατολική Πύλη

Έπαυλη Μάνιου Αντωνίνου

Το *Ωδείο* βρίσκεται στη δυτική πλευρά του παλαιοχριστιανικού τείχους και στο κέντρο της ρωμαϊκής πόλης. Το μνημείο οικοδομήθηκε τον 1ο αι. μ.Χ., χωρητικότητας περίπου χιλίων θεατών. Σήμερα το μνημείο έχει ανασκαφεί πλήρως και πραγματοποιούνται θεατρικά και μουσικά δρώμενα.

Η *Ρωμαϊκή Οικία* (έπαυλη) του Μάνιου Αντωνίνου βρίσκεται έξω από το δυτικό τμήμα του παλαιοχριστιανικού τείχους και βορειοανατολικά του ρωμαϊκού ωδείου, ενώ είναι η μόνη ανεσκαμμένη ιδιωτική οικία της ρωμαϊκής πόλης. Σε διάφορα σημεία της οικίας έχουν αποκαλυφθεί ψηφιδωτά δάπεδα, όπως αυτό με την επιγραφή των ονομάτων της Αριστοκλίας και του Αντωνίνου.

Οι *Κεντρικές Θέρμες*, χρονολογούνται στο β' μισό του 2ου αιώνα μ.Χ. και βρίσκονται στο ανατολικό άκρο του κεντρικού τμήματος της ρωμαϊκής πόλης. Το μνημείο συγκροτείται από τρεις μεγάλους χώρους διατεταγμένους σε σχήμα Γ. Στον μεγαλύτερο χώρο, κατά μήκος των μακριών πλευρών υπάρχουν καμαροσκεπαστά δώματα.

Η *Δυτική Πύλη* ήταν η είσοδος στην

πόλη από το Ιόνιο πέλαγος και η κύρια πύλη της πόλης. Η πύλη διέθετε τρία τοξωτά ανοίγματα, ένα για την διέλευση των τροχοφόρων και δύο πλευρικά για τους πεζούς. Πάνω από τα ανοίγματα περνούσε ο αγωγός του υδραγωγείου. Ο αγωγός, των 50 χλμ περίπου, ξεκινούσε από τις πηγές του Αγίου Γεωργίου και κάτελγε στη δυτική πλευρά της Νικόπολης στις δύο υδατοδεξαμενές του νυμφαίου. Στην συνέχεια, πλήλνιοι κυλινδρικοί αγωγοί τροφοδοτούσαν την πόλη με νερό.

Η *Ανατολική Πύλη* βρίσκεται μερικά μέτρα ανατολικά από τις κεντρικές θέρμες, ενώ από εκεί διερχόταν μία από τις κύριες οδούς της πόλης, που οδηγούσε στις ακτές τις λιμνοθάλασσας Μάζωμα. Η άμεση επαφή της με τις ακτές του Αμβρακικού την καθιστούσε ιδιαίτερα χρήσιμη στην αλιεία και στις εμπορικές συναλλαγές, αλλά «ιδιαιτέρα ευάλωτη όπως διαπιστώνεται από την ολοκληρωτική καταστροφή και την ανακατασκευή της».

Τα *Παλαιοχριστιανικά Τείχη* ανεγέρθηκαν, πιθανότατα, επί Ιουστινιανού στο β' μισό του 5ου αι. μ.Χ. Η κεντρική πύλη, γνωστή ως *Αραπόρτα*, πλαισιωμένη από δύο

πεταλοειδείς πύργους, βρίσκεται στη δυτική πλευρά, ενώ μία μικρότερη, γνωστή ως Ωραία Πύλη, συναντάται στη νότια πλευρά, στο ύψος της Βασιλικής Α'.

Η *Βασιλική Α'* του Δουμετίου βρίσκεται νότια των κεντρικών θερμών, δυτικά του επισκοπικού μεγάρου και χρονολογείται στα 550-575 μ.Χ. Πρόκειται για τρίκλιτη βασιλική αφιερωμένη στον Αγ. Δημήτριο. Δυτικά, επικοινωνούσε με την πλακοστρωμένη οδό, που οδηγούσε στην *Ωραία Πύλη* των παλαιοχριστιανικών τειχών, ενώ σήμερα σώζονται και προστατεύονται σε καλή κατάσταση τα ψηφιδωτά δάπεδα.

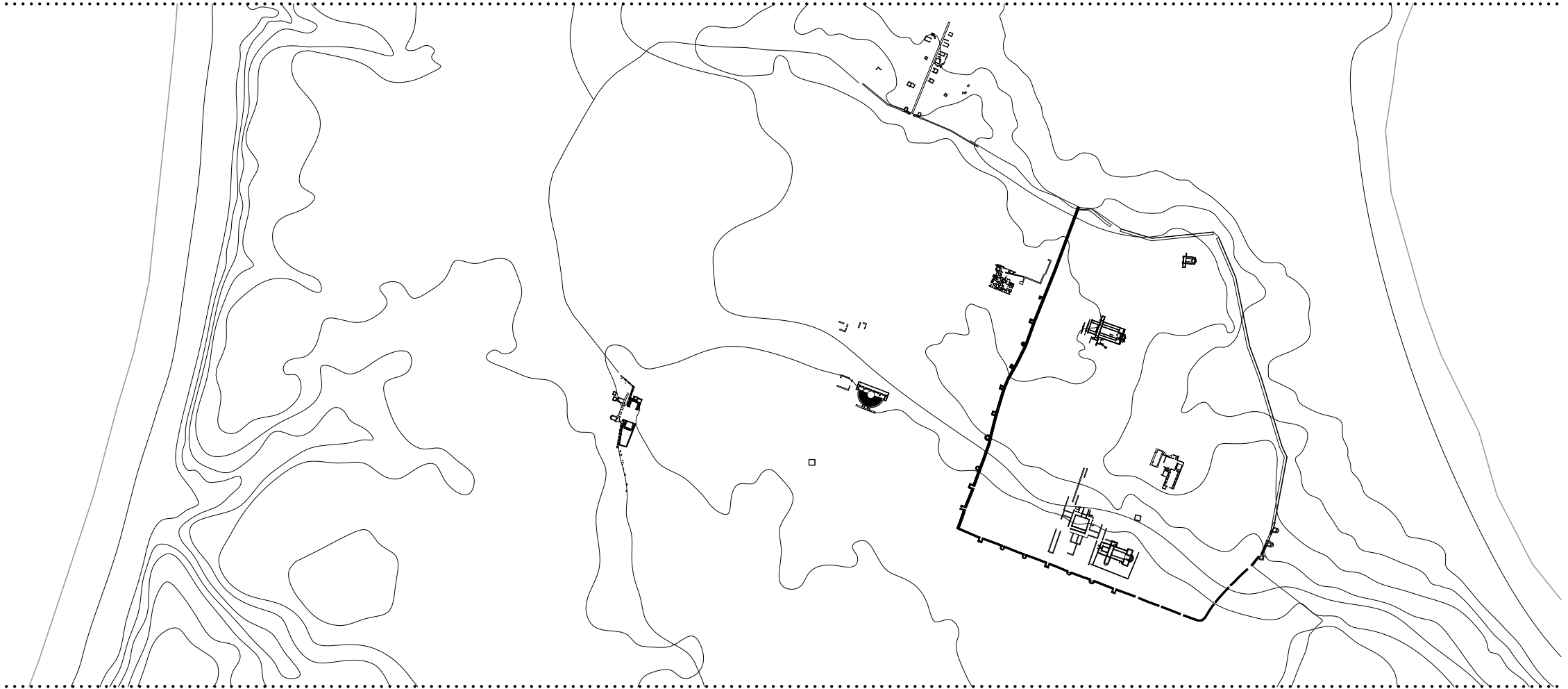
Η *Βασιλική Β'* του Αλκίσωνος, ο μητροπολιτικός ναός της Νικόπολης, βρίσκεται στο βορειοανατολικό τμήμα της πόλης και χρονολογείται στα μέσα του 5ου αι. μ.Χ. Πρόκειται για πεντάκλιτη βασιλική με εγκάρσιο κλίτος, ενώ ψηφιδωτά δάπεδα σώζονται στο αίθριο, το διακονικό και τα προσκτίσματά του.

Η *Βασιλική Γ'* βρίσκεται βόρειο-ανατολικά από τη βασιλική Β' και χρονολογείται στα τέλη του 6ου αι. μ.Χ. Πρόκειται για τρίκλιτη

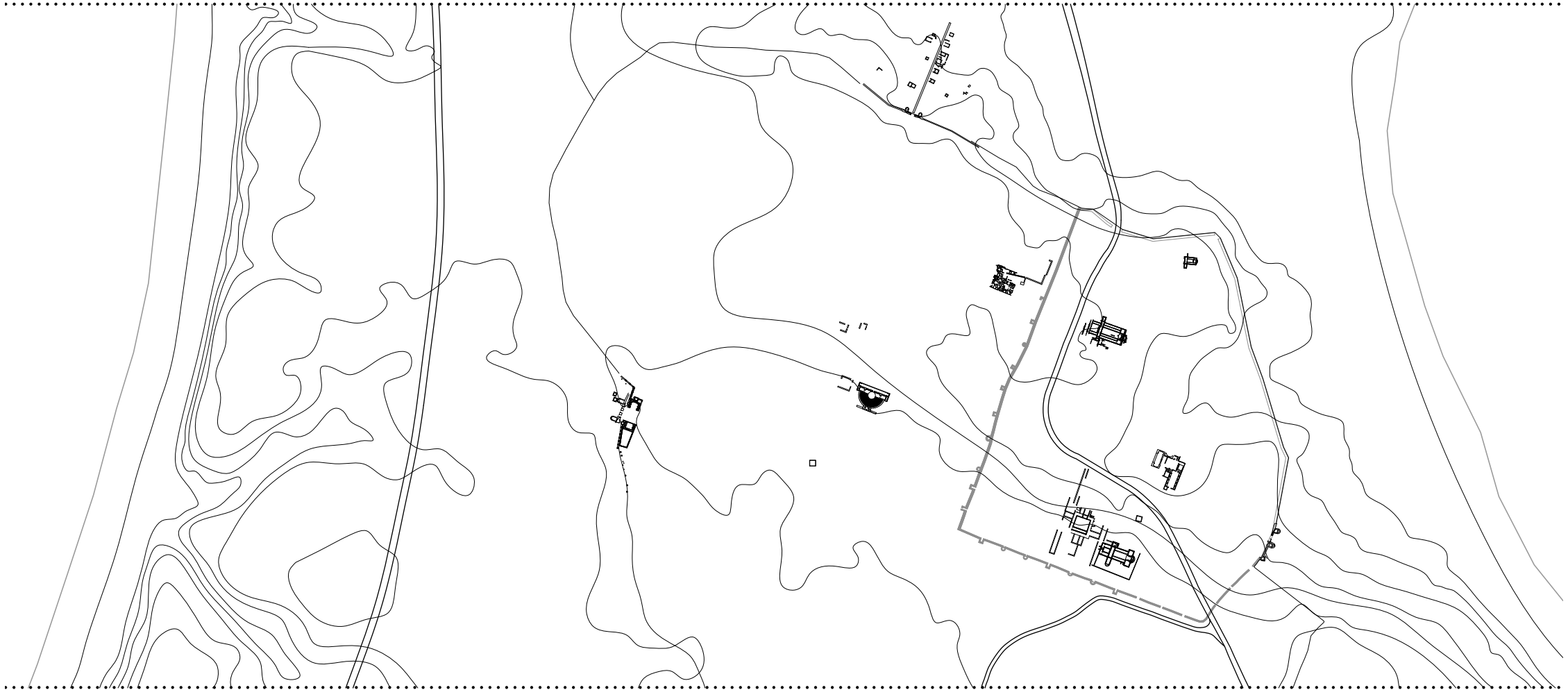
βασιλική, μικρότερη σε μέγεθος από τις υπόλοιπες, με τρεις αψίδες και νάρθηκα με προσκτίσματα.

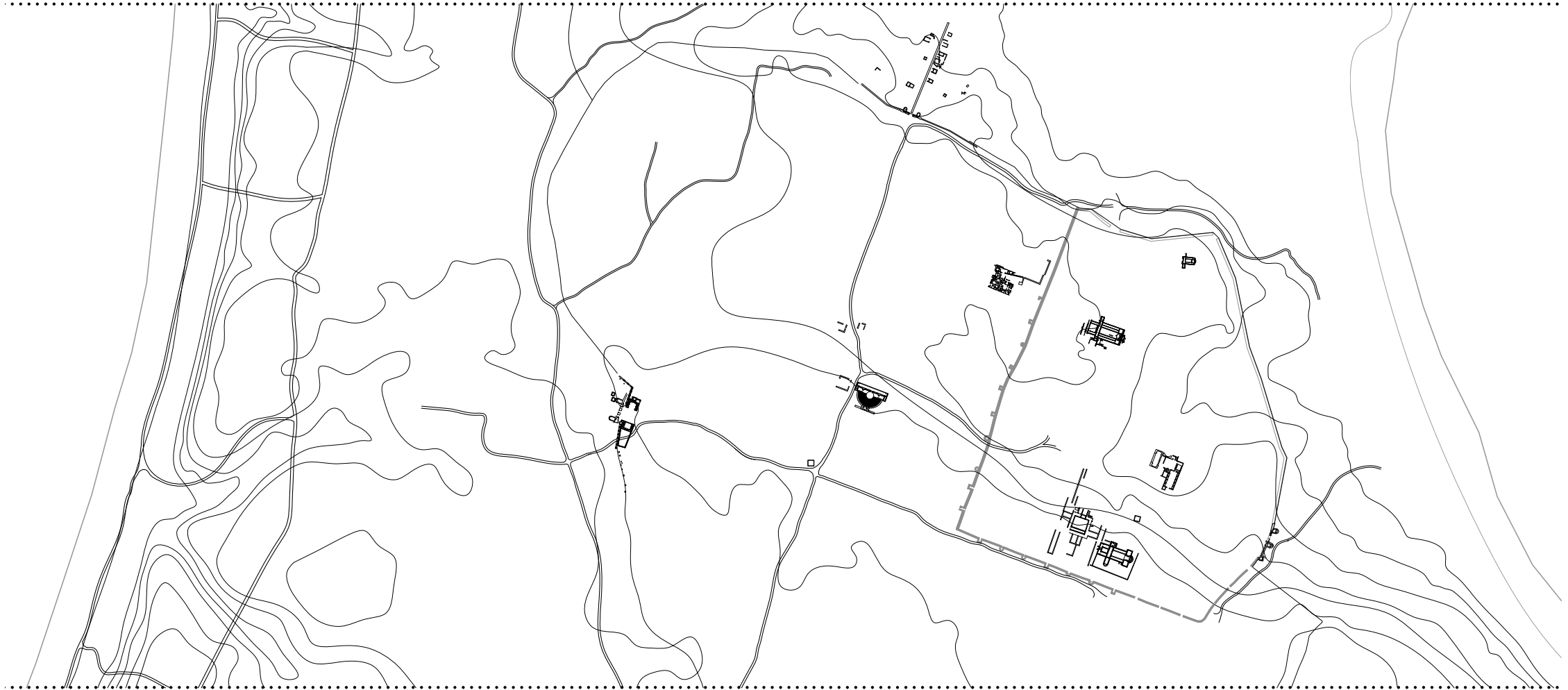
Το *Επισκοπικό Μέγαρο* ή *Βασιλόσπιτο* βρίσκεται μερικά μέτρα δυτικά από τη βασιλική Α'. Πρόκειται για ένα μεγάλο ρωμαϊκό οικοδόμημα (πολυτελής οικία) με περίστωο αίθριο. Η θέση της οικίας μέσα στην πόλη δείχνει ότι πιθανόν ήταν έδρα του ρωμαίου διοικητή, ενώ στα παλαιοχριστιανικά χρόνια πιστεύεται ότι για ένα διάστημα λειτούργησε ως επισκοπικό μέγαρο.

Στη ρωμαϊκή πόλη έχουν εν μέρει ανασκαφεί εκτεταμένες νεκροπόλεις, οι οποίες αναπτύσσονται εξωτερικά των ρωμαϊκών τειχών και κατά μήκος των κύριων οδικών αρτηριών που οδηγούσαν στα λιμάνια της πόλης. Η Βόρεια Νεκρόπολη βρίσκεται στο χώρο εξωτερικά του βόρειου σκέλους των ρωμαϊκών τειχών, έως τις νότιες παρυφές του προαστείου. Τα ευρήματα, προς το παρόν, χρονολογούνται από τον 1ο αι. π.Χ. έως και τον 3ο αι. μ.Χ. Κατά μήκος του ρωμαϊκού τείχους έχουν ανασκαφεί τάφοι σε ταφικούς περίβολους ορθογώνιας κάτοψης, ενώ κατά μήκος της οδού διατηρούνται ναόμορφα μαυσωλεία³².

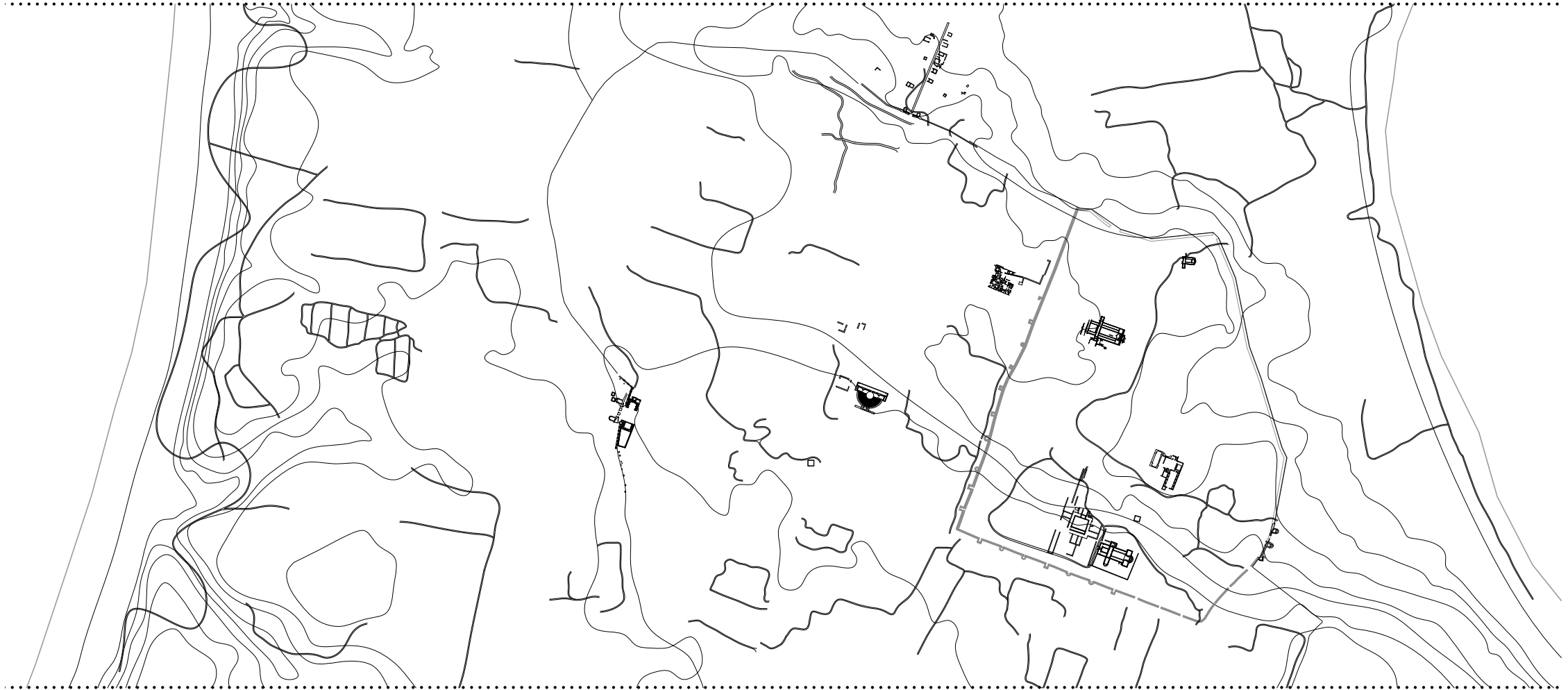

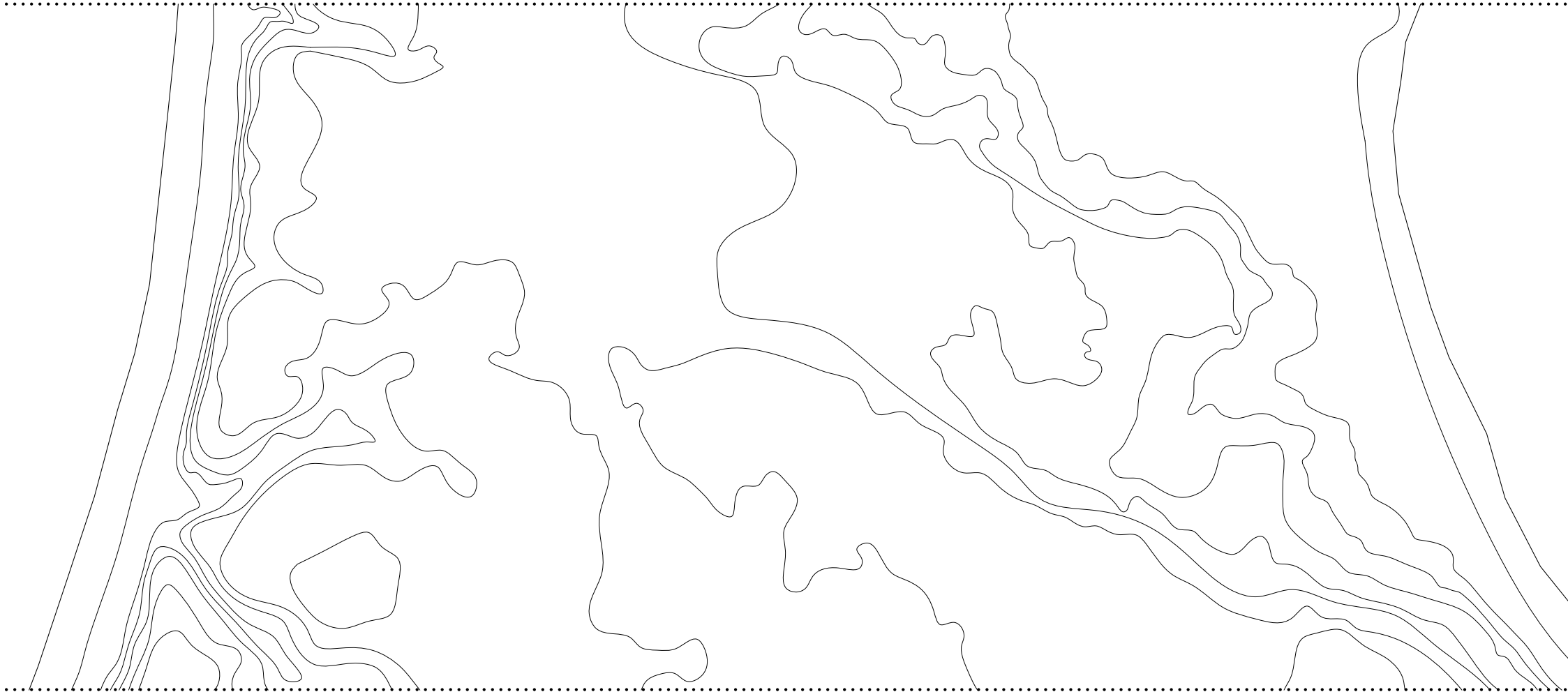
χάρτης μνημείων περιοχής μελέτης

χάρτης χωματόδρομων

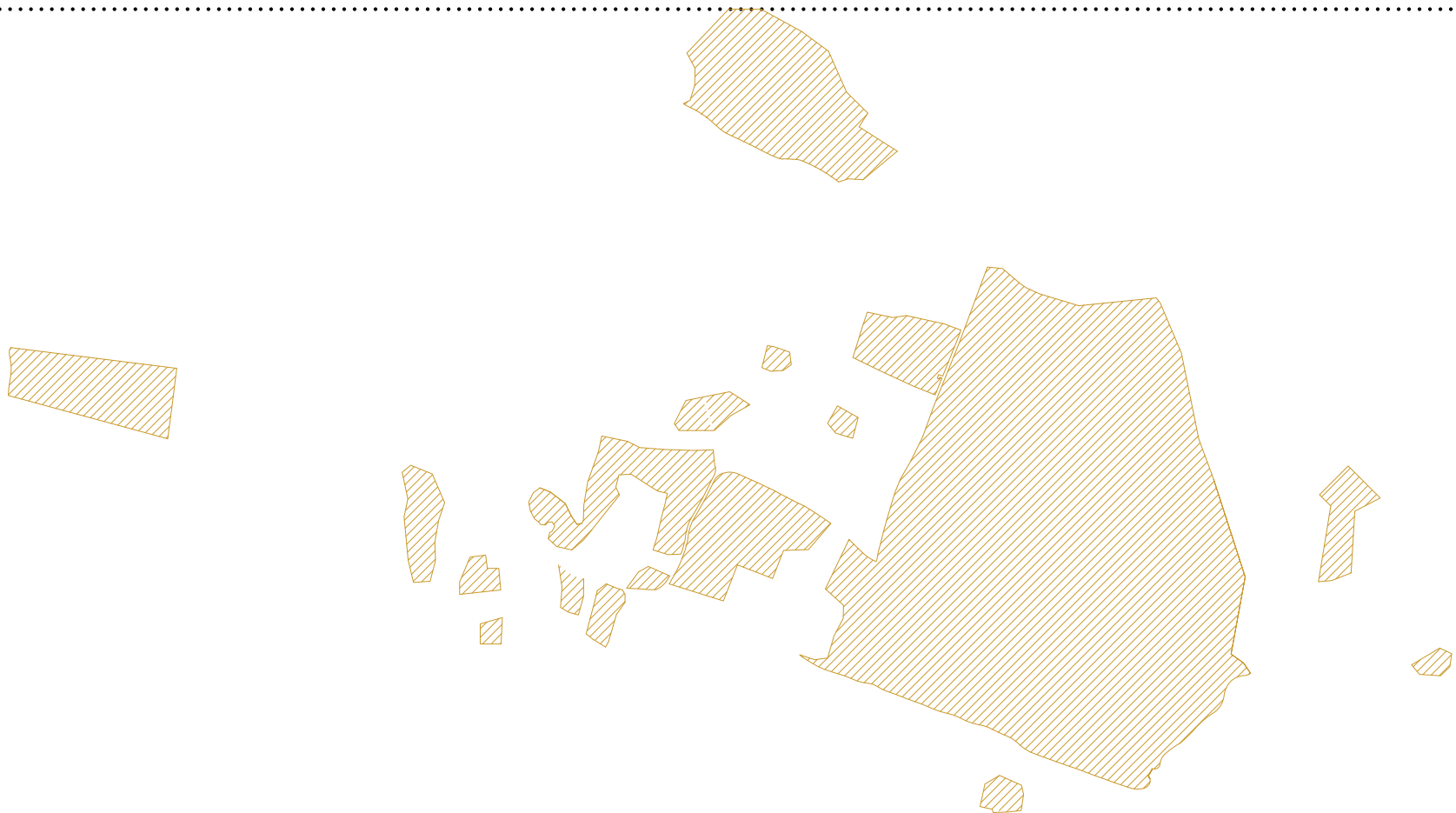
κλίμακα 1:10.000

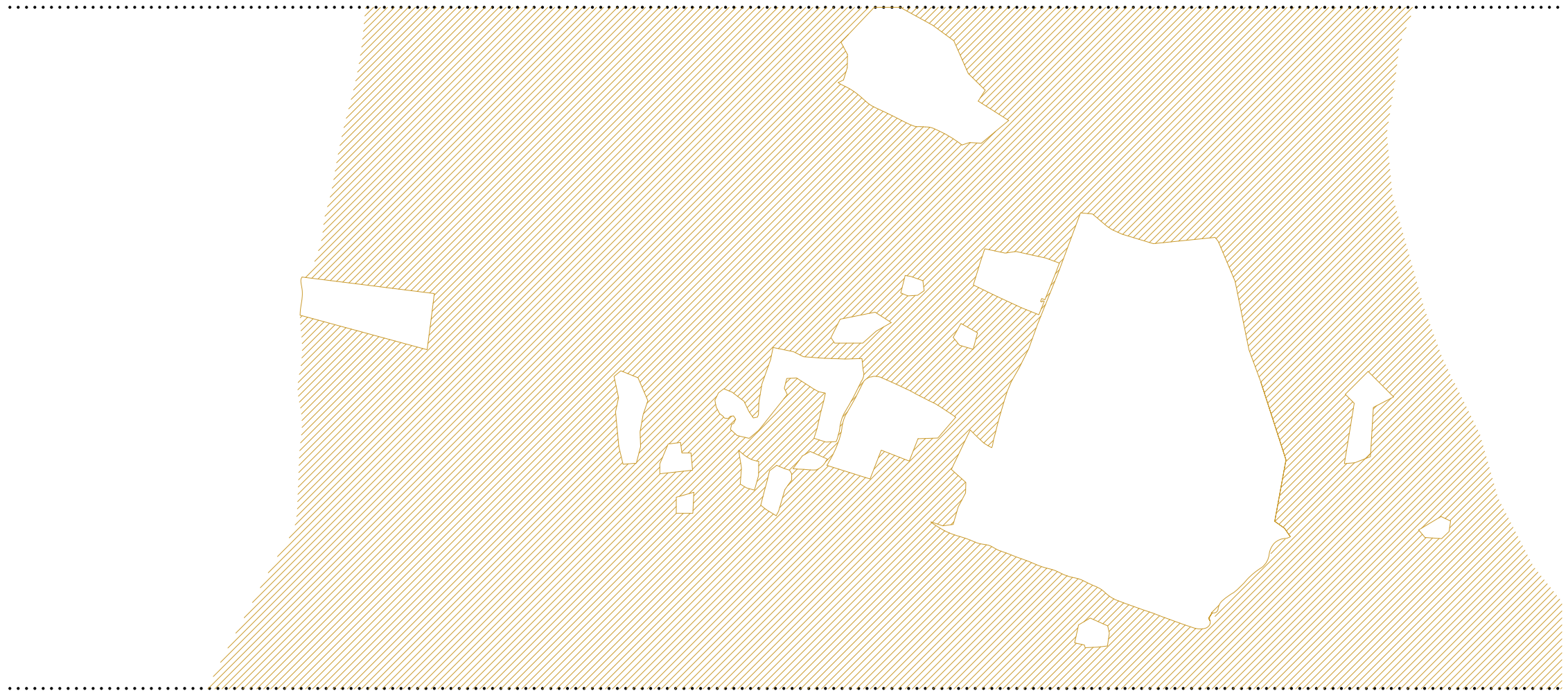
χάρτης υψομετρικών καμπυλών

αγροτεμάχια

Το μεγαλύτερο μέρος της περιοχής διανεμήθηκε σε ακτήμονες γειτονικών κοινοτήτων κατά τη δεκαετία του 1920. Ορισμένα αγροτεμάχια παραχωρήθηκαν στην Αρχαιολογική Υπηρεσία και ορίστηκαν οι ελάχιστες αποστάσεις δόμησης από τα αρχαία μνημεία. Το 1991 θεσμοθετήθηκαν ειδικές ζώνες προστασίας με συγκεκριμένες χρήσεις γης και όρους δόμησης ενώ από τότε έχουν πραγματοποιηθεί περιορισμένης έκτασης απαλλοτριώσεις³³.

Στους χάρτες που ακολουθούν περιγράφεται η κατανομή των αγροτεμαχίων του Υπουργείου Πολιτισμού και των ιδιωτών, που ισχύει έως σήμερα³⁴.

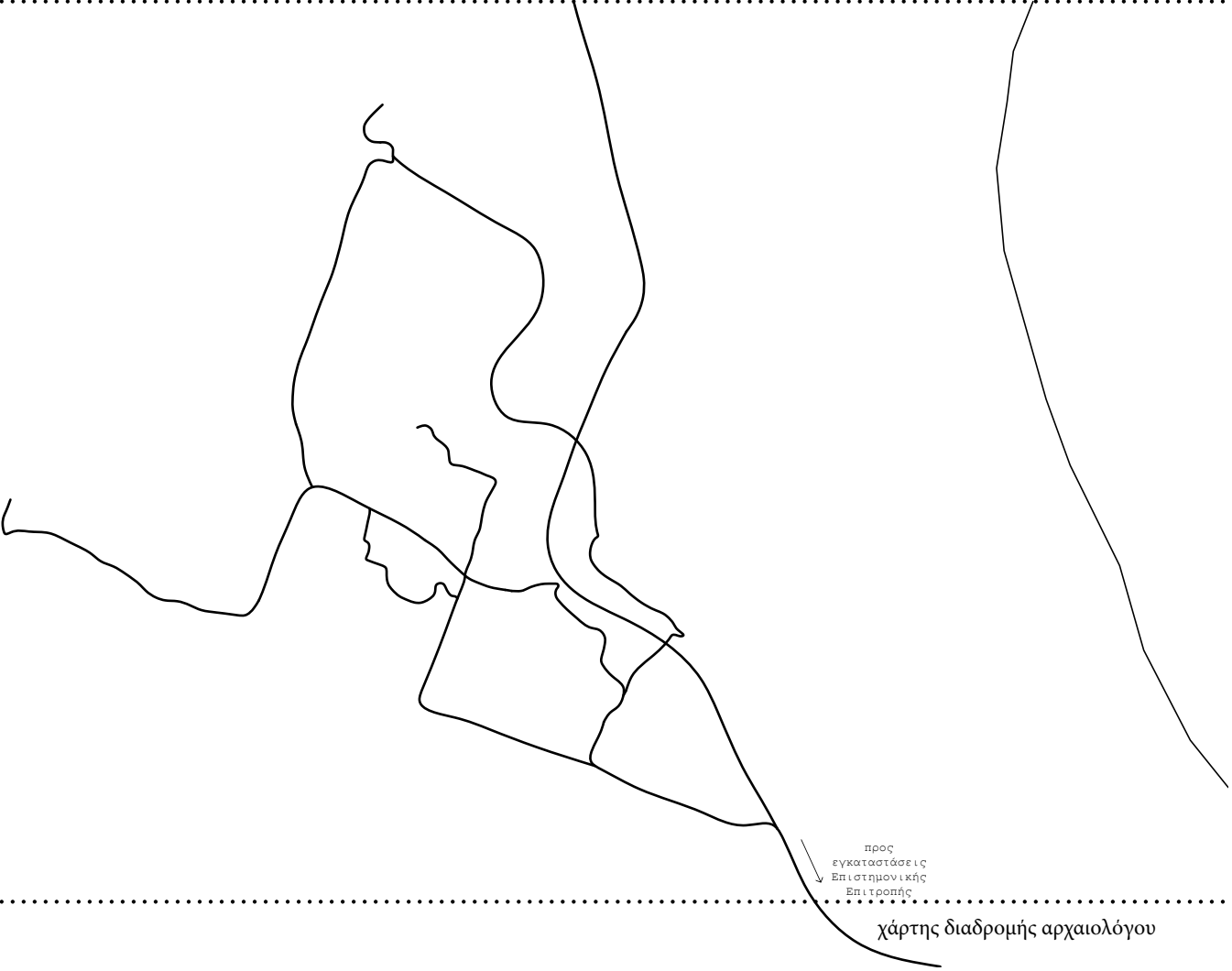
κλίμακα 1:10.000

οι χρήστες

Στη συνέχεια ακολουθεί μία ανάλυση των τεσσάρων κύριων χρηστών της περιοχής: αρχαιολόγος, γεωργός, βοσκός και επισκέπτης. Εδώ, υπάρχει μία χαρτογράφηση των διαδρομών που ακολουθούν οι χρήστες και καταγραφή του εξοπλισμού τους. Η μελέτη των διαδρομών των χρηστών βοηθά στη γνωριμία του τόπου, μέσα από τους ίδιους τους κατοίκους του, ενώ η ανάλυση του εξοπλισμού δίνει ένα απαραίτητο εργαλείο για μία περισσότερο βιωματική προσέγγιση των χρηστών.

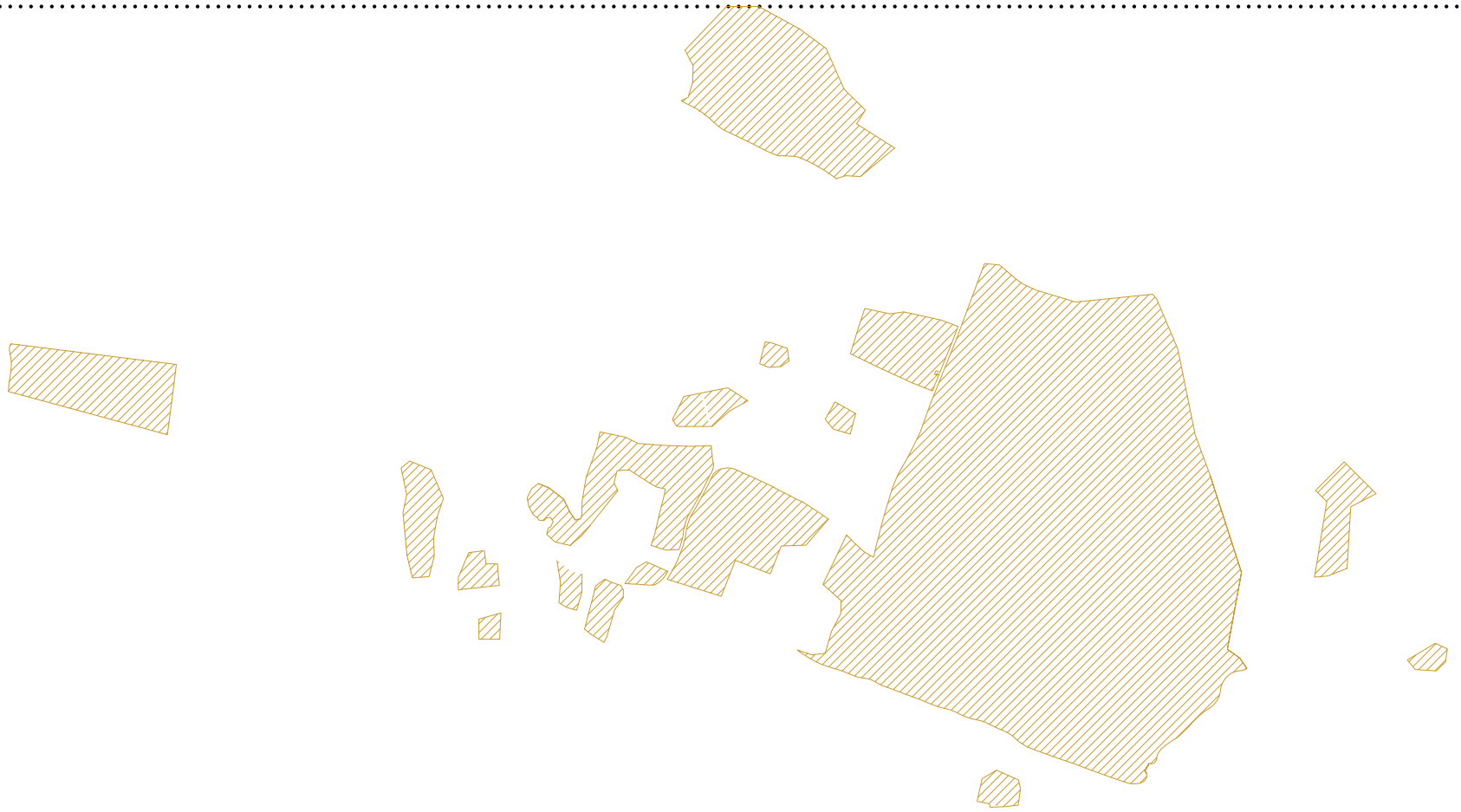
αρχαιολόγος

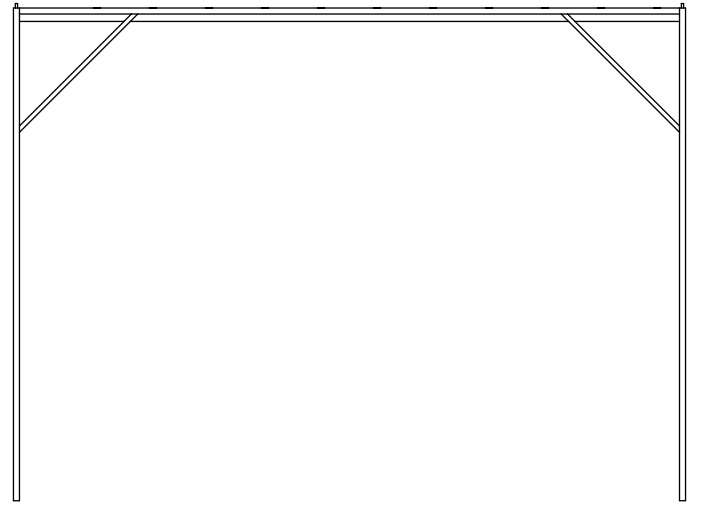
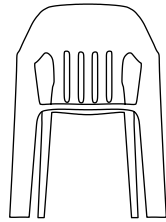
↙
προς
εγκαταστάσεις
Επιστημονικής
Επιτροπής

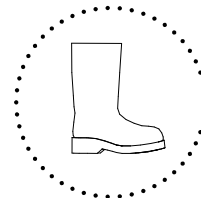
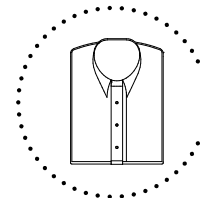
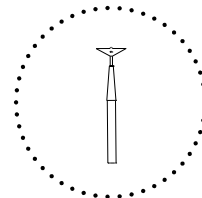
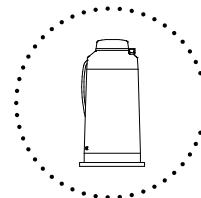
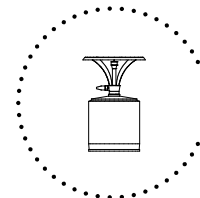
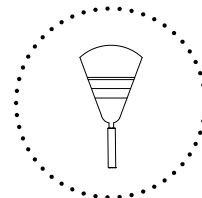
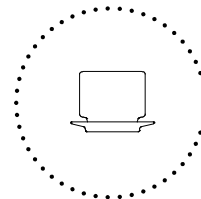
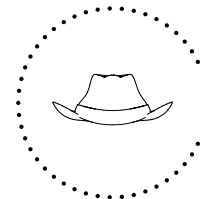
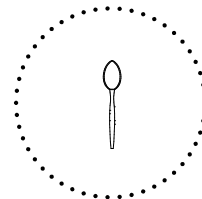
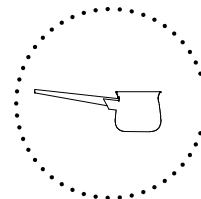
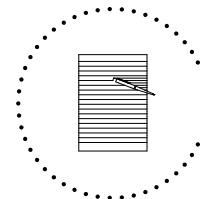
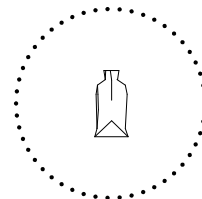
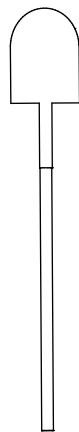
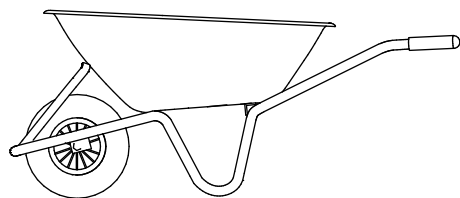
χάρτης διαδρομής αρχαιολόγου

κλίμακα 1:10.000

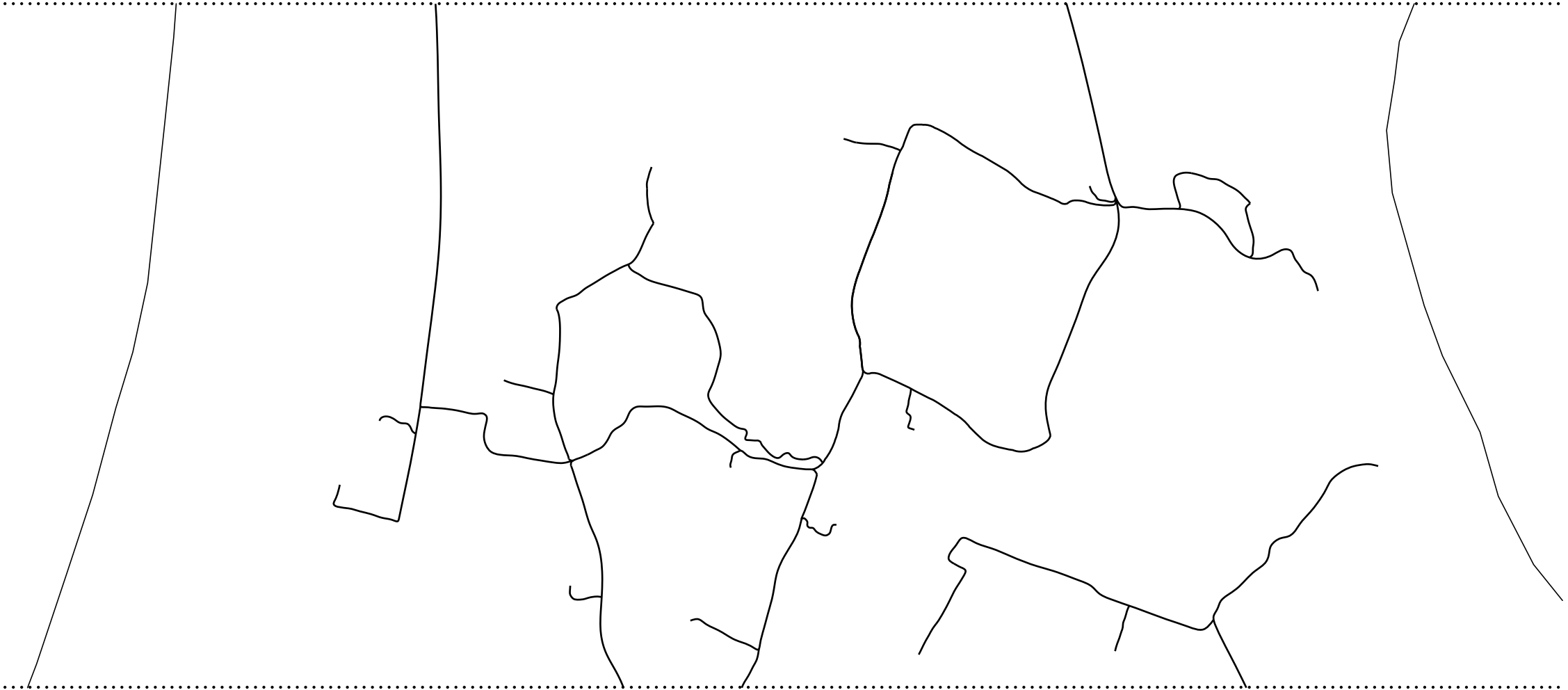

γεωργός

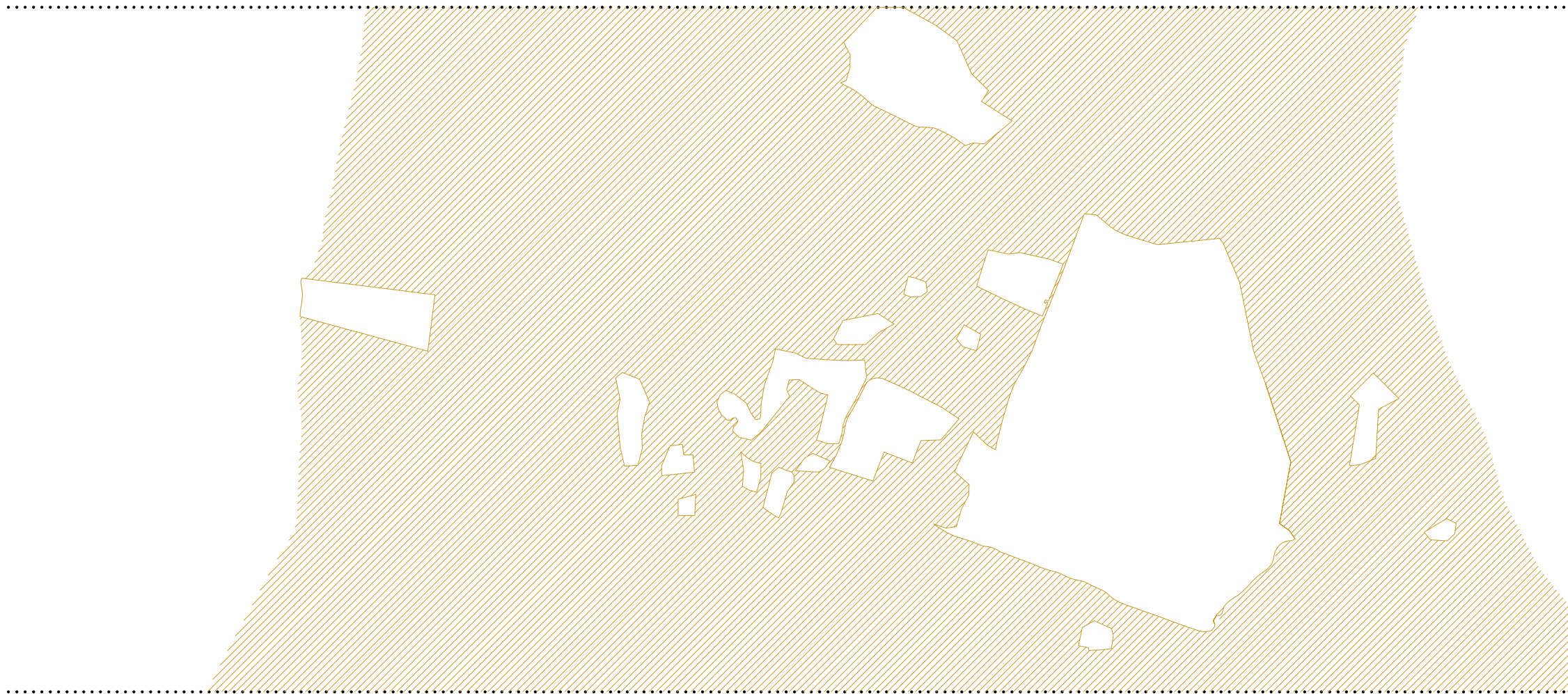

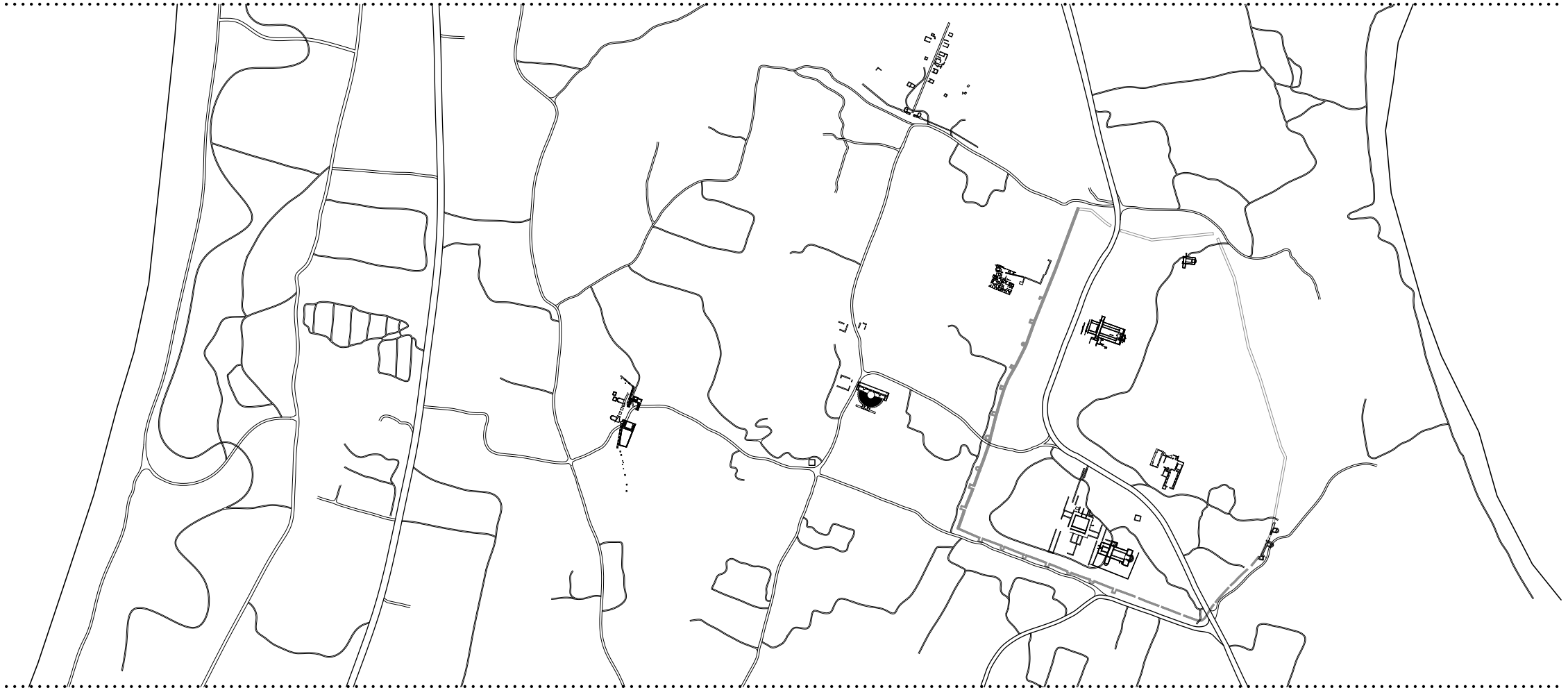
χάρτης διαδρομής γεωργού

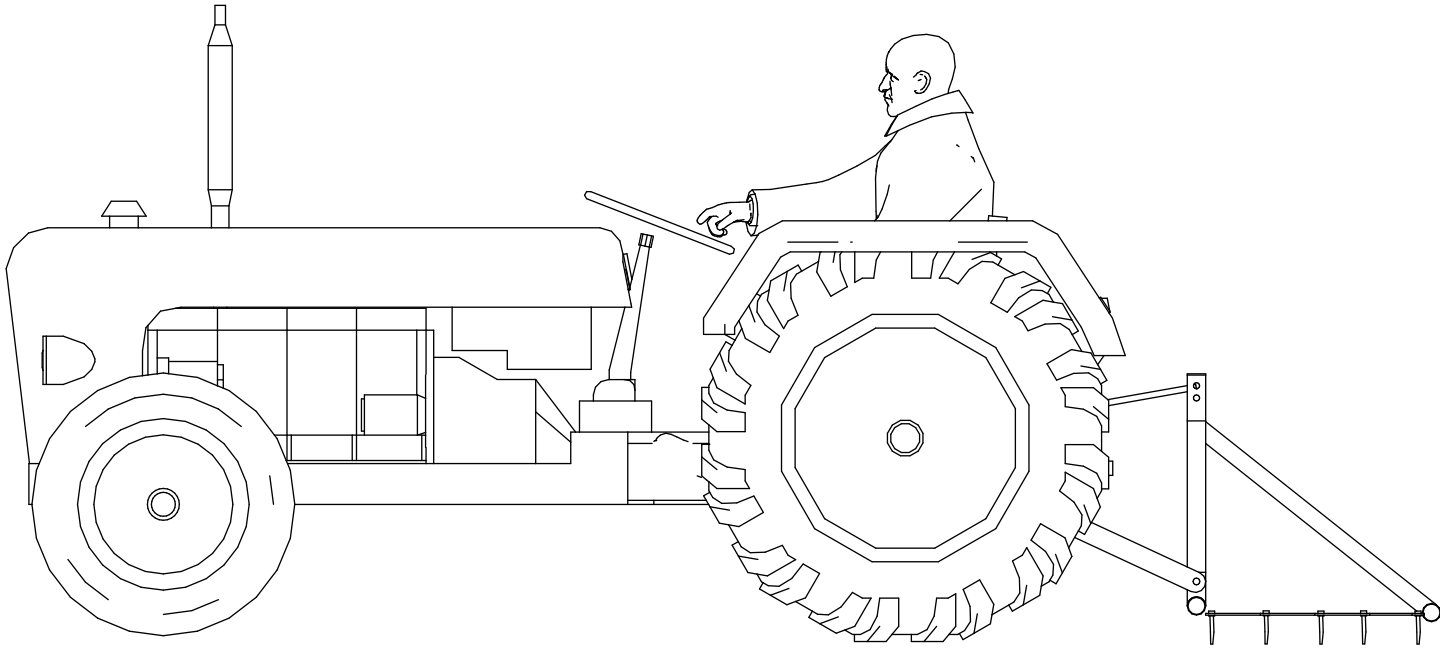
χάρτης γεωργικών εγκαταστάσεων

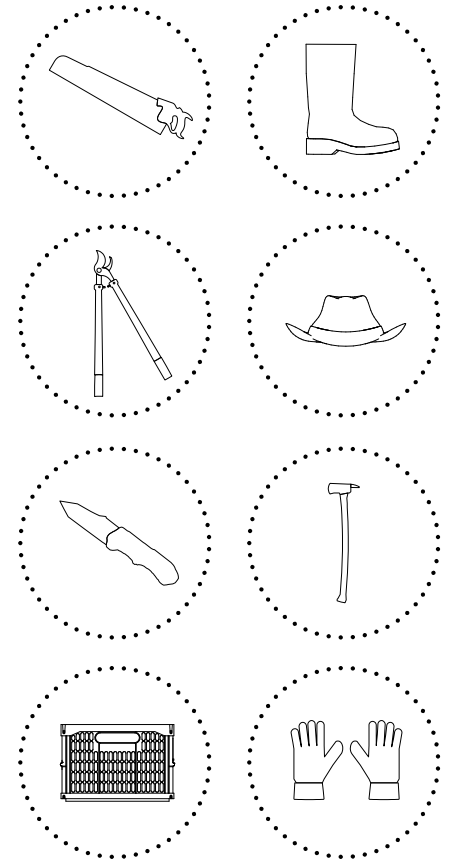
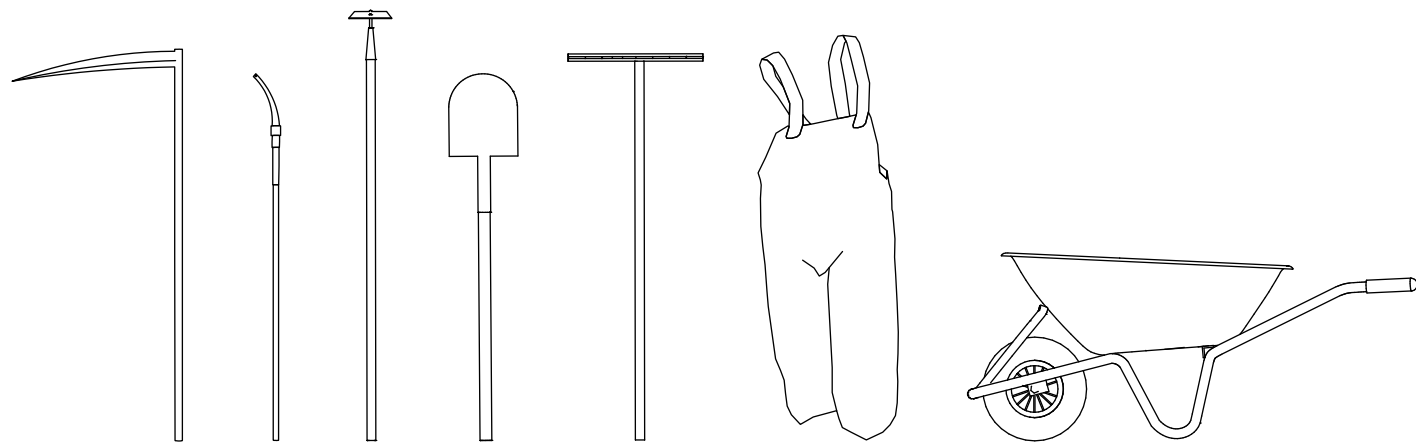

χάρτης καλλιερειών

κλίμακα 1:10.000

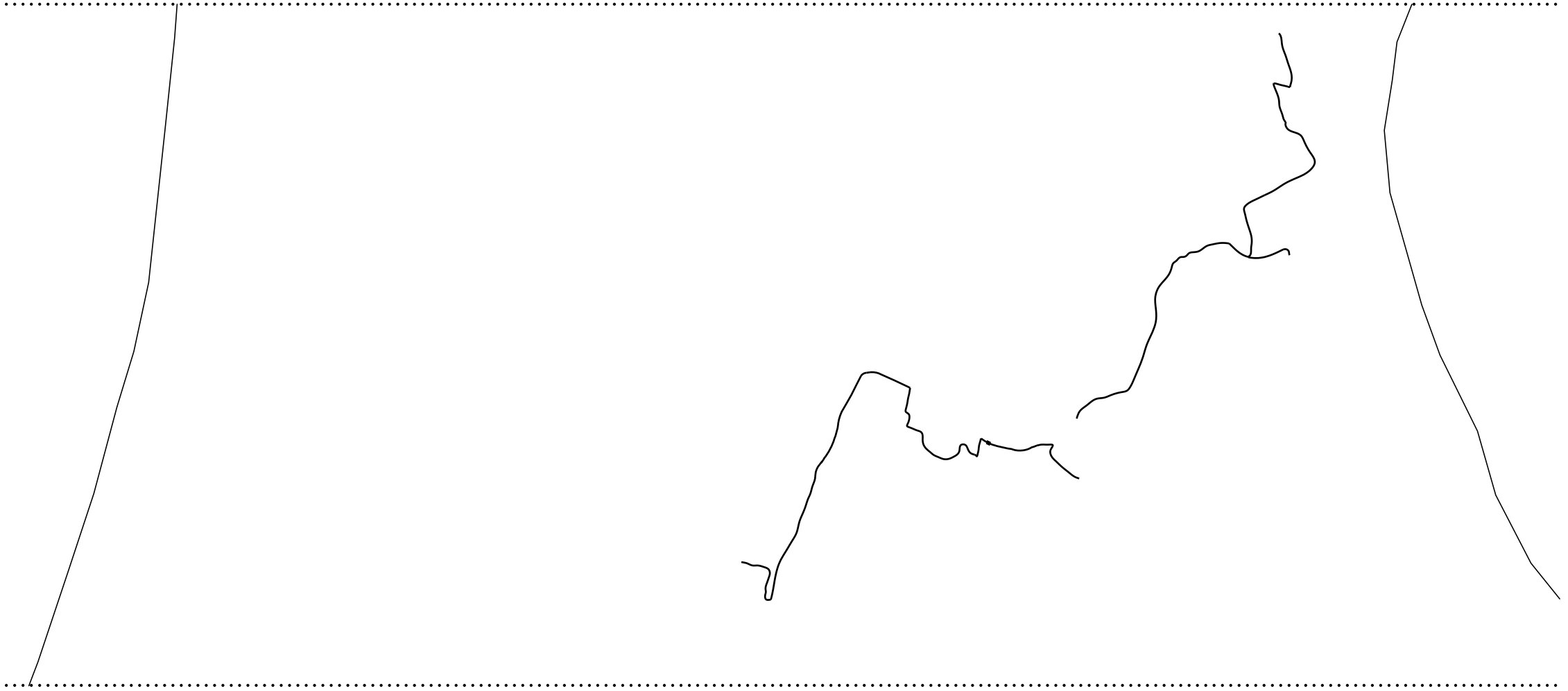
εξοπλισμός γεωργού

βοσκός

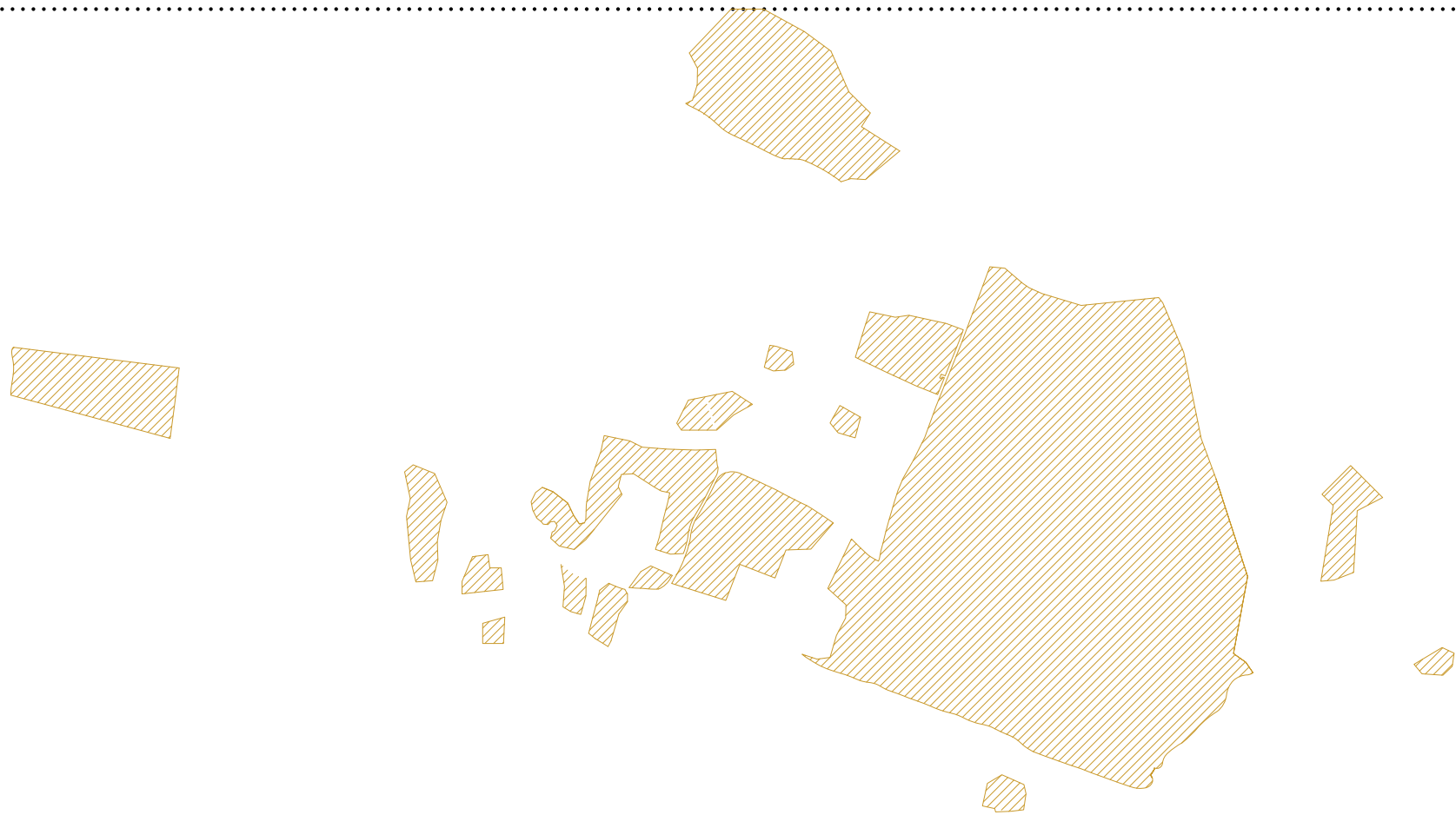

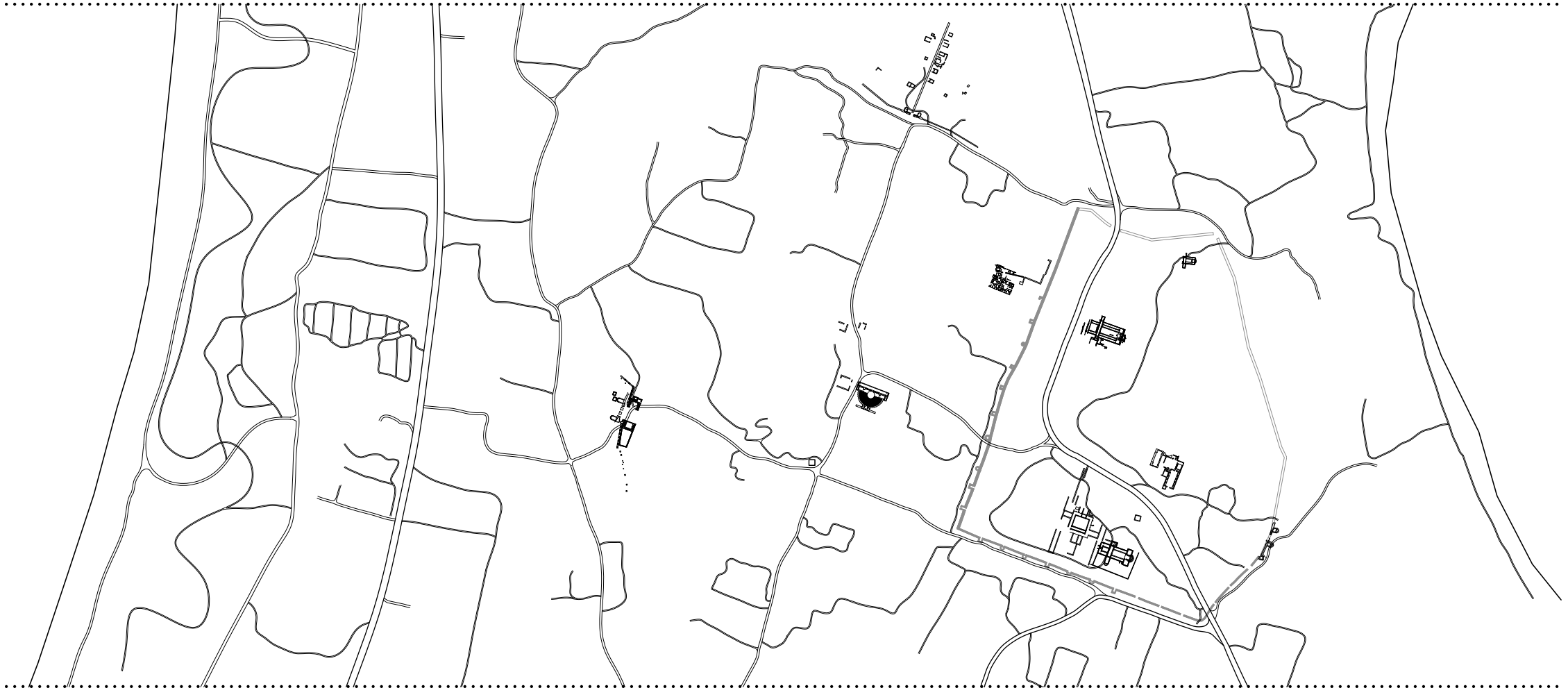

χάρτης διαδρομής βοσκού

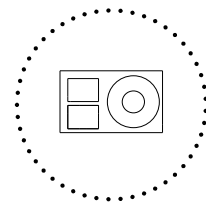
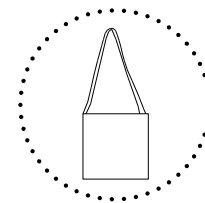
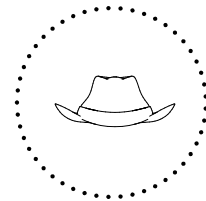
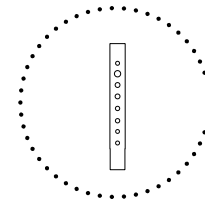
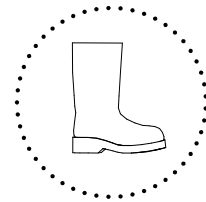
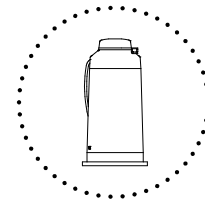
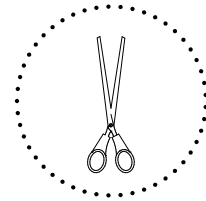
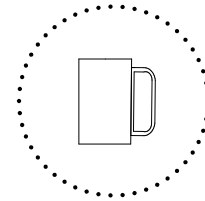
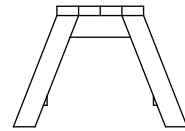
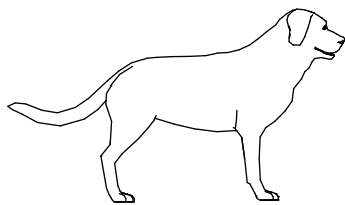
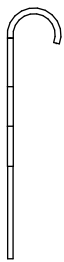
χάρτης σταβλικών εγκαταστάσεων

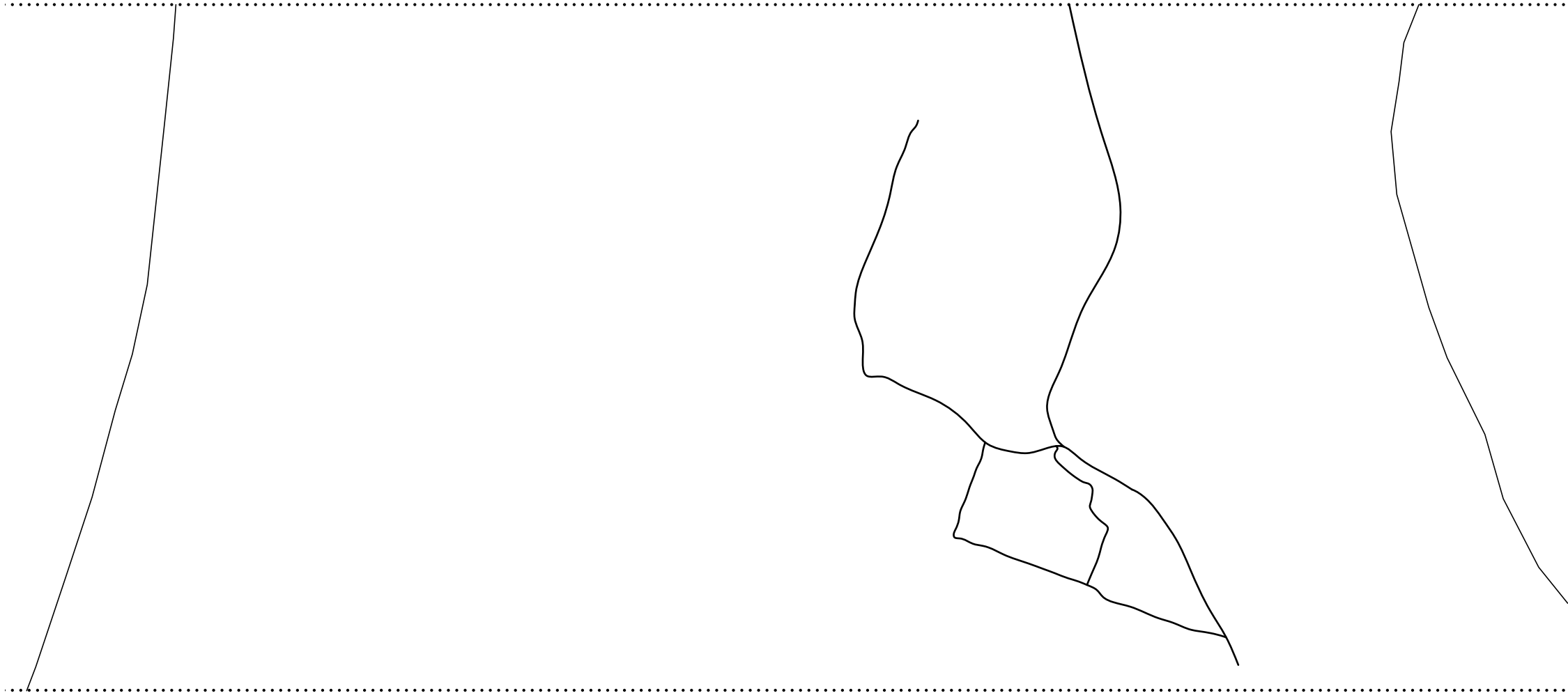
κλίμακα 1:10.000

επισκέπτης

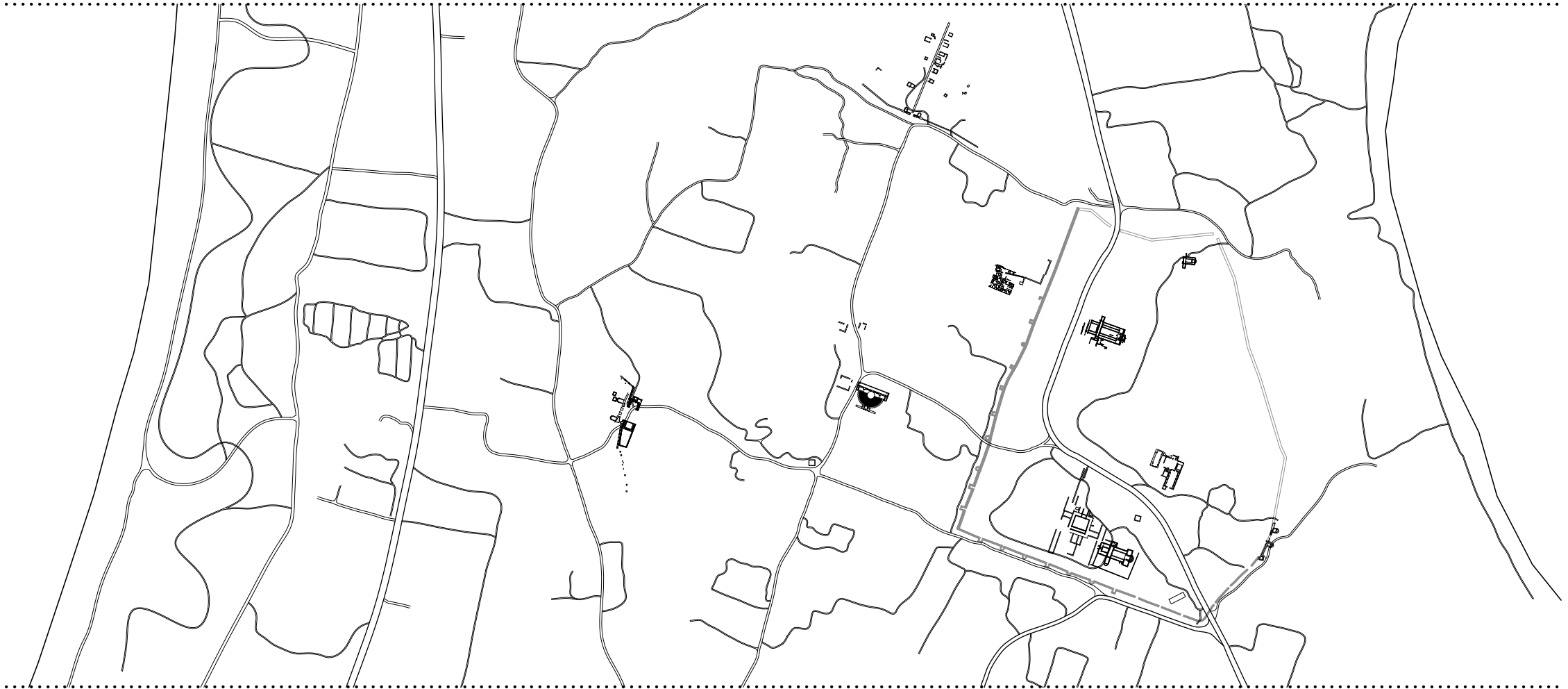

χάρτης διαδρομής επισκέπτη

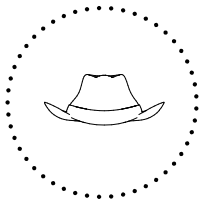
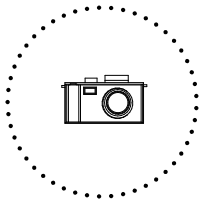
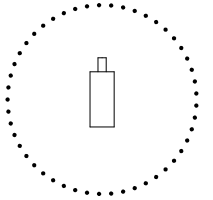

χάρτης προσωρινής στάθμευσης

κλίμακα 1:10.000

εξοπλισμός επισκέπτη

η πρόταση

Στη παρούσα διπλωματική εργασία προτείνονται πέντε αφηγηματικές διαδρομές και πέντε σημεία συνάντησης. Ο επισκέπτης έχει ως αφειτηρία το παλαιό μουσείο και απο εκεί μπορεί να επιλέξει τη διαδρομή του, ανάλογα με το χρόνο που διαθέτει, την απόσταση που θέλει να διανύσει, ή ακόμη ανάλογα με τη δραστηριότητα που θέλει να συμμετάσχει. Κάθε μία από αυτές τις διαδρομές προτείνει στον επισκέπτη σημεία ενδιαφέροντος, όπως αρχαιολογικά ερείπια και μνημεία, διαφόρων ειδών καλλιέργειες, θερμοκήπια, βοσκοτόπια, μαντριά, καθώς και δραστηριότητες, όπως συμμετοχικές ανασκαφές, συμμετοχή σε αγροτικές, κτηνοτροφικές και αλιευτικές εργασίες, παρατήρηση χλωρίδας και πανίδας, θαλάσσια μπάνια κ.ά.

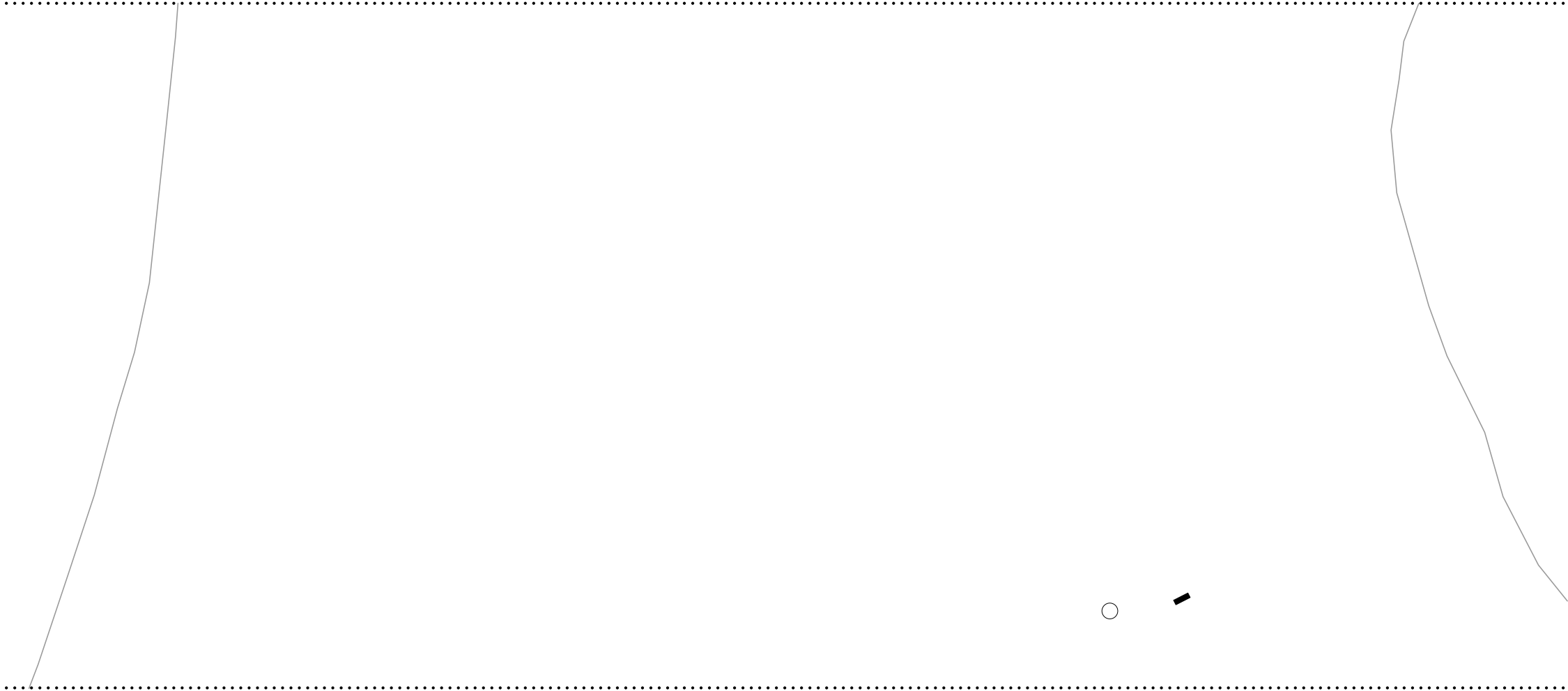
Τα πέντε σημεία συνάντησης, οι κόμβοι, αποτελούν ένα χώρο σκίασης, ξεκούρασης και στάσης. Ακόμη εδώ, βρίσκονται όλες οι παροχές και τα αντικείμενα που είναι απαραίτητα για τη συμμετοχή και το στήσιμο των δραστηριοτήτων: αναδιπλούμενα τραπέζια και καθίσματα, συναρμολογούμενες τέντες, εργαλειακός εξοπλισμός, παροχή νερού και ρεύματος και χώροι

υγιεινής. Εδώ ο επισκέπτης συναντά την υπαίθρια αγορά και κουζίνα και διάφορα εποχικά, ζωντανά εργαστήρια. Οι κόμβοι είναι ελαφριές κατασκευές, από μέταλλο και ξύλο, οι οποίες δεν επεμβαίνουν στο ευαίσθητο αρχαιολογικό έδαφος και αξιοποιούν την ηλιακή ενέργεια και το βρόχινο νερό.

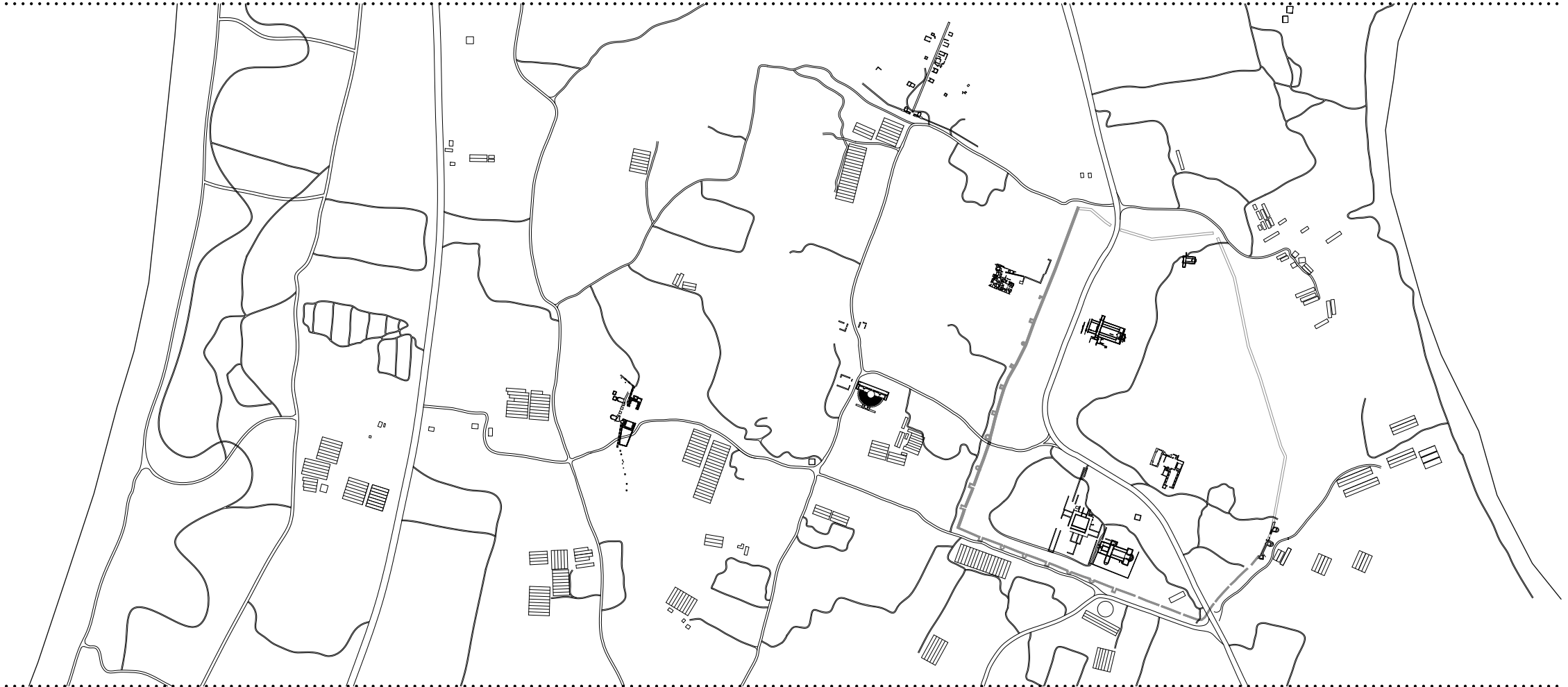
Οι καλλιέργειες προτείνονται σύμφωνα με τον νόμο περί καθορισμού χρήσεων γης και όρων (Π.Δ. 30/9/1990)³⁵, σύμφωνα με τον οποίο εντός των ρωμαϊκών τειχών επιτρέπονται όλες οι μονοτείς καλλιέργειες και η καλλιέργεια κηπευτικών, ενώ οι δενδροκαλλιέργειες επιτρέπονται σε απόσταση 50 μέτρων από κάθε σημείο ορατού μνημείου. Έτσι, προτείνονται εντός του ορίου των 50 μέτρων καλλιέργειες οπωροκηπευτικών και μυρωδικών, ενώ εκτός του ορίου αυτού προτείνονται καλλιέργειες ελαιόδεντρων, εσπεριδοειδών και καλαμποκιών.

Ανάλογα με την εποχή, ο επισκέπτης μπορεί να συμμετάσχει σε δραστηριότητες όπως, όργωμα, σπορά, συγκομιδή, κλάδεμα, άρμεγμα, κούρος, ιβάρι κ.ά.

το παλαιό
μουσείο

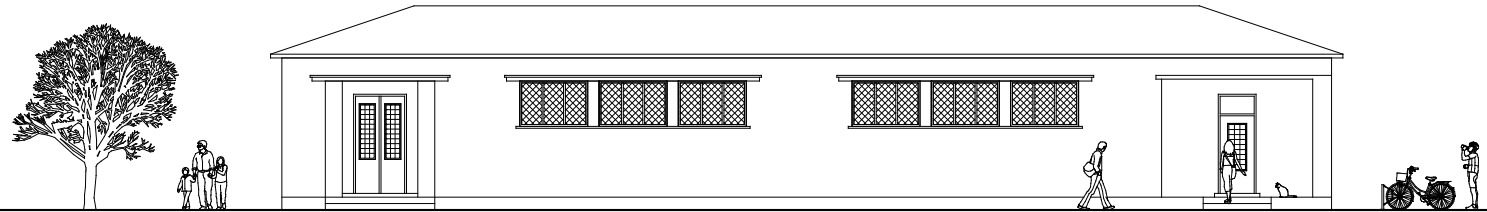

χάρτης παλαιού μουσείου και χώρου στάθμευσης

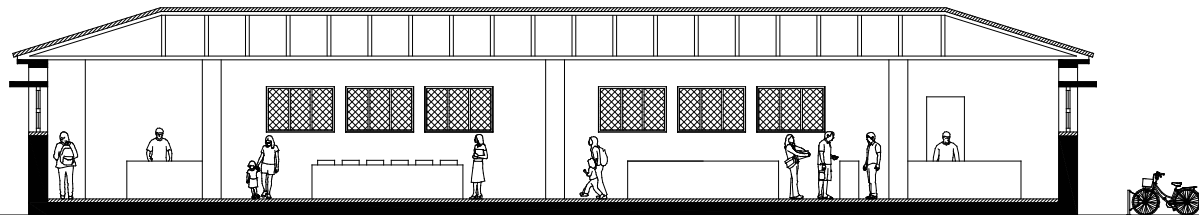
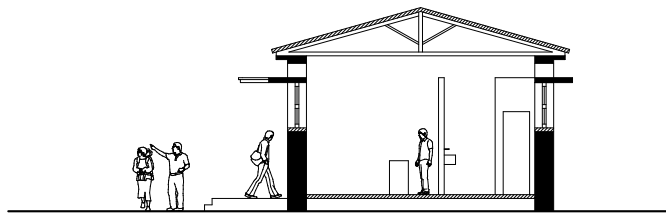

κλίμακα 1:10.000

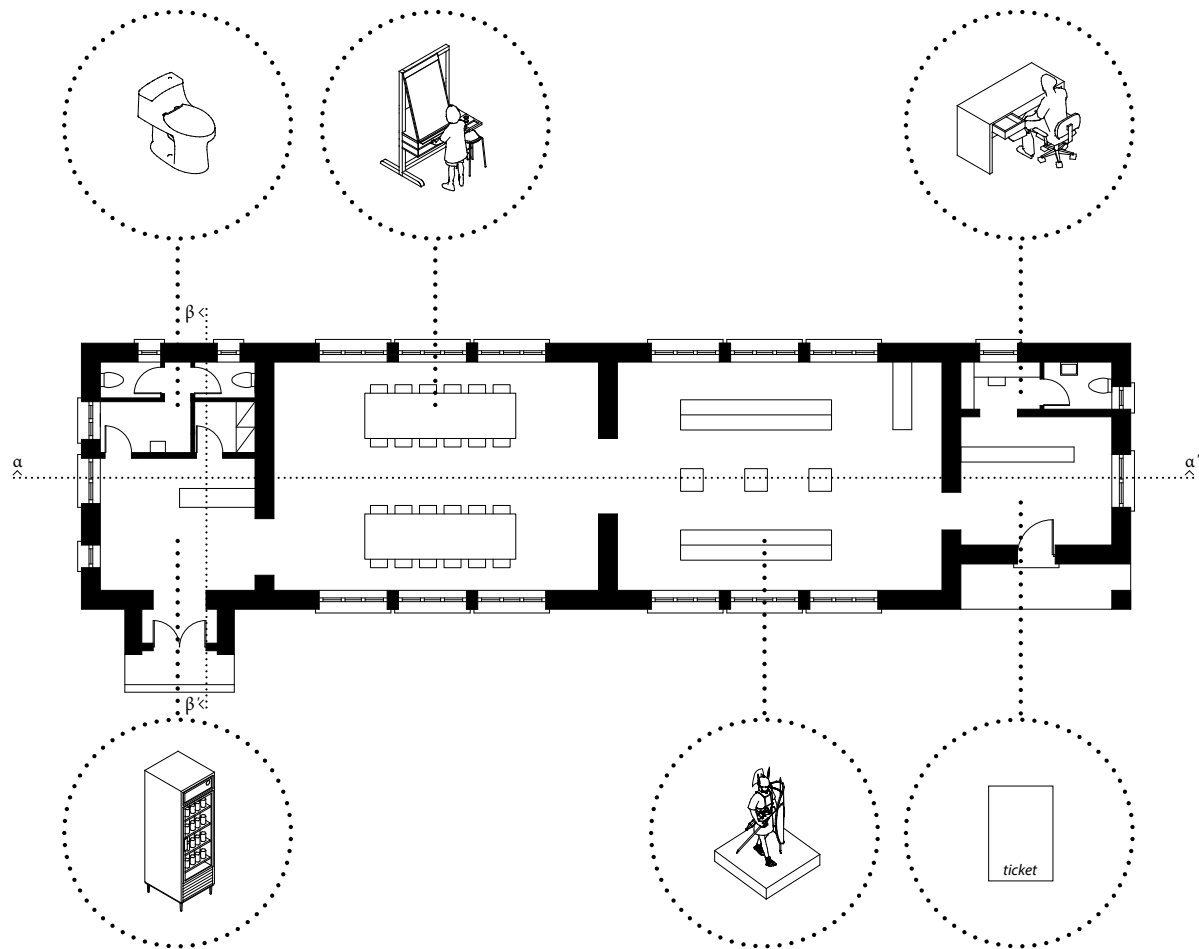

δυτική όψη μουσείου, κλίμακα 1:200

τομή α-α', τομή β-β', κλίμακα 1:200

ο κόμβος

.....

.....

□

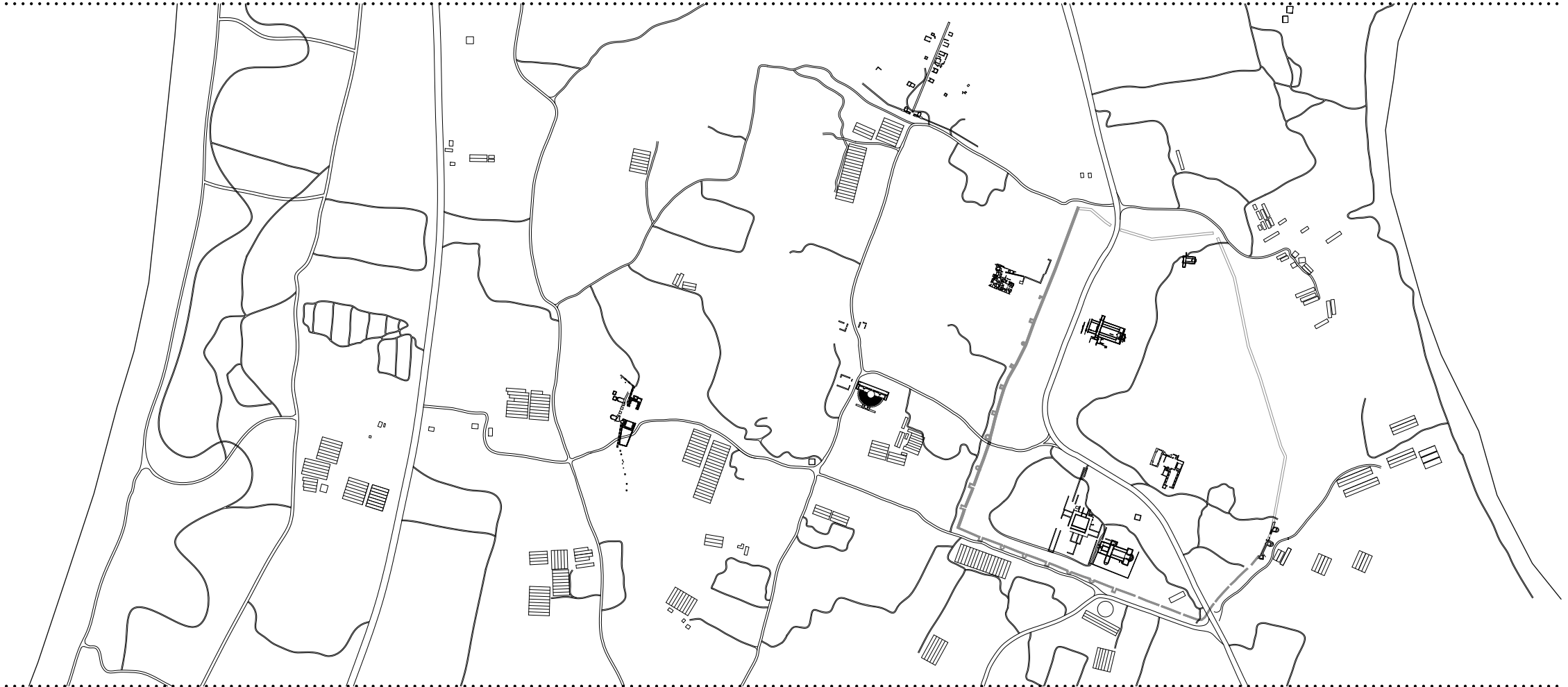
□

□

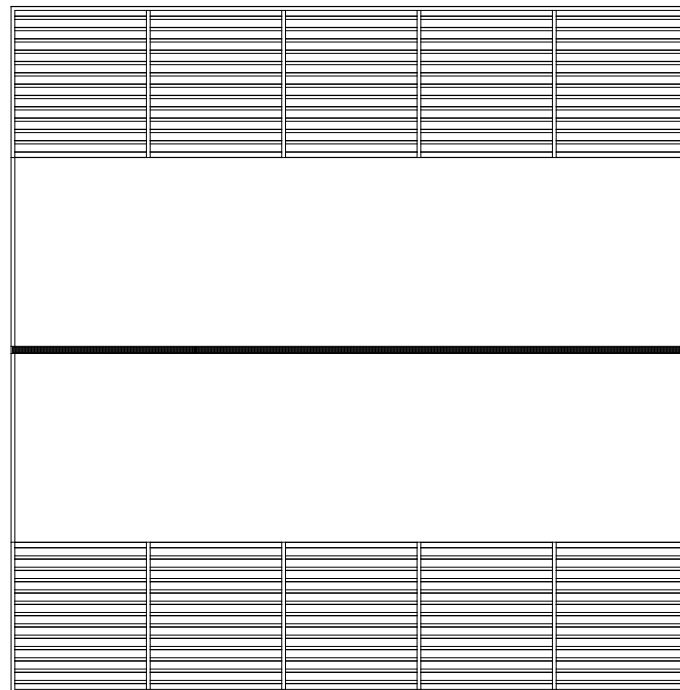
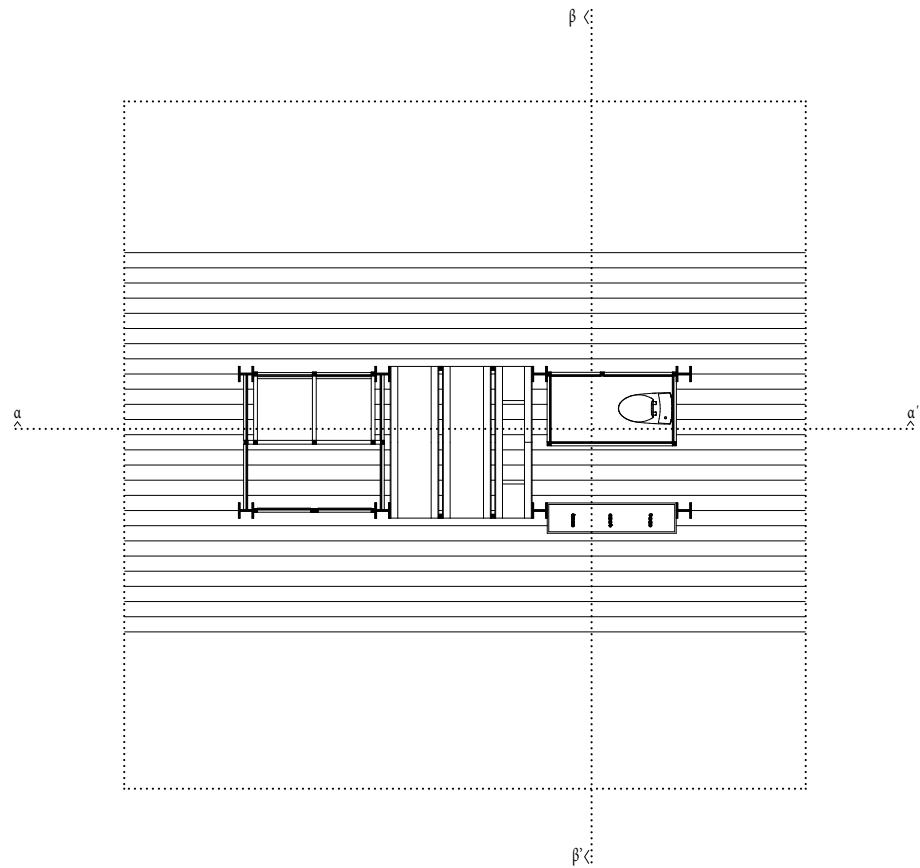
□

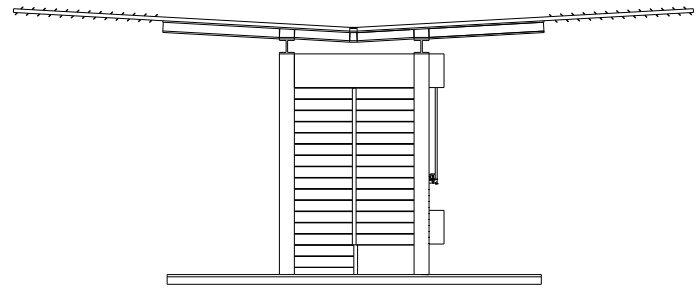
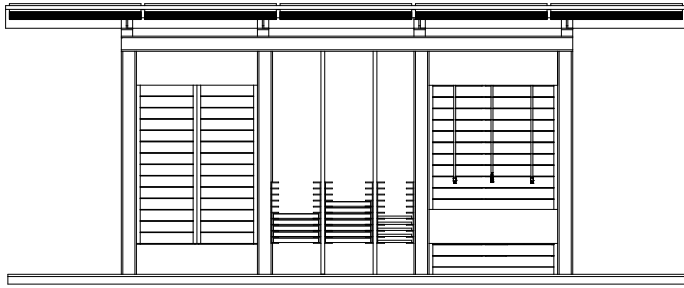
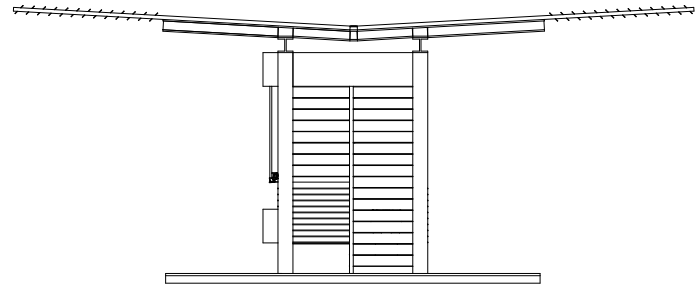
□

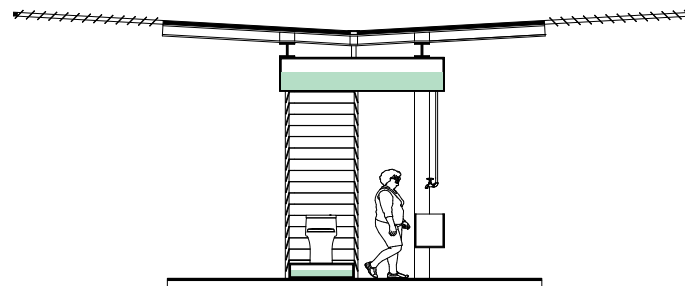
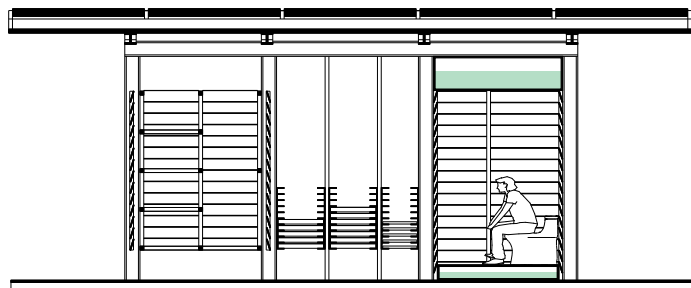
χάρτης κόμβων

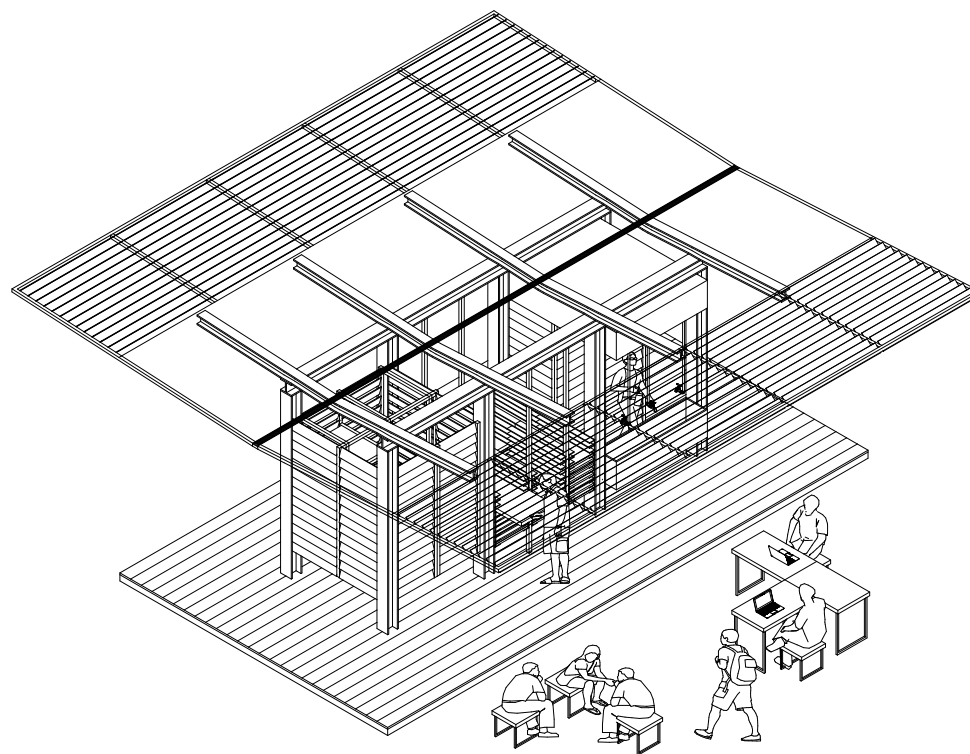
κλίμακα 1:10.000

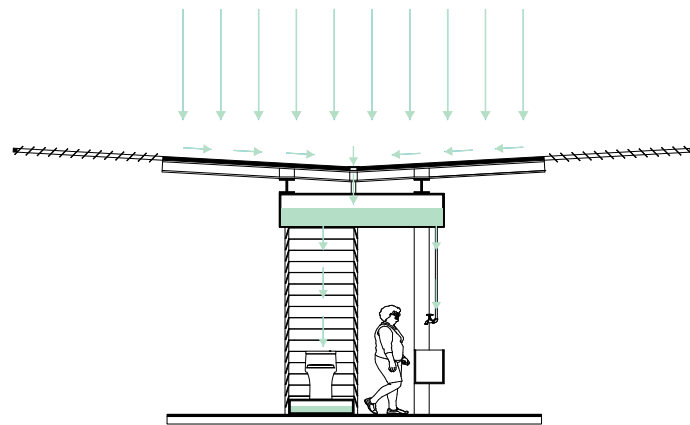
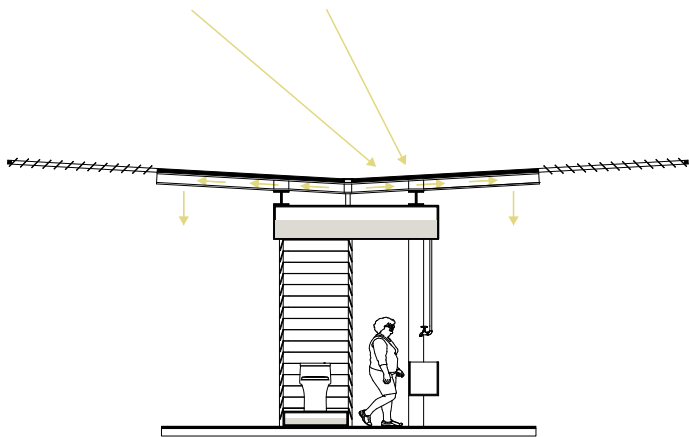

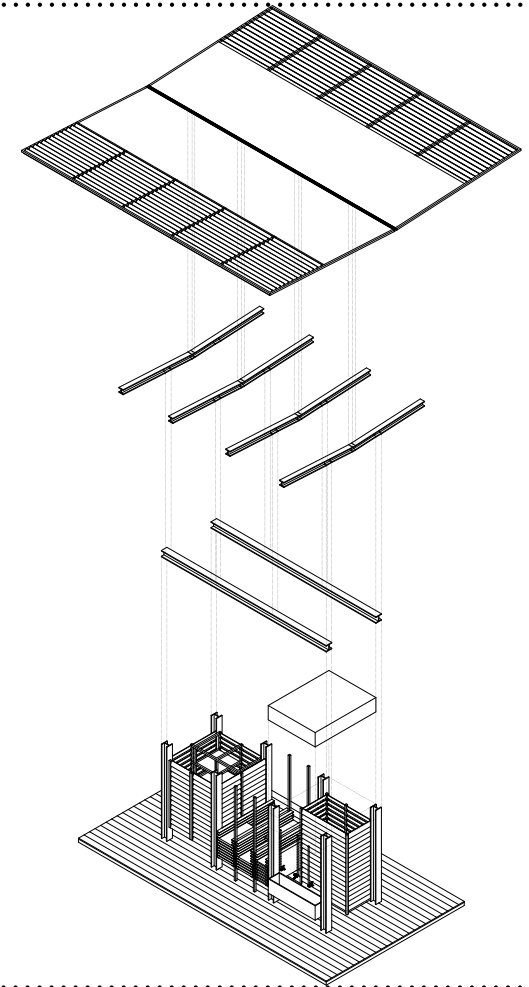

τομή α-α, τομή β-β, κλίμακα 1:100

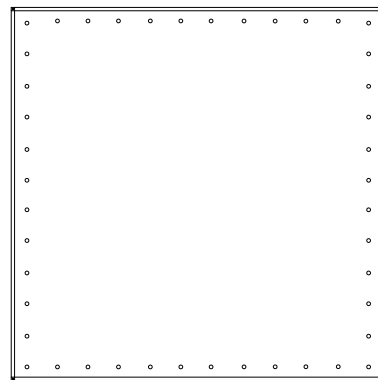
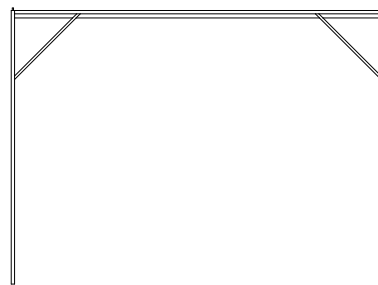
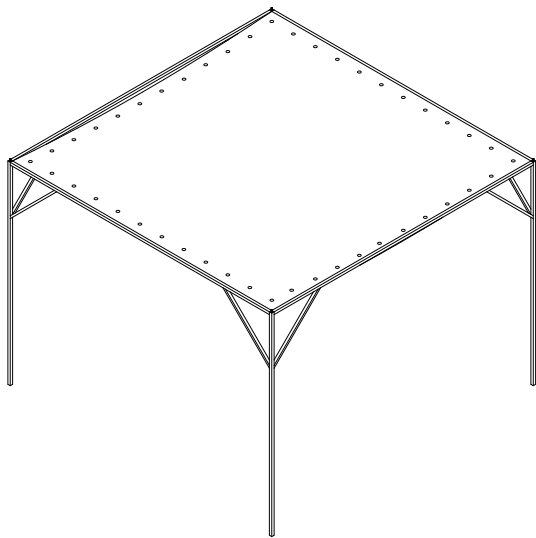

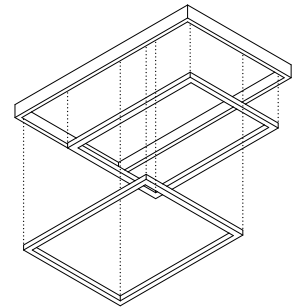
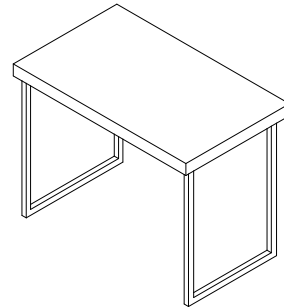
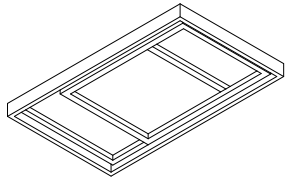
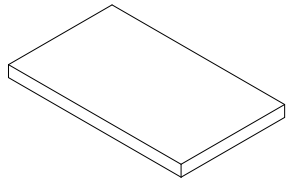
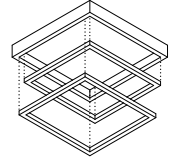
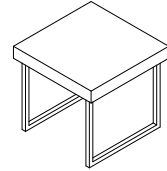
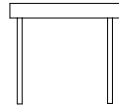
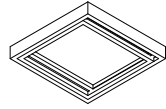
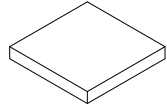

αξιοποίηση ηλιακής ενέργειας και βρόχινου νερού

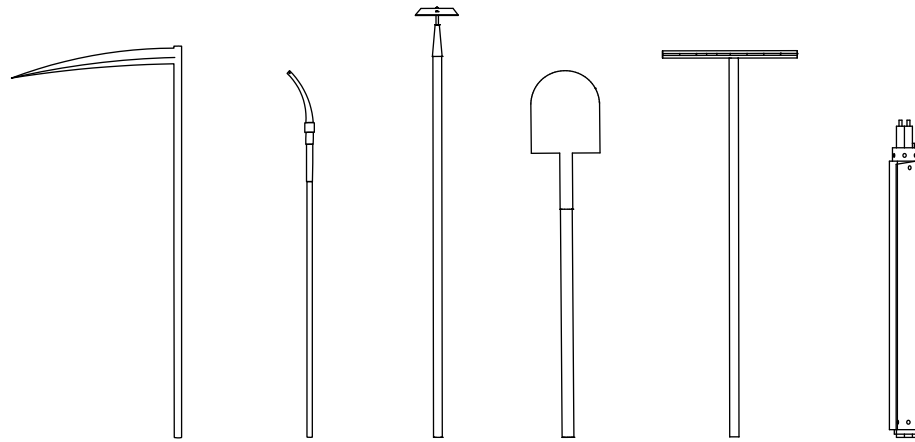

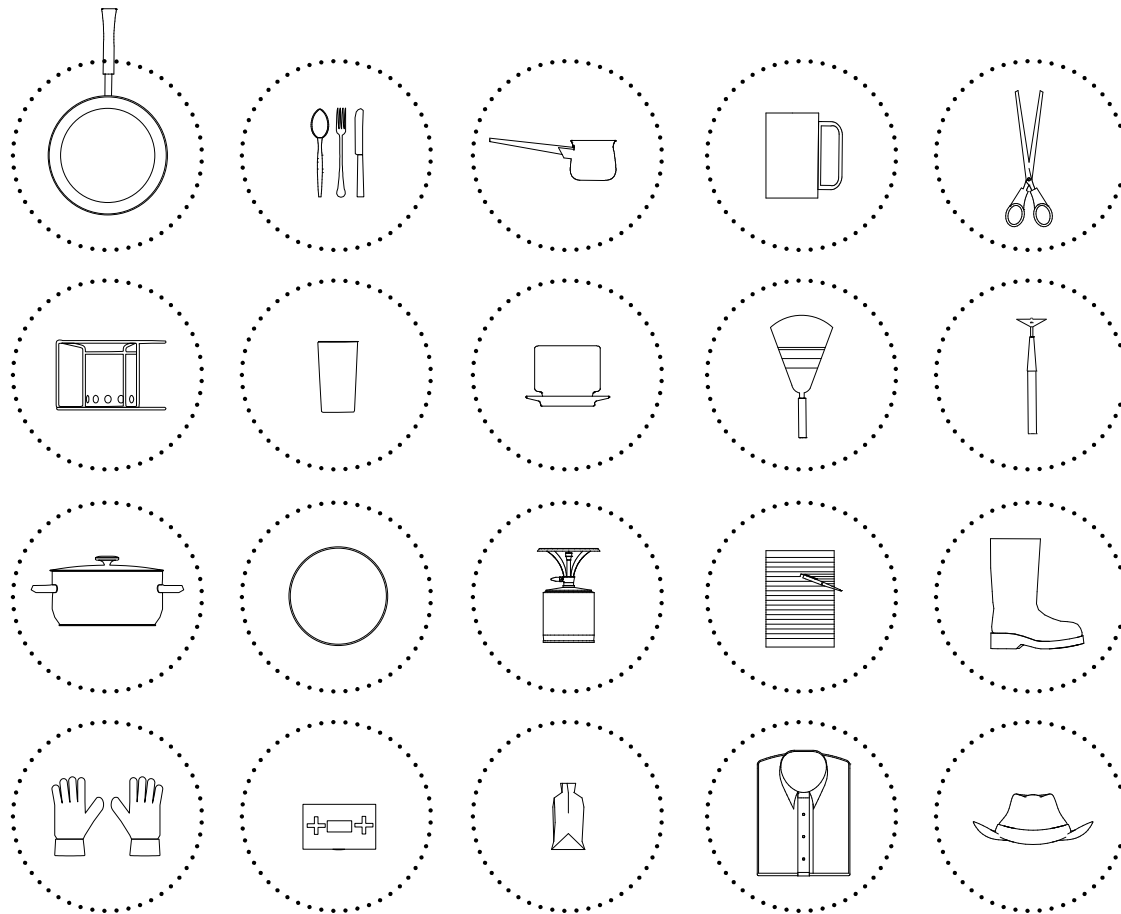
κατασκευαστικό διάγραμμα κόμβου

εξοπλισμός κόμβου

οι καλλιέργειες

οπωροκηπευτικά

μυρωδικά

καλαμπόκια

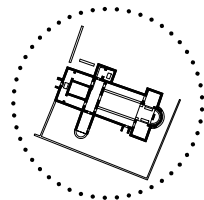
εσπεριδοειδή

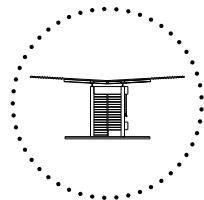
ελαιόδεντρα

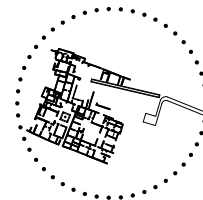
κλίμακα 1:10.000

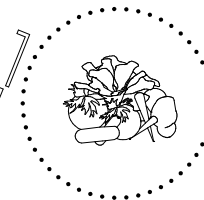
1. Βασιλική Α'

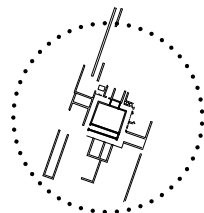
4. Κόμβος

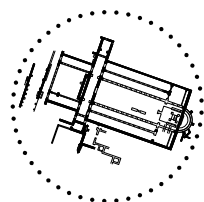
7. Ἐπαυλή
Μάνιου Αντωνίνου

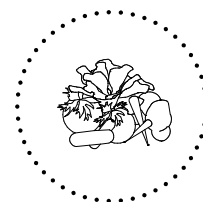
10. Οπωροκηπευτικά

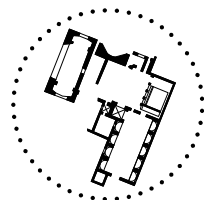
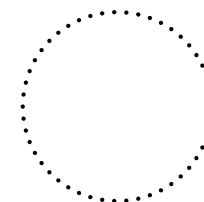
2. Βασιλόσπιτο

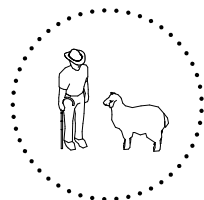
5. Βασιλική Β'

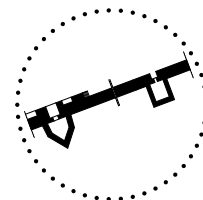
8. Οπωροκηπευτικά

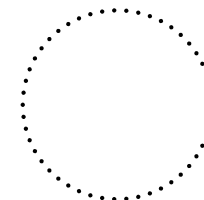
3. Θέρμες

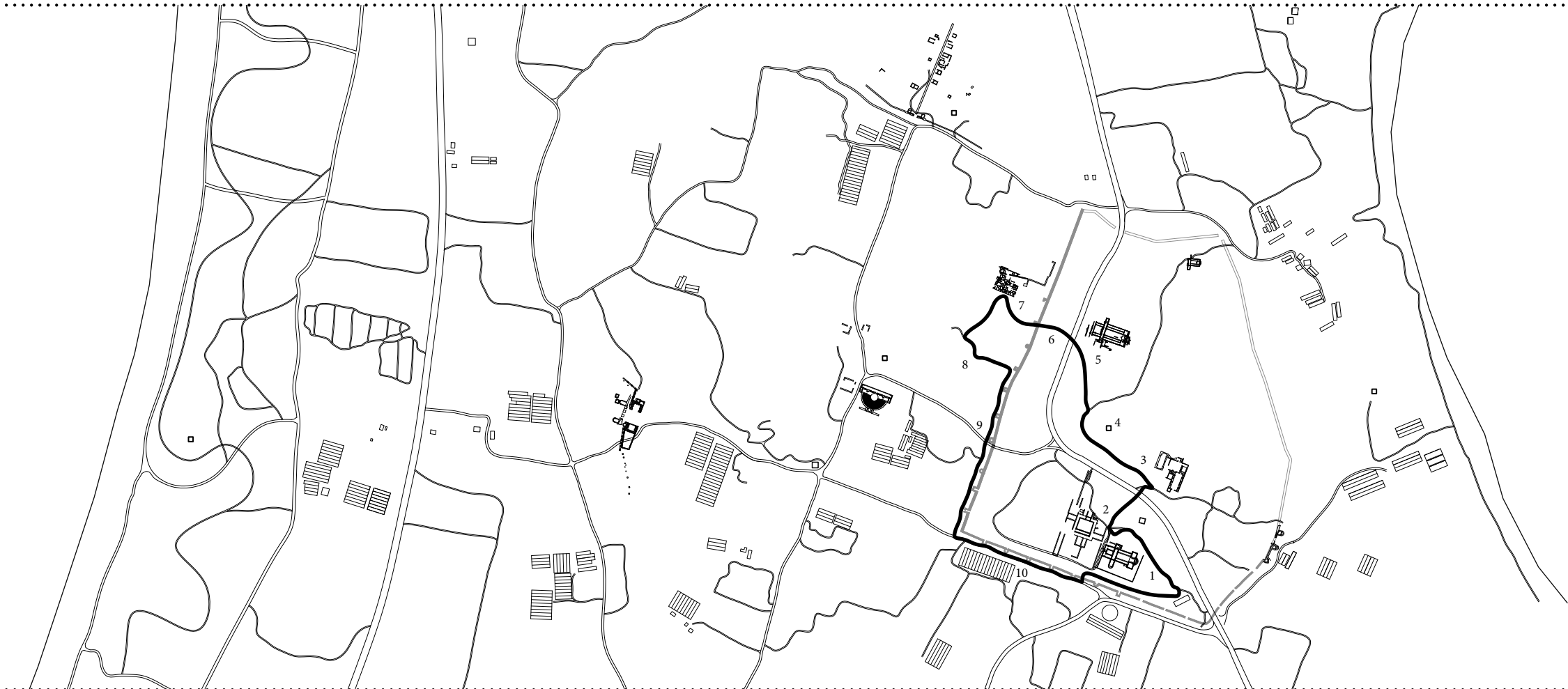
6. Βοσκή

9. Παλιοχριστιανικό
τείχος

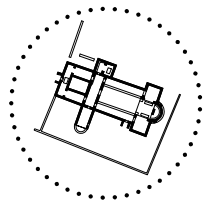

οι διαδρομές

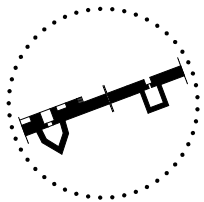

κλίμακα 1:10.000

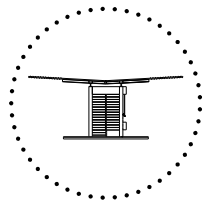
διαδρομή 1, μήκος: 1.8 χλμ., χρόνος: 22'

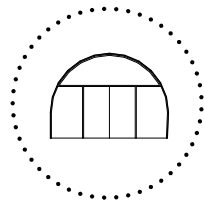
1. Βασιλική Α'

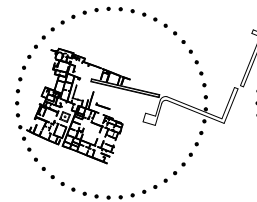
4. Παλαιοχριστιανικό
τείχος

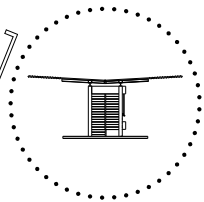
7. Κόμβος

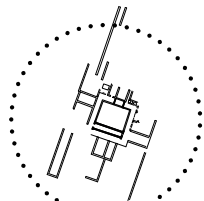
10. Θερμοκήπιο

13. Έπαυλη
Μάνιου Αντωνίνου

16. Κόμβος

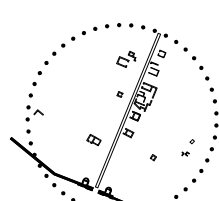
2. Βασιλόσπιτο

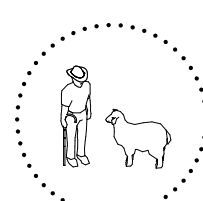
5. Οπωροκηπευτικά

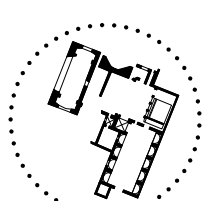
8. Μυρωδικά

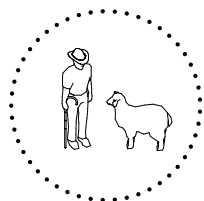
11. Νεκρόπολη

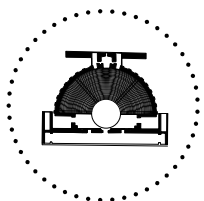
14. Βοσκή

17. Θέρμες

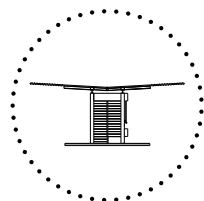
3. Βοσκή

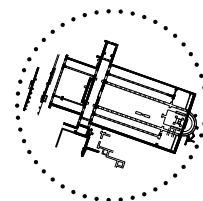
6. Ωδείο

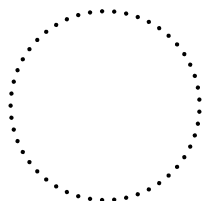
9. Ελαιόδεντρα

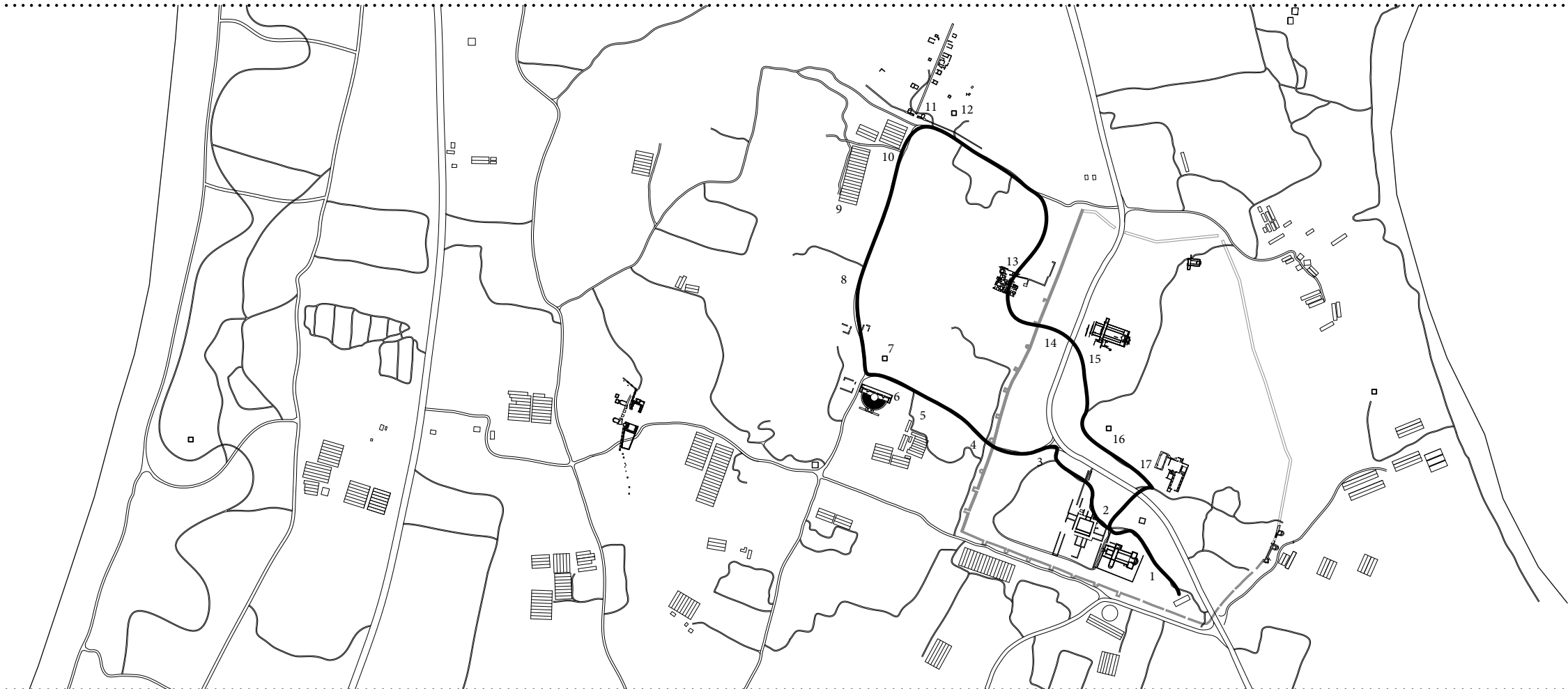

12. Κόμβος

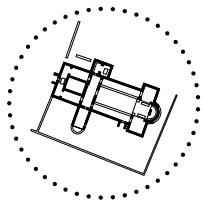
15. Βασιλική Β'

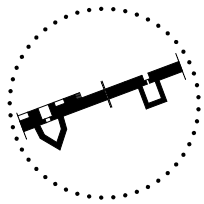

κλίμακα 1:10.000

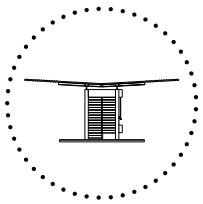
διαδρομή 2, μήκος: 2.5 χλμ., χρόνος: 30'

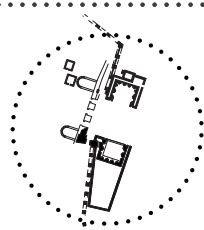
1. Βασιλική Α'

4. Παλαιοχριστιανικό
τείχος

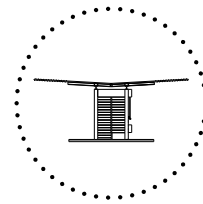
7. Κόμβος

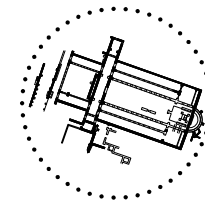
10. Δυτική πύλη -
Νυμφαίο

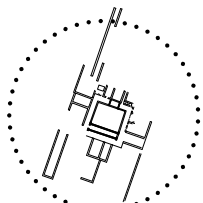
13. Καλαμπόκια

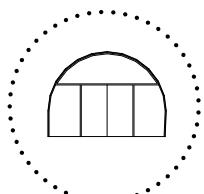
16. Κόμβος

19. Βασιλική Β'

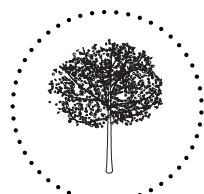
2. Βασιλόσπιτο

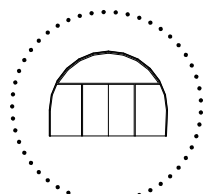
5. Θερμοκήπιο

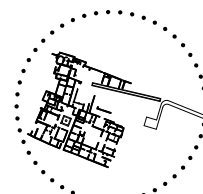
8. Μυρωδικά

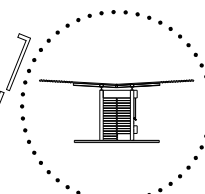
11. Εσπεριδοειδή

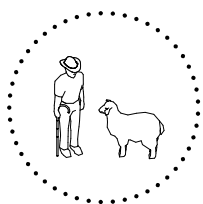
14. Θερμοκήπιο

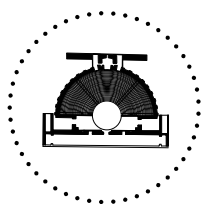
17. Έπαυλη
Μάνιου Αντωνίνου

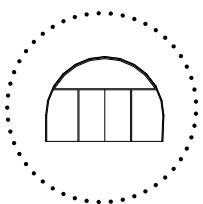
20. Κόμβος

3. Βοσκή

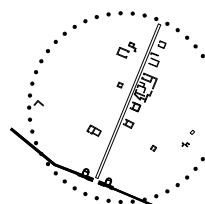
6. Ωδείο

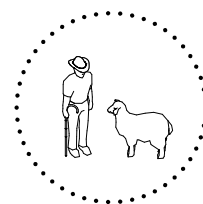
9. Θερμοκήπιο

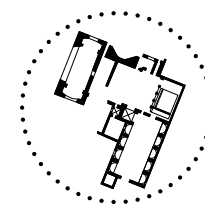
12. Ελαιόδεντρα

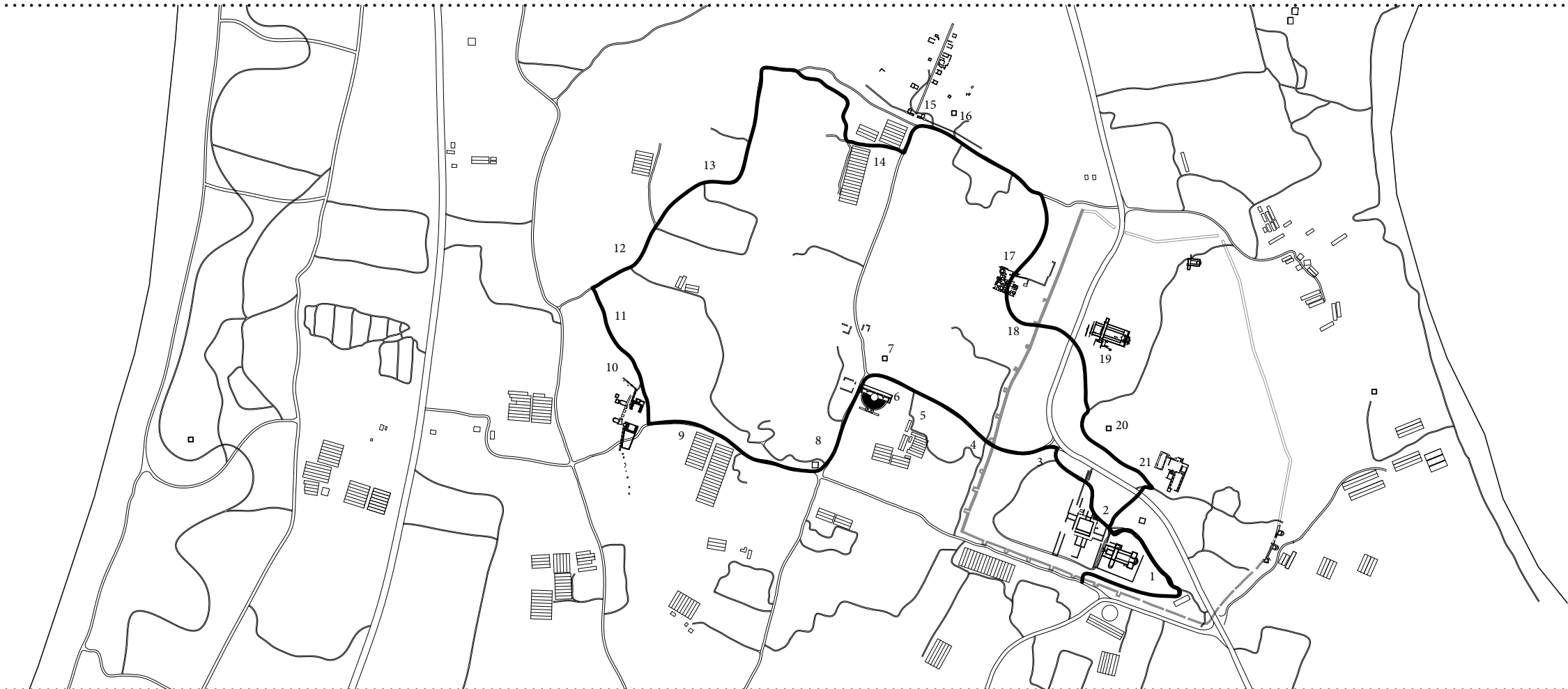
15. Νεκρόπολη

18. Βοσκή

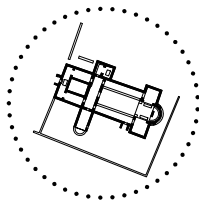

21. Θέρμες

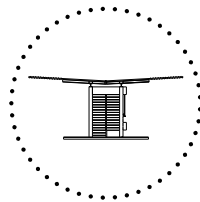

κλίμακα 1:10.000

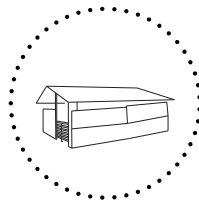
διαδρομή 3, μήκος: 3.7 χλμ., χρόνος: 44'

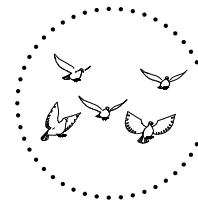
1. Βασιλική Α'

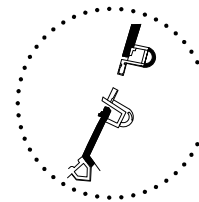
4. Κόμβος

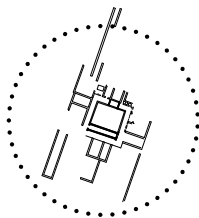
7. Μαντριά (γρέκια)

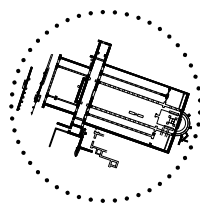
10. Παρατήρηση πτηνών

13. Ανατολική πύλη

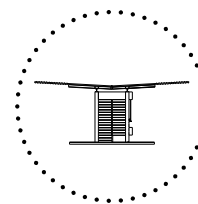
2. Βασιλόσπιτο

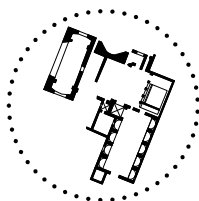
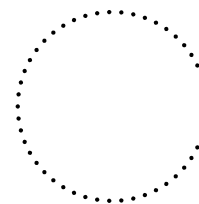
5. Βασιλική Β'

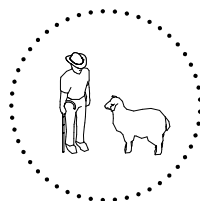
8. Χλωρίδα Αμβρακικού

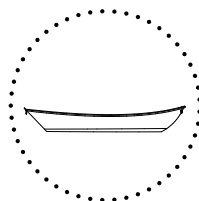
11. Κόμβος

3. Θέρμες

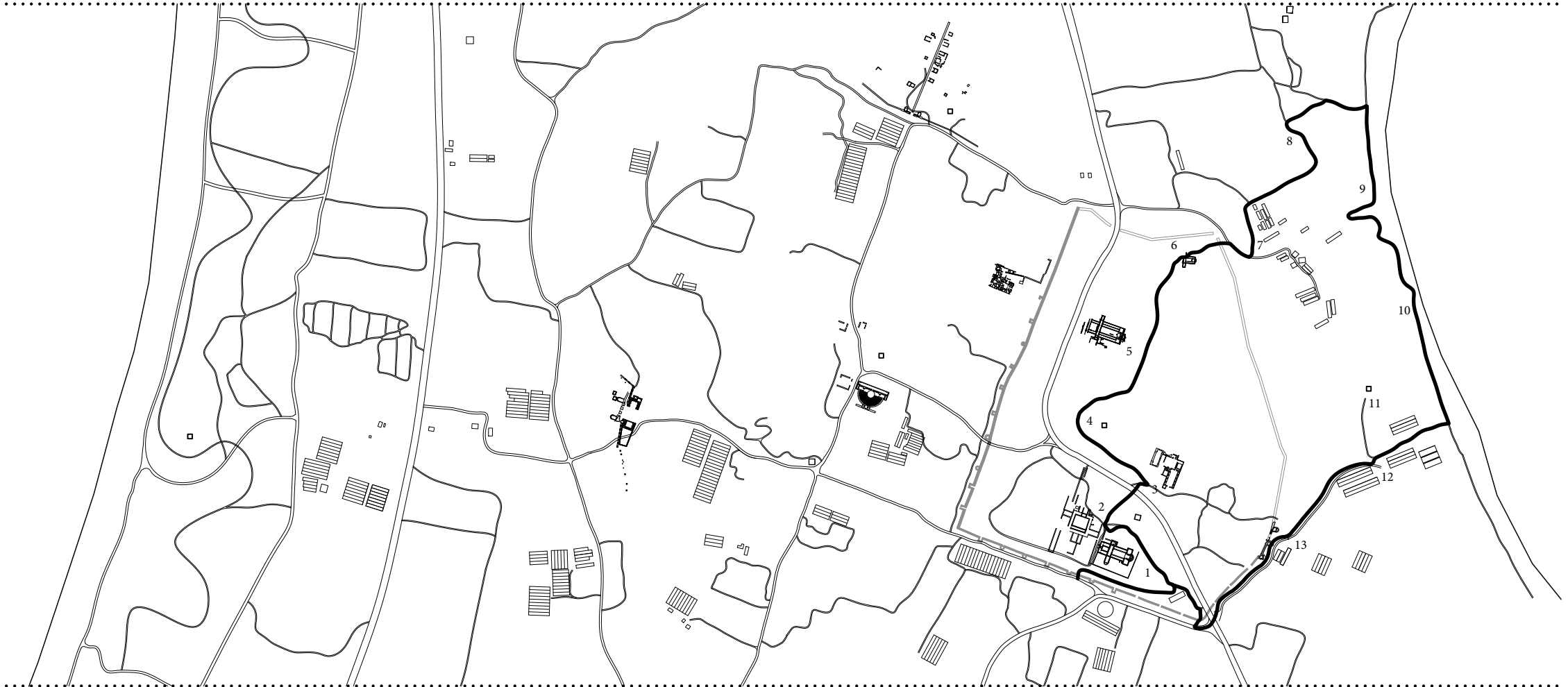
6. Βοσκή

9. Ιβήρι

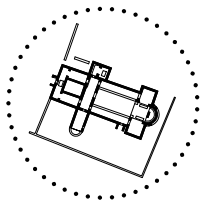

12. Οπωροκηπευτικά

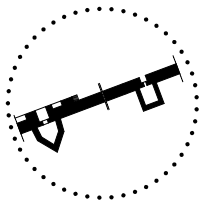

κλίμακα 1:10.000

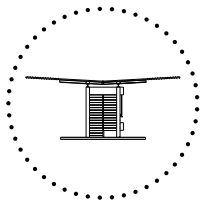
διαδρομή 4, μήκος: 2.8 χλμ., χρόνος: 35'

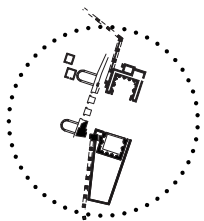
1. Βασιλική Α'

4. Παλαιοχριστιανικό
τείχος

7. Κόμβος

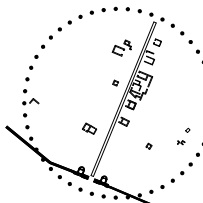
10. Δυτική πύλη-
Νυμφαίο

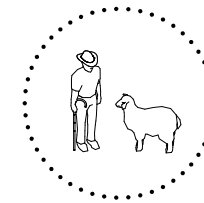
13. Μυρωδικά

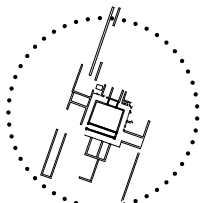
16. Πικ νικ, αισθητικό
δάσος

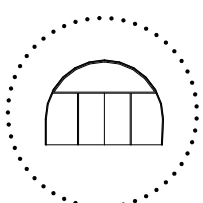
19. Νεκρόπολη

22. Βοσκή

2. Βασιλόσπιτο

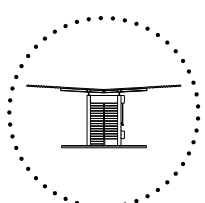
5. Θερμοκήπιο

8. Μυρωδικά

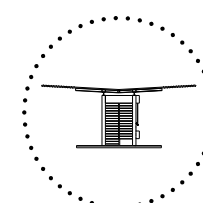
11. Ελαιόδεντρα

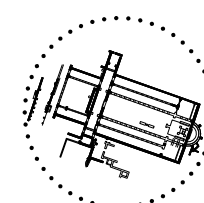
14. Κόμβος

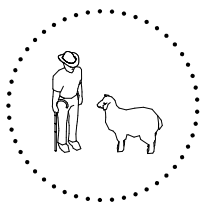
17. Εσπεριδοειδή

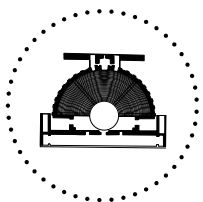
20. Κόμβος

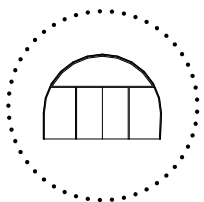
23. Βασιλική Β'

3. Βοσκή

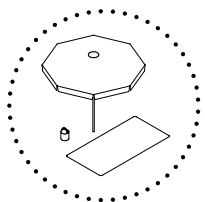
6. Ωδείο

9. Θερμοκήπιο

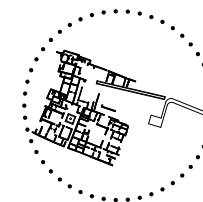
12. Καλαμπόκια

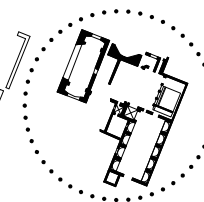
15. Θαλάσσια μπάνια

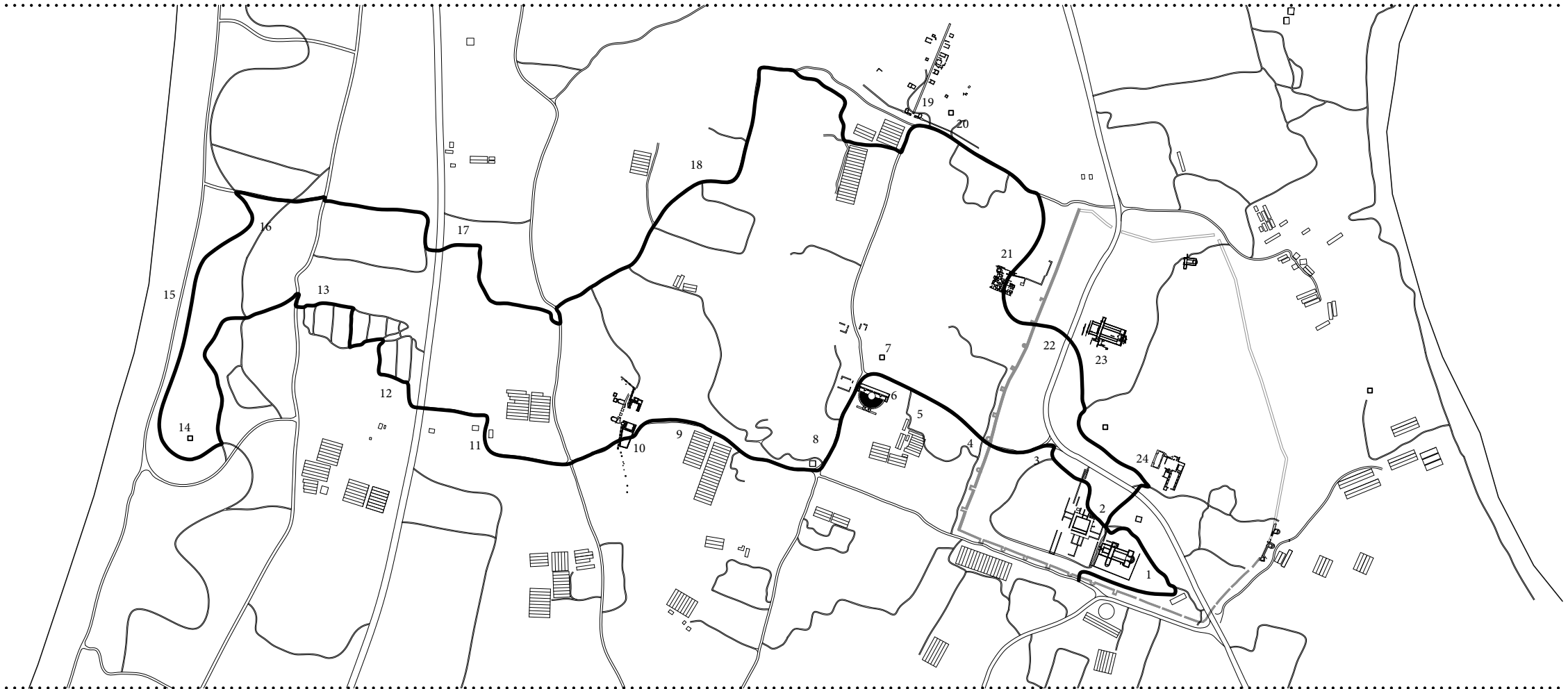
18. Καλαμπόκια

21. Έπαυλη
Μάνιου Αντωνίνου

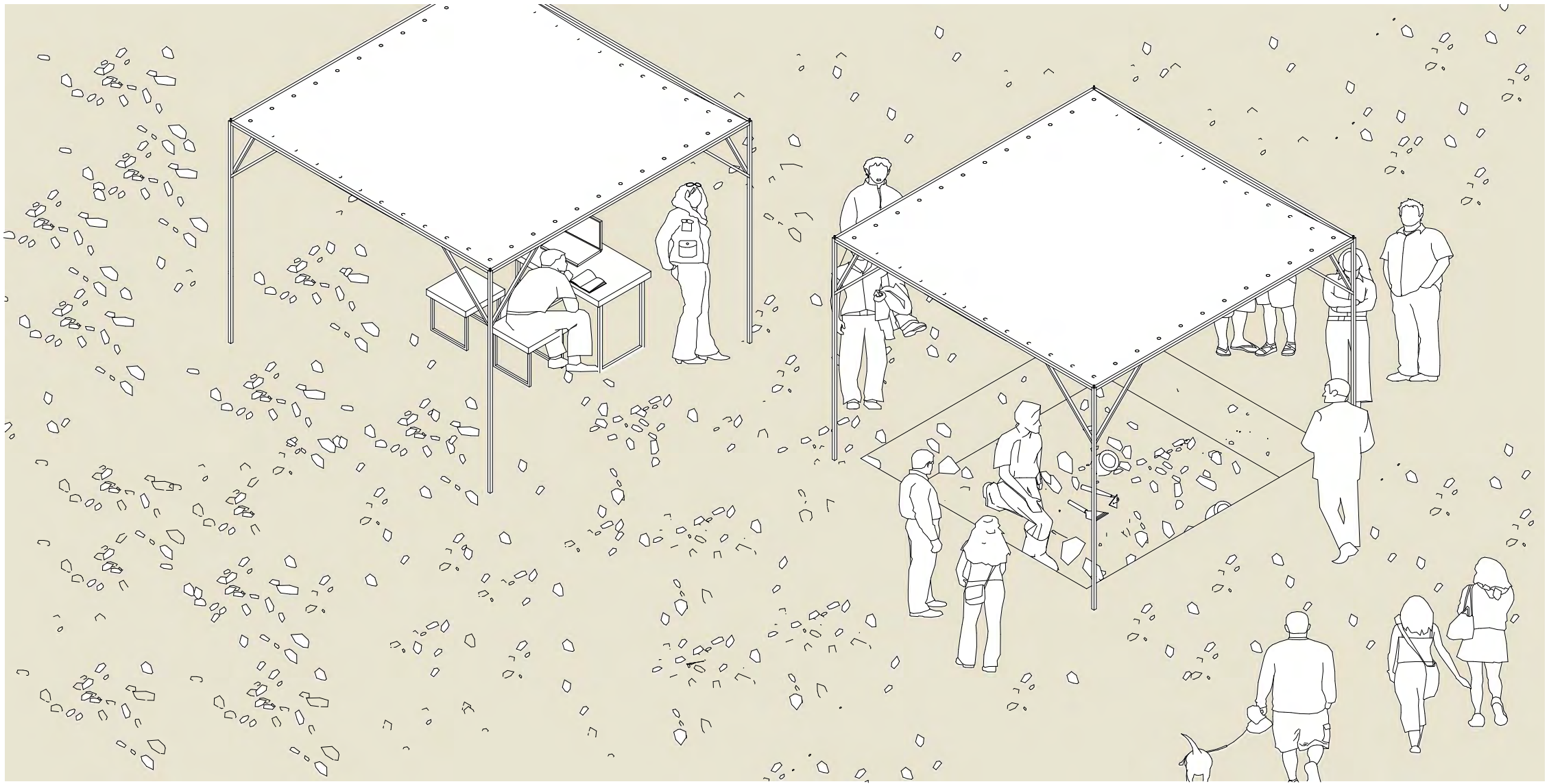
24. Θέρμες

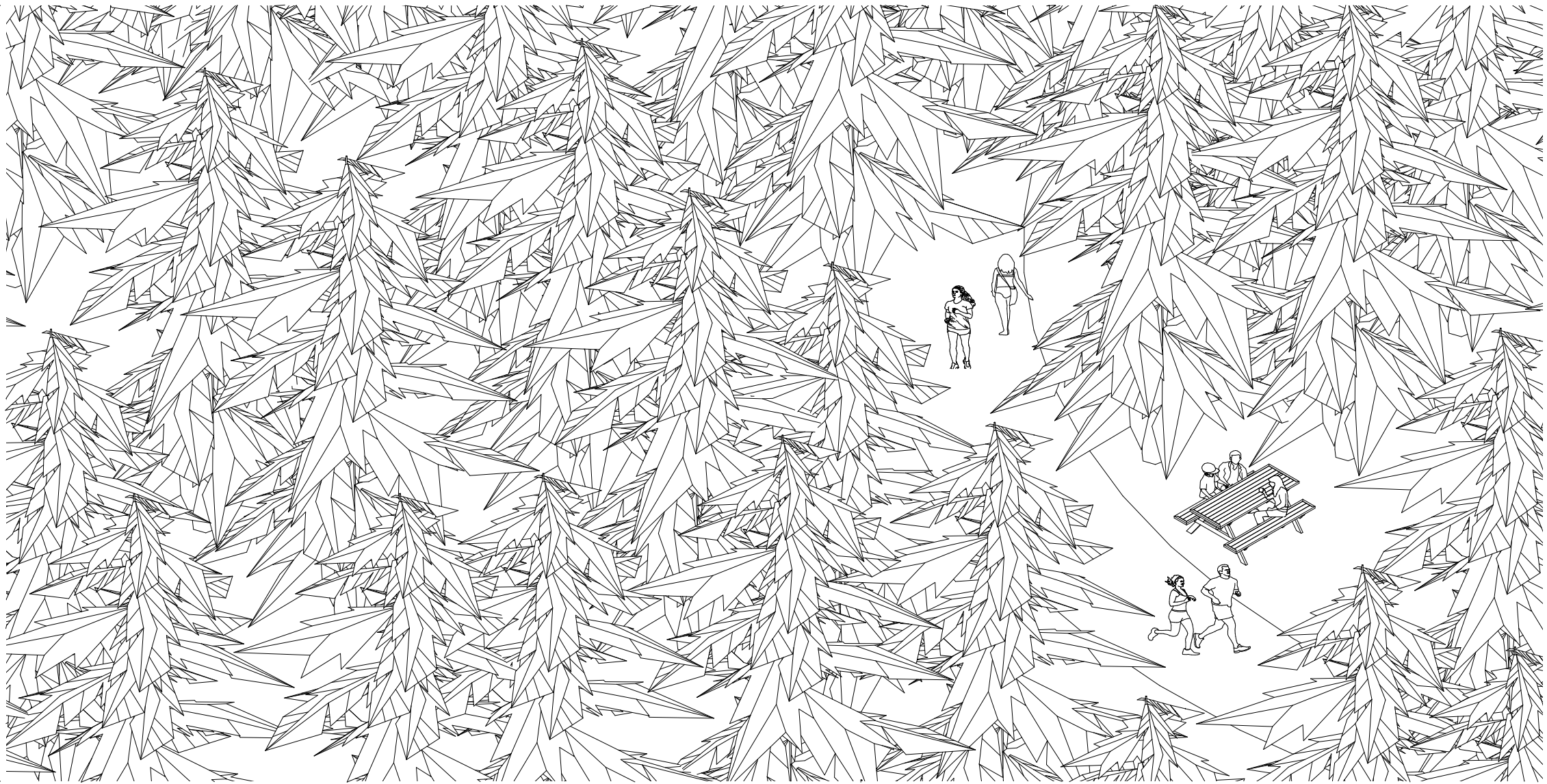
κλίμακα 1:10.000

διαδρομή 5, μήκος: 6.3 χλμ., χρόνος: 75'

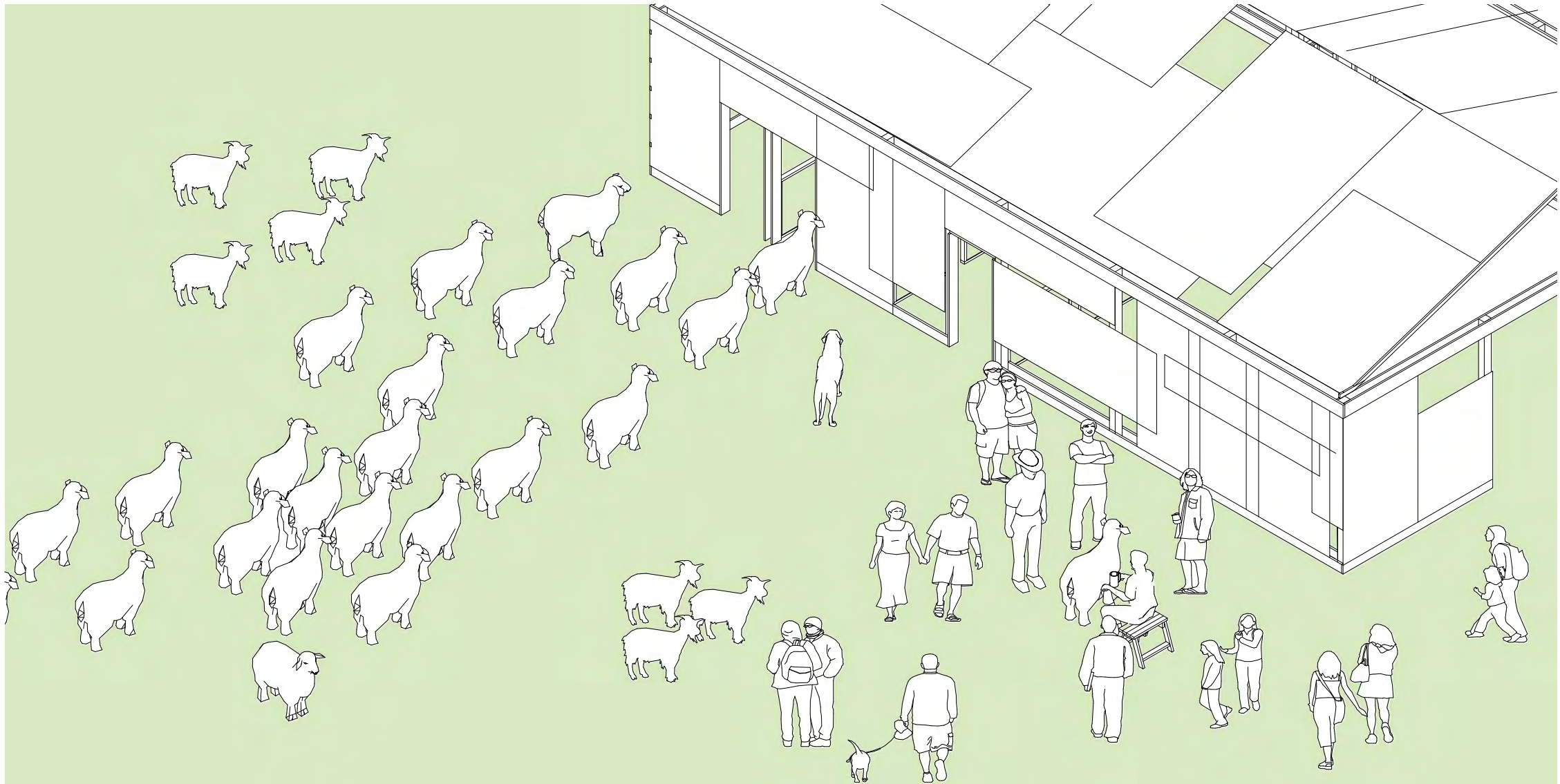
συμμετοχική
ανασκαφή

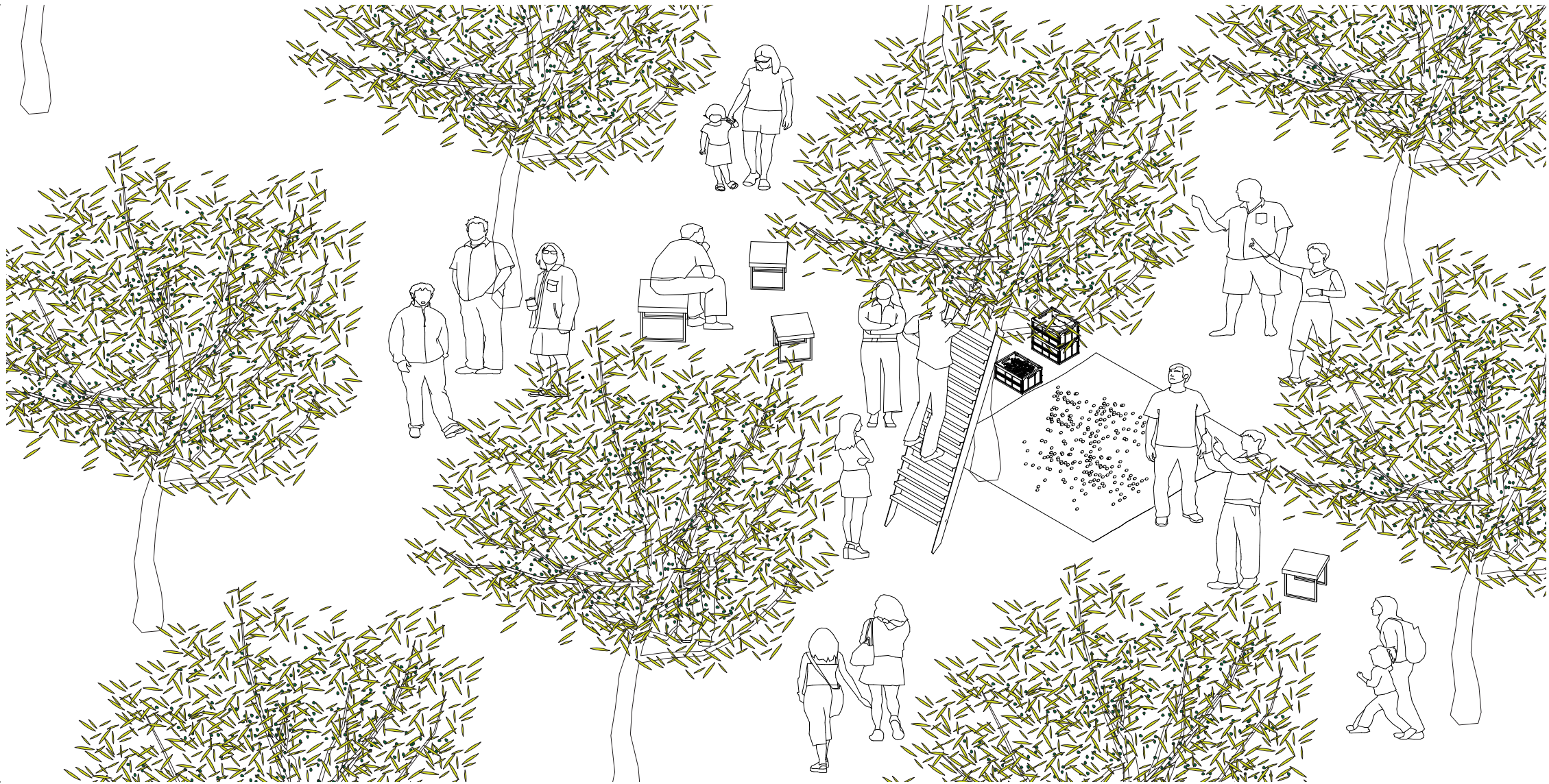
πικ νικ στο
αισθητικό δάσος

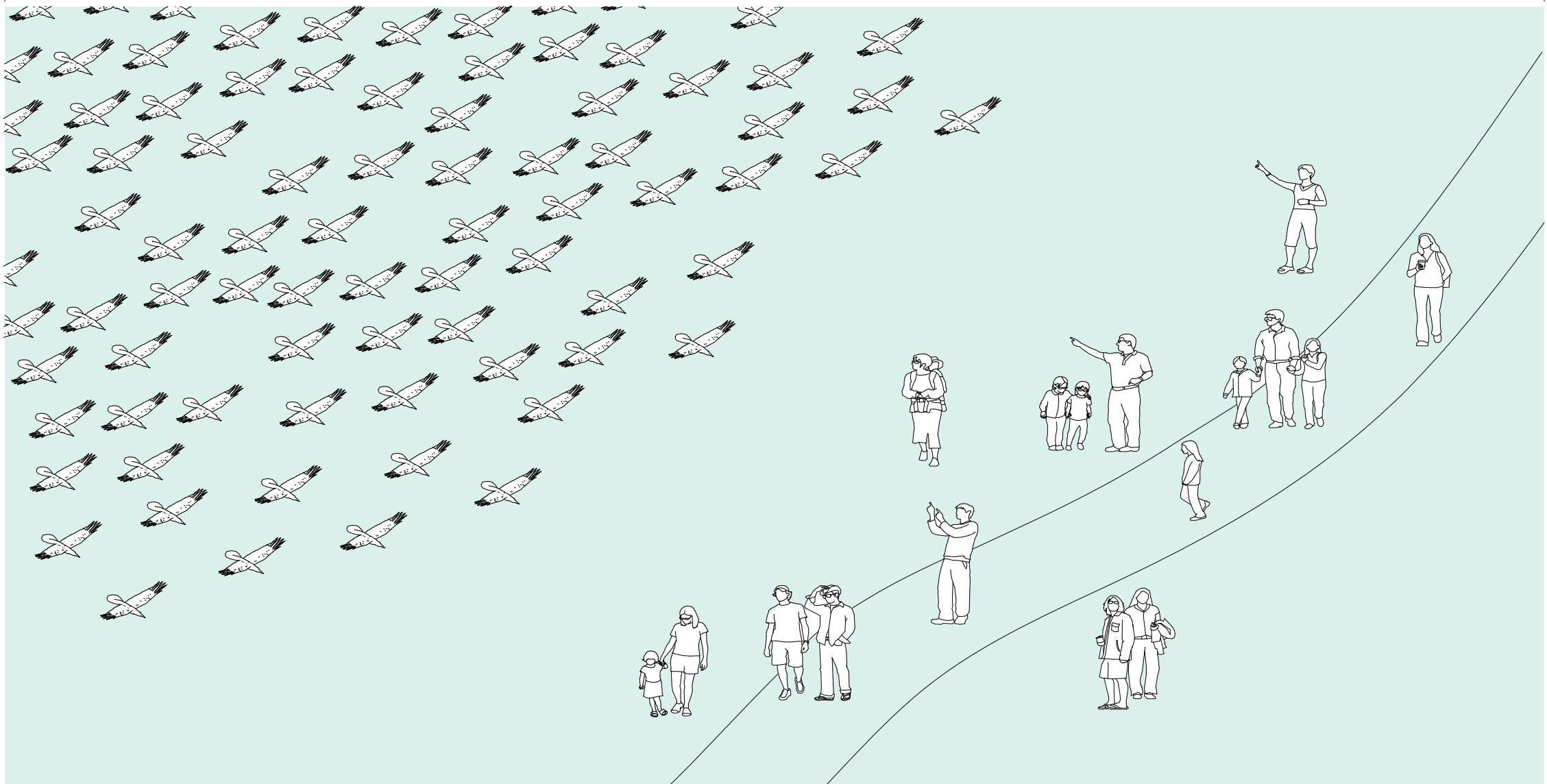
η εποχή
του κούρου

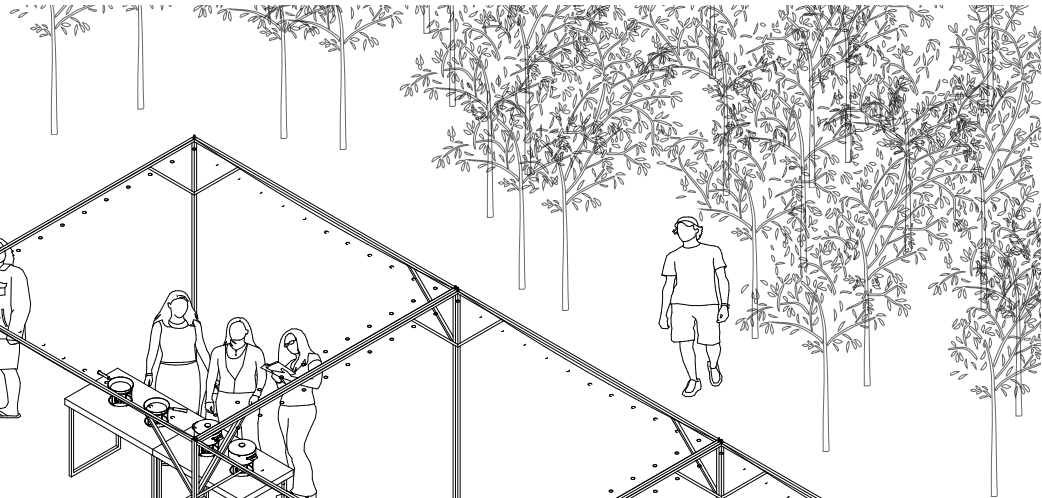
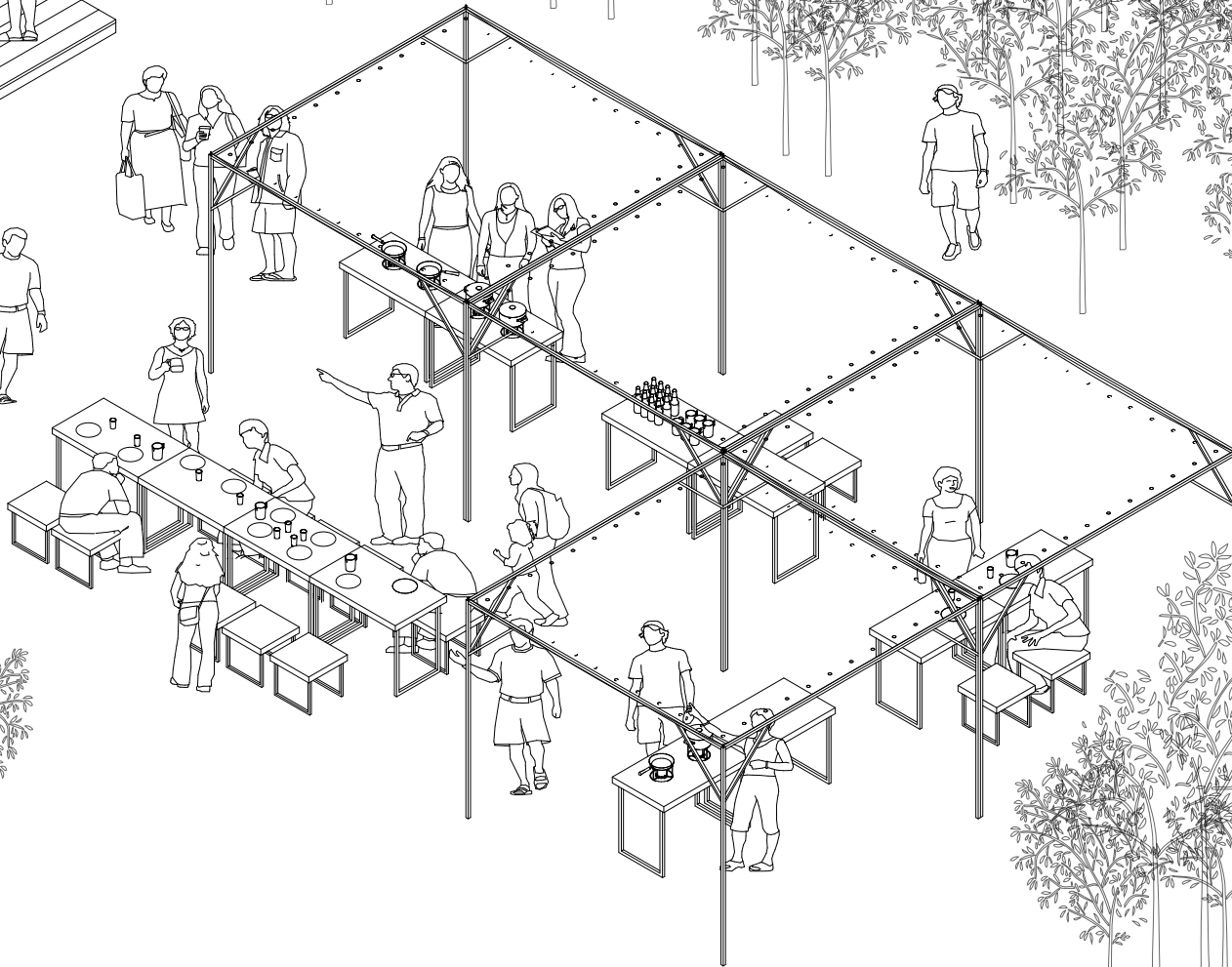
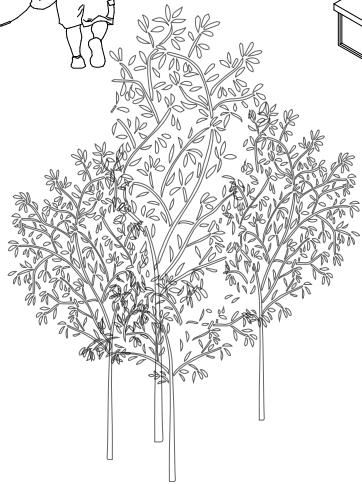
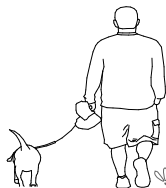
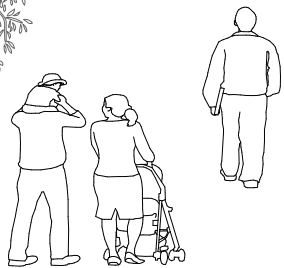
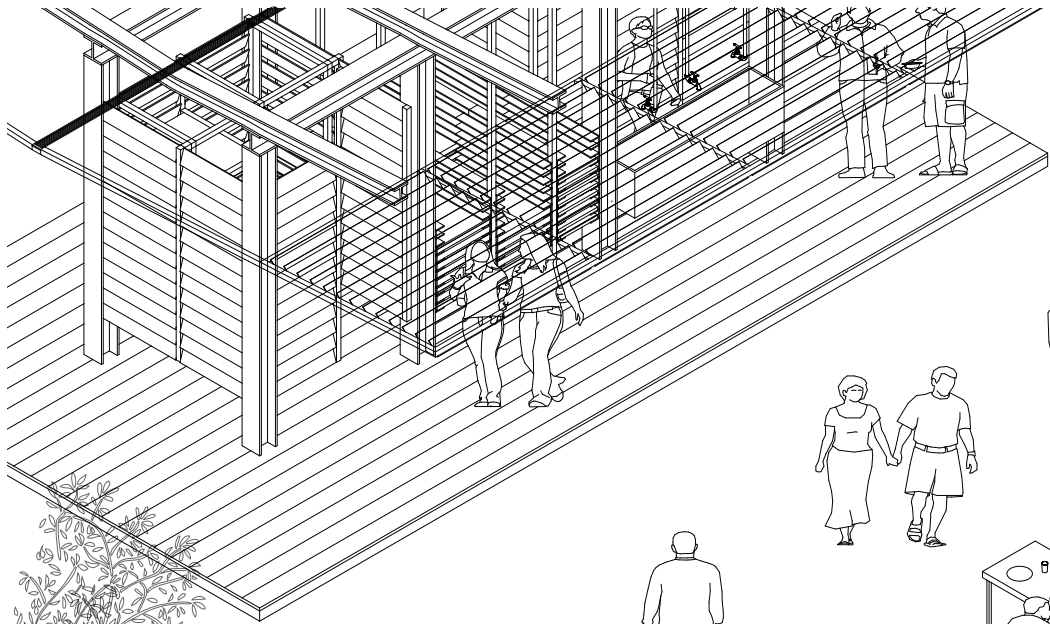
η γιορτή
της ελιάς

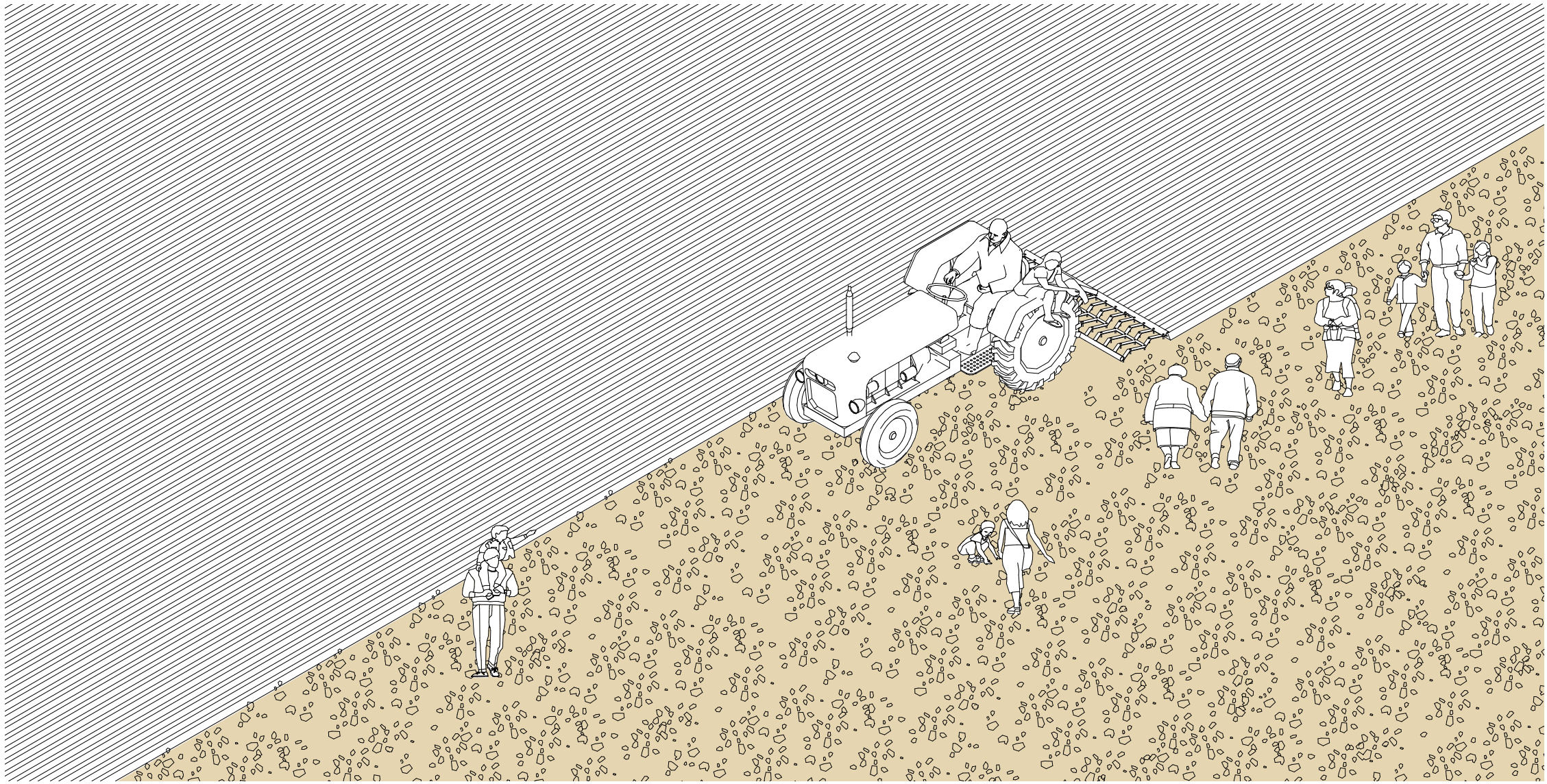
παρατήρηση πουλιών
στον Αμβρακικό

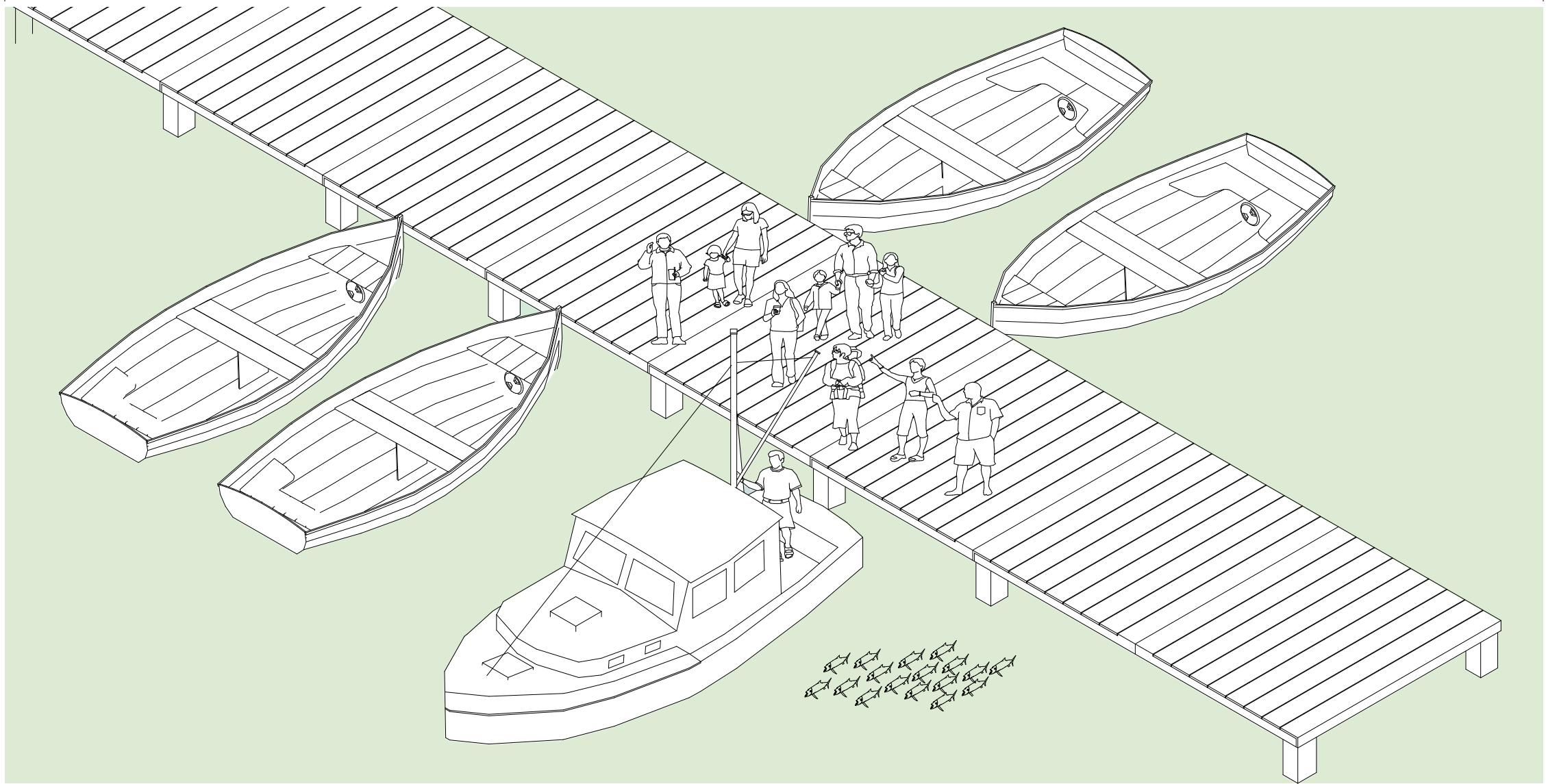
υπαίθρια κουζίνα
στον κόμβο

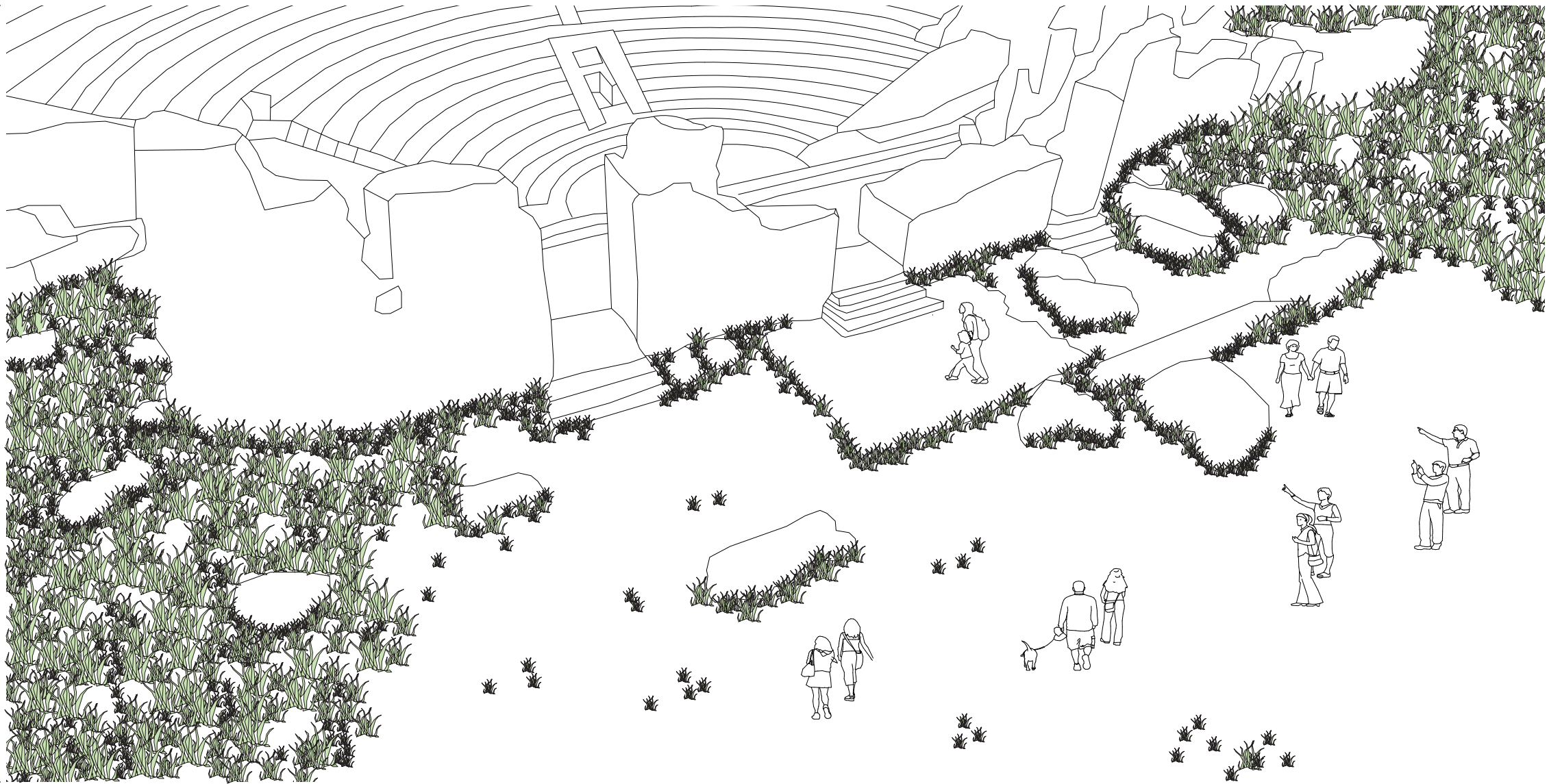
συμμετοχικό
όργανο

ιβάρι
στον Αμβρακικό

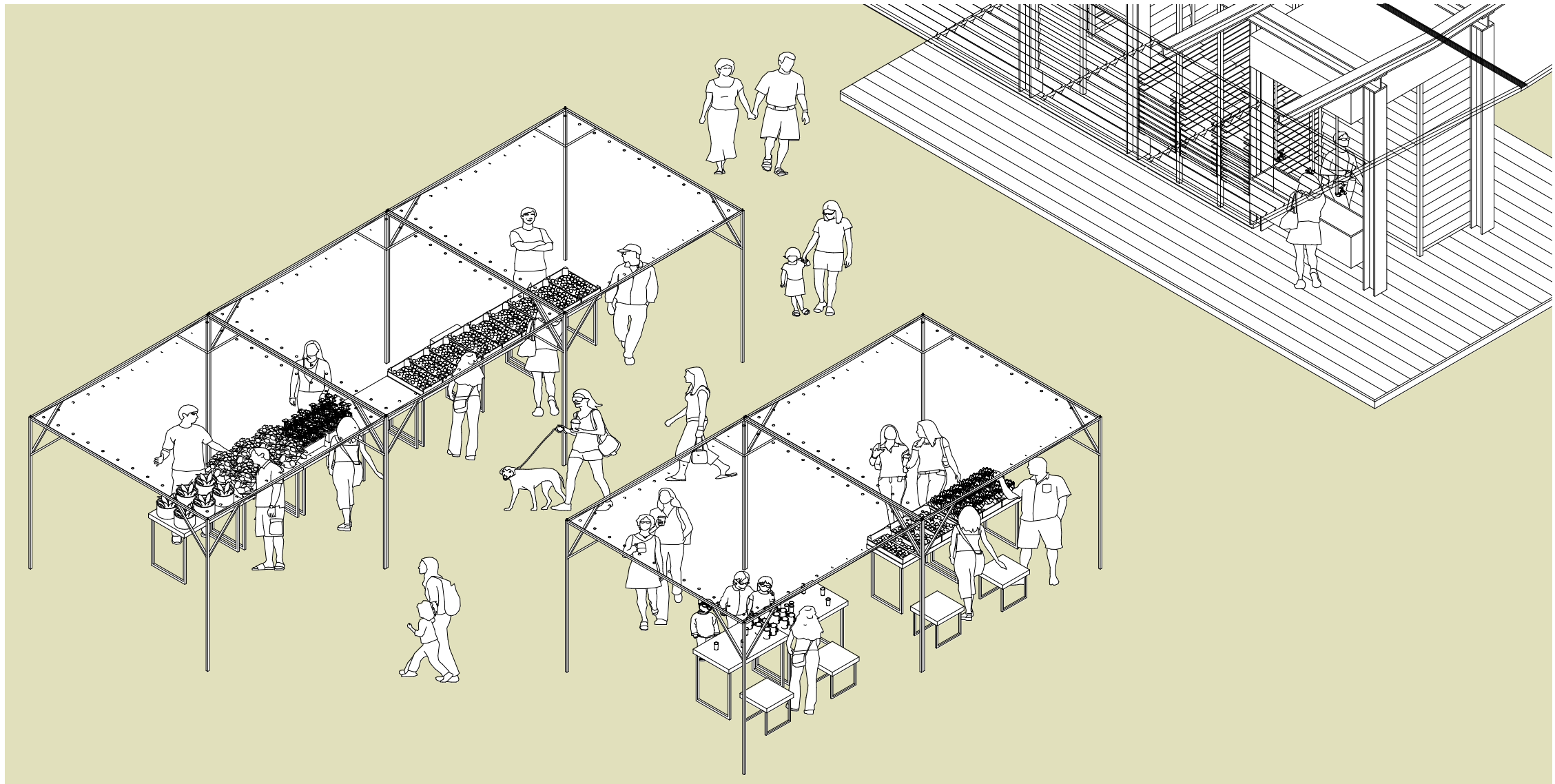
περιήγηση στα
μνημεία

θαλάσσια μπάνια
στο Μονολίθι

υπαίθρια αγορά
στον κόμβο

παραπομπές

1. Γκούβας, Χ. (2009) Η Ιστορία του Νομού Πρέβεζας, Μουσείο Τεχνών και Επιστημών Πρέβεζας Χαράλαμπος Γκούβας: Πρέβεζα.
2. Ζάχος, Κ.Λ. (2008) Νικόπολη Αποκαλύπτοντας την Πόλη της Νίκης του Αυγούστου, Τ.Δ.Π.Ε.Α.Ε., Επιστημονική Επιτροπή Νικόπολης: Αθήνα.
3. Όπ. π.
4. Όπ. π.
5. Από την ιστοσελίδα της Εφορείας Αρχαιοτήτων Πρέβεζας.
<http://www.lgepka.gr/nikopoli.html>
6. Από την ιστοσελίδα του δήμου Πρέβεζας.
<http://hellas.teipir.gr/Thesis/Preveza/greek/history3.html>
7. Από την ιστοσελίδα του δήμου Πρέβεζας.
<http://hellas.teipir.gr/Thesis/Preveza/greek/history3.html>
8. Γκούβας, Χ. (2009) Η Ιστορία του Νομού Πρέβεζας, Μουσείο Τεχνών και Επιστημών Πρέβεζας Χαράλαμπος Γκούβας: Πρέβεζα.
9. Από την ιστοσελίδα του Υπουργείου Πολιτισμού.
http://odysseus.culture.gr/h/3/gh351.jsp?obj_id=2575
10. Από την ιστοσελίδα του δήμου Πρέβεζας.
<http://hellas.teipir.gr/Thesis/Preveza/greek/history3.html>
11. Ζάχος, Κ.Λ. (2008) Νικόπολη Αποκαλύπτοντας την Πόλη της Νίκης του Αυγούστου, Τ.Δ.Π.Ε.Α.Ε., Επιστημονική Επιτροπή Νικόπολης: Αθήνα.
12. Το ιστορικό διάγραμμα δημιουργήθηκε με βάση το άρθρο:
Κωνσταντάκη, Α. Ι. (2010) Η πόλη της Πρέβεζας και η Νικόπολη από τα τέλη του 11ου έως τις αρχές του 20 ού αι., στο Πρέβεζα Β' Πρακτικά του Δεύτερου Διεθνούς Συμποσίου για την Ιστορία και τον Πολιτισμό της Πρέβεζας (16-20 Σεπτεμβρίου 2009) Τόμος Ι, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Δήμος Πρέβεζας, Τδρμα Ακτια Νικόπολης: Πρέβεζα.
13. Από την ιστοσελίδα του Υπουργείου Πολιτισμού. http://odysseus.culture.gr/h/3/gh351.jsp?obj_id=2575
14. Ζάχος, Κ. Ι. (2007) Νικόπολις Β' / Πρακτικά του Δεύτερου Διεθνούς Συμποσίου για τη Νικόπολη (11-15 Σεπτεμβρίου 2002) Τόμος ΙΙ, Τδρμα Ακτια Νικόπολης: Πρέβεζα.
15. Από την ιστοσελίδα του Υπουργείου Πολιτισμού.
http://odysseus.culture.gr/h/3/gh351.jsp?obj_id=2575
16. <http://www.oikipa.gr/index.php/-mainmenu-62/main->

[menu-63/954-2012-05-13-16-58-26125](http://www.menu-63/954-2012-05-13-16-58-26125)

17. Από την ιστοσελίδα της Εφορείας Αρχαιοτήτων Πρέβεζας. <http://www.lgepka.gr/nikopoli.html>

18. Το διάγραμμα προέκυψε από το βιβλίο: Ζάχος, Κ.Λ. (2008) Νικόπολη Αποκαλύπτοντας την Πόλη της Νίκης του Αυγούστου, Τ.Δ.Π.Ε.Α.Ε., Επιστημονική Επιτροπή Νικόπολης: Αθήνα.

19. Από την ιστοσελίδα του Υπουργείου Πολιτισμού. http://odysseus.culture.gr/h/3/gh351.jsp?obj_id=2575

20. Πληροφορίες από το Τμήμα Φυτικής και Ζωικής Παραγωγής της Διεύθυνσης Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής της Περιφερειακής Ενότητας Πρέβεζας.

21. Από την ιστοσελίδα του Φορέα Υδροτόπων Αμβρακικού κόλπου. http://www.amvrakikos.eu/?page=gr_xlorida

22. Όπ. π.

23. Όπ. π.

24. <http://www.oikipa.gr/index.php/-mainmenu-62/main-menu-63/954-2012-05-13-16-58-26125>

25. Από την ιστοσελίδα της Περιφερειακής Ενότητας Ηπείρου. <http://www.preveza.gr/index.php>

26. Από την ιστοσελίδα του Φορέα Υδροτόπων Αμβρακικού κόλπου. http://www.amvrakikos.eu/?page=gr_xlorida

27. Από την ιστοσελίδα ΦΙΛΟΤΗΣ, βάση δεδομένων για την ελληνική φύση. <http://filotis.itia.ntua.gr/biotopes/c/AT3011036/>

28. Όπ. π.

29. Από την ιστοσελίδα της Περιφερειακής Ενότητας Ηπείρου. <http://www.preveza.gr/index.php>

30. Τα στατιστικά στοιχεία προέκυψαν από πληροφορίες του Αρχαιολογικού Μουσείου Νικόπολης.

31. Ο χάρτης πρόσβασης σχεδιάστηκε με βάση πολεοδομικών σχεδίων του Τμήματος Πολεοδομίας της Τεχνικής Υπηρεσίας του Δήμου Πρεβέζης.

32. Η περιγραφή των μνημείων συντάχθηκε με βάση την ιστοσελίδα της Εφορείας Αρχαιοτήτων Πρέβεζας, το: Ζάχος, Κ.Λ. (2008) Νικόπολη Αποκαλύπτοντας την Πόλη της Νίκης του Αυγούστου, Τ.Δ.Π.Ε.Α.Ε., Επιστημονική Επιτροπή Νικόπολης: Αθήνα, την ιστοσελίδα του δήμου

Πρέβεζας και την ιστοσελίδα του Υπουργείου Πολιτισμού.

<http://hellas.teipir.gr/Thesis/Preveza/greek/tourism1.html>
http://odysseus.culture.gr/h/3/gh351.jsp?obj_id=2575

<http://www.lgepka.gr/nikopoli.html>

33. Ζάχος, Κ.Λ. (2008) Νικόπολη Αποκαλύπτοντας την Πόλη της Νίκης του Αυγούστου, Τ.Δ.Π.Ε.Α.Ε., Επιστημονική Επιτροπή Νικόπολης: Αθήνα.

34. Οι χάρτες αντλούν πληροφορίες από τη Διεύθυνση Γεωργίας της Διεύθυνσης Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής της Περιφερειακής Ενότητας Πρέβεζας και από το άρθρο: Καλπάκης, Δ. (2012) Δράσεις αποκατάστασης του ιστορικού τοπίου σε επιλεγμένες θέσεις της αρχαίας Ηπείρου: Ένα παράδειγμα Εφαρμοσμένης Ιστορικής Γεωγραφίας, στο Δρακούλης, Δ.Π., Τσότσος, Γ.Π., Ιστορική Γεωγραφία της Ελλάδος και της Ανατολικής Μεσογείου (σελ. 107-130), Εκδοτικός Οίκος Αντωνίου Σταμούλη: Θεσσαλονίκη.

35. ΠΔ 30-9-1990 - ΦΕΚ 781/Δ/6-11-1991

Καθορισμός χρήσεων γης και όρων και περιορισμών δόμησης της εκτός σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών περιοχής του Δήμου Πρέβεζας και των Κοινοτήτων Μύτικα, Νικόπολης και Μιχαλιτισίου (Ν. Πρεβέζης).

Άρθρο 2.

Ι. Ζώνη Α.

1). Η Ζώνη Α οριοθετείται από τα σημεία Α, Α1, Β, Γ, Δ, Ε, Ζ, Η, Θ, Ι, η, η1, η13, η14, Λ, Λ1, Λ2, Μ, Ν, Ξ, Ο, Π, Π1, Ρ, Ρ1, Ρ2, Ρ3, Ρ4, Σ, Τ, Υ, Φ, Χ, Ψ, Ω, Α, και Ν1, Ν2, Ν3, Ν4, Ν5, Ν1 που φαίνονται στα παραπάνω διαγράμματα και περιλαμβάνει την περιοχή απόλυτης προστασίας. Στην ζώνη αυτή απαγορεύεται η δόμηση.

2α) Στην εντός των ρωμαϊκών τειχών περιοχή επιτρέπεται μόνο η γεωργική χρήση της γης και ειδικότερα:

-όλες οι μονοετείς καλλιέργειες και η καλλιέργεια κηπευτικών

-οι δενδροκαλλιέργειες σε απόσταση 50 μέτρων από κάθε σημείο ορατού μνημείου

-η άρδευση με σωληνώσεις και κανάλια επιφανειακά.

β) Στην εκτός των ρωμαϊκών τειχών περιοχή, εκτός των παραπάνω δραστηριοτήτων επιτρέπονται ακόμη:

-οι γεωτρήσεις σε απόσταση 50 μέτρων από κάθε σημείο ορατού μνημείου.

